

N:o 8.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående ordnande af den allmänna och enskilda helso- och sjukvården i riket; gifven Stockholms slott den 31 december 1889.

Sedan Kongl. Maj:t den 6 november 1885 uppdragit åt en komité att granska uppgjortt förslag till instruktion för provinsialläkare med flere läkare äfvensom att utreda åtskilliga andra i samband dermed stående frågor, har denna komité fullgjort det komitén lemnade uppdrag och den 5 april 1887 till Kongl. Maj:t aflemnadt bland annat följande härvid fogade författningsförslag, nämligen förslag till

1:o) Instruktion för läkare, som äro för helso- och sjukvården inom visst område anstälde, äfvensom för andre, som utöfva läkarekonsten;

2:o) Taxa på arfvode åt visse i civil tjänst anstälde läkare för enskild sjukvård och för intyg, meddelade på enskild begäran, äfvensom för tjänstförrättningar, verkställda enligt gällande instruktion eller myndighets uppdrag;

3:o) Lag angående skyldighet att anskaffa och underhålla bostad eller lemna hyresersättning åt provinsialläkare;

4:o) Reglemente angående bostad eller hyresersättning åt provinsialläkare; och

5:o) Ändringar i helsovårdsstadgan.

Öfver de af komitén uppgjorda förslag hafva derefter underdåniga yttranden afgifvits ej mindre af öfverståthållareembetet och Kongl. Maj:ts samtliga befallningshafvande än äfven af kongl. medicinalstyrelsen; och får Kongl. Maj:t, under åberopande af innehållet af bilagda protokoll öfver ecklesiastikärenden för denna dag, härmed föreslå Riksdagen:

att 24 förste provinsialläkare må anställas, en för hvarje län, med station i länets residensstad och med åliggande tillika att vara provinsialläkare i det kringliggande provinsialläkaredistriktet;

att för möjliggörandet af anställande af en förste provinsialläkare inom Norrbottens län en ny provinsialläkaretjänst må inrättas med distrikt för innehavaren af Neder-Luleå socken;

att följande grunder för ny lönereglering för provinsialläkarestaten i riket, deri inberäknade jemväl förste provinsialläkare, må fastställas:

1:o) att provinsialläkare skall vara underkastad såväl den vidsträcktare tjenstgöringsskyldighet och jemkning i åligganden, som ock den reglering af tjenstgöringsområde, som kunna varda föreskrifna;

2:o) att med provinsialläkaretjenst icke må förenas annan tjenst å rikets eller Riksdagens stat, ej heller annan tjenstbefattning, med mindre medicinalstyrelsen finner densamma icke vara hinderlig för tjenstgöringen såsom provinsialläkare;

3:o) att de med tjensten förenade tjenstgöringspenningar få uppbäras för den tid tjenstens innehafvare verkligen tjenstgjort eller begagnat semester eller ock åtnjutit ledighet, utan att vikarie för honom varit förordnad, men skola för den tid, under hvilken han eljest varit från tjenstgöring befriad, utgå till den, som tjensten förrättat;

4:o) att provinsialläkare, som af sjukdom hindras att förrätta sin tjenst, eger uppbära hela lönen, hvaremot provinsialläkare, som undfår ledighet för svag helsas vårdande, enskilda angelägenheter eller särskilda uppdrag, kan förpligtas att under ledigheten, utöfver sina tjenstgöringspenningar, till vikarien afstå så mycket af lönen, som för tjenstens förrättande erfordras eller eljest pröfvas skäligt;

5:o) att, der förhöjning af lönen efter viss tid fortsatt, väl vitsordadt innehafvande af provinsialläkaretjenst anses böra medgifvas, tidpunkten för första förhöjningen bestämmes att inträda tio år efter utnämningen till provinsialläkare, under vilkor att innehafvaren mer än fyra femtedelar af denna tid sjelf bestridt sin egen eller, på grund af förordnande, annan statens tjenst, och för andra förhöjningen efter ytterligare fem år på samma vilkor, med rätt för löntagaren att tillgodoräkna sig den tid, under hvilken han åtnjutit semester, under iakttagande, hvad såväl den ena som den andra förhöjningen angår, deraf att den högre aflöningen ej får tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, under hvilket den stadgade tjenst-åldern blifvit uppnådd; börande löntagaren dervid tillgodoräknas den tid, som före den nya statens utfärdande förflutit från det han till provinsialläkaretjenst utnämndes;

6:o) att provinsialläkare skall, vid fyllda 60 år och efter 25 års tjenstgöring i statens tjenst, af hvilka 20 år såsom provinsialläkare, vara förpligtad att med honom beviljad pension å allmänna indragningsstaten från tjensten afgå; Kongl. Maj:t likväl obetaget att låta med afskedet anstå, derest och så länge den pensionsberättigade pröfvas kunna i tjensten på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna och kan finnas villig att i densamma qvarstå; och

7:o) att semester må, när sådant utan hinder för tjenstens behöriga uppehållande kan ske, af medicinalstyrelsen, på derom gjord framställning, beviljas ordinarie provinsialläkare efter tio års tjenstgöring såsom sådan, under antingen en månad årligen eller två månader hvart annat år, med skyldighet för provinsialläkare att tillhandahålla eller bekosta fri bostad för vikarien;

att aflöningsförmånerna för provinsialläkarestaten må bestämmas i enlighet med följande stat:

	Lön.	Tjenstgöringspenningar.	Summa.	
1 förste provinsialläkare ..		1,500	1,500	
17 d:o d:o ..		25,500	25,500	
1 d:o d:o ..		1,000	1,000	
5 d:o d:o ..		5,000	5,000	
Kronor		33,000	33,000	
1 provinsialläkare	1,875	625	2,500	Efter 10 år kan lönen höjas med 500 kr. och efter 15 år med ytterligare 500 kr.
137 d:o	256,875	85,625	342,500	
Kronor	258,750	86,250	345,000	

att de för närvarande med vissa provinsialläkaretjenster förenade fixa tjenstgöringspenningar, tillhopa 17,300 kronor, må bibehållas till dess om dem kan blifva annorlunda bestämdt;

att, då ålderstilläggens belopp icke kan en gång för alla till siffran bestämmas, desamma må, likasom hittills det provinsialläkarne efter tio års tjenstgöring redan tillkommande ålderstillägg, utgå af hufvudtitelns allmänna förslagsanslag för ålderstillägg;

att, till tjenstgöringspenningar åt 24 förste provinsialläkare, till aflöning vid en ny provinsialläkaretjenst med distrikt för innehafvaren af Neder-Luleå socken, samt för beredande af löneförbättring åt samtliga provinsialläkare i riket, det å ordinarie stat under åttonde hufvudtiteln uppförda anslag till medicinalstyrelsen med dertill hörande stater, för närvarande uppgående till 389,675 kronor, må höjas med 104,000 kronor eller till 493,675 kronor;

att, till förste provinsialläkarnes rese- och traktamentskostnader, till arfvoden åt 24 biträdande provinsialläkare samt till aflönande af vikarier åt

provinsialläkare under semester, det å ordinarie stat under åttonde hufvudtiteln uppförda förslagsanslag till farsoters och smittosamma sjukdomars botande, för närvarande utgörande 100,000 kronor, må, med titelns ändring till: *Anslag till bestridande af kostnader för allmän helso- och sjukvård*, höjas med ett belopp af 45,000 kronor eller till 145,000 kronor;

att Riksdagen måtte godkänna den grund för statens bidrag till aflönande af extra provinsialläkare, att distrikt, som utfäst sig att för en tid af minst fem år lemna bidrag till aflöning af dylik läkare, må, derest den ifrågakomna läkarebefattningen finnes nödig, dertill erhålla bidrag af statsmedel till belopp, i allmänhet motsvarande det från orten dertill utfästa bidrag i penningar, men med rätt för Kongl. Maj:t att med hänsyn till distriktets behof af statsunderstöd bestämma beloppet af statsbidraget äfven i annat förhållande till det från orten utfästa bidraget, dock att dylikt statsbidrag i intet fall må öfverstiga 1,500 kronor;

samt

att Riksdagen måtte antaga följande förslag till

L a g

angående skyldighet att anskaffa och underhålla bostad eller lemna hyresersättning åt provinsialläkare.

§ 1.

Hvarje provinsialläkaredistrikt åligger att anskaffa och underhålla bostad åt provinsialläkaren eller, derest distriktet finner sådant för sig lämpligare, till honom utgöra hyresersättning efter 750 kronor om året.

§ 2.

Kostnad för anskaffande och underhåll af bostad åt provinsialläkare eller hyresersättning skall, i den mån bidrag dertill ej utgår af landstingsmedel, bestridas af provinsialläkaredistriktets samtliga till kommun inom distriktet skattskyldige medlemmar efter de grunder, som gälla för kommunalutskylders utgörande.

§ 3.

Inom provinsialläkaredistrikt, deri stad ingår, fördelas den kostnad för bostad eller den hyresersättning, som skall af distriktet gäldas, mellan staden å ena sidan och landsbygden å den andra i förhållande till den all-

männa bevilning för fast egendom eller för inkomst af kapital eller arbete, som från staden och från landsbygden utgår, hvarefter den på landsbygden belöpande andel af samma kostnad eller hyresersättning mellan de särskilda landskommunerna fördelas efter fyrktalet.

§ 4.

Är inom provinsialläkaredistrikt extra provinsialläkare anställd, må derigenom icke någon inskränkning ske i extra provinsialläkaredistriktets skyldighet att deltaga i kostnaden för anskaffande och underhåll af bostad eller i utgörandet af hyresersättning åt provinsialläkaren.

§ 5.

Närmare föreskrifter angående provinsialläkarebostads beskaffenhet samt läkarens rättigheter och skyldigheter i afseende å sådan bostad, äfvensom i fråga om handhafvandet af ärenden angående bostad eller hyresersättning åt provinsialläkare, meddelas af Kongl. Maj:t.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1891.

I sammanhang härmed vill Kongl. Maj:t meddela Riksdagen:

att, om dessa förslag varda af Riksdagen bifallna, Kongl. Maj:t kommer att frandeles, med upphäfvande eller ändring i erforderliga delar af nu gällande bestämmelser i dessa ämnen, utfärda, att gälla från och med det den nya löneregleringen för provinsialläkarne börjar tillämpas:

dels Instruktion för läkare, som äro för helso- och sjukvården inom visst område anstälde, äfvensom för andre, som utöfva läkarekonsten;

dels Reglemente angående bostad eller hyresersättning åt provinsialläkare;

båda dessa författningar i hufvudsaklig öfverensstämmelse med komiterades förslag med de smärre ändringar deri, som kunna finnas nödiga;

dels ock Taxa för arfvode åt vissa i civil tjänst anstälde läkare för enskild sjukvård och för intyg, meddelade på enskild begäran, äfvensom för tjänstförrättningar, verkställda enligt gällande instruktion eller myndighets

uppdrag, af den lydelse komiterades förslag utvisar, med de ändringar deri, som i statsrådsprotokollet angifvits;

äfvensom att erforderlig ändring i 33 § af gällande helsovårdsstadga, för att bringa densamma i öfverensstämmelse med motsvarande bestämmelser i instruktionen, kommer att af Kongl. Maj:t vidtagas;

samt att Kongl. Maj:t vill framdeles, sedan af inkommande ansökningar om statsbidrag till aflönande af extra provinsialläkare sig visat, i hvilken omfattning statens medverkan härutinnan må varda tagen i anspråk, hos Riksdagen göra framställning om uppförande i riksstaten af det anslag, som för ändamålet kan finnas erforderligt.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

G. Wennerberg.

Förslag

till

INSTRUKTION

för läkare, som äro för helso- och sjukvården inom visst område anstälde,
äfvensom för andre, som utöfva läkarekonsten.

I.

Förste provinsialläkare.

§ 1.

1. I hvarje län skall finnas en i länets residensstad stationerad förste provinsialläkare, hvilken tillika innehar tjänst såsom provinsialläkare inom honom anvisadt tjänstgöringsdistrikt. Honom åligger i egenskap af förste provinsialläkare:

Tjenstäligganden i allmänhet.

att, på sätt denna instruktion närmare bestämmer, inom länet utöfva tillsyn öfver den allmänna helso- och sjukvården;

att verkställa de inspektioner, undersökningar och andra tjänstförrättningar, som enligt denna instruktion på honom ankomma eller hvilkas utförande af myndighet åt honom uppdrages;

att med råd och anvisningar rörande allmänna helso- och sjukvården tillhandagå Konungens befallningshafvande och menigheter inom länet;

att med uppmärksamhet följa den vid det civila medicinalväsendet inom länet anställda personalens tjänstverksamhet; samt

att insamla och bearbeta statistiska uppgifter rörande länets allmänna helso- och sjukvård och med ledning af dessa uppgifter söka utröna orsakerna till allmännare förekommande sjukdomar.

2. Finner förste provinsialläkare sig af hvad honom i sådan egen-
skap åligger hindrad att, jemlikt instruktionen för provinsialläkare, inom
sitt provinsialläkaredistrikt meddela enskild sjukvård eller verkställa tjenst-
resor, hvarom han af ordförande i kommunalnämnd anmodas, vare han
fri från skyldighet i dessa hänseenden.

§ 2.

*Biträdande
provinsial-
läkare.*

1. Såsom biträde åt förste provinsialläkare skall af medicinalstyrelsen
förordnas en legitimerad läkare, likaledes med station i länets residensstad,
samt med åliggande:

att, då förste provinsialläkaren finner sig hindrad, inom provinsial-
läkaredistriktet meddela enskild sjukvård och på anmodan af ordförande
i kommunalnämnd verkställa tjenstresor; samt

att, vid förfall för förste provinsialläkaren, dels upprätta och till
medicinalstyrelsen insända de i § 10 mom. 4 omförmälda sammandrag af
uppgifter angående sjukdomsfall af smittosam art, dels ock, enligt för-
ordnande, verkställa särskilda, provinsialläkare tillkommande tjenstförrätt-
ningar;

och har biträdande provinsialläkare att dervid ställa sig till efter-
rättelse hvad i nu nämnda hänseenden finnes för förste provinsialläkare
och provinsialläkare i denna instruktion föreskrifvet.

2. Är förordnande för biträdande provinsialläkare gifvet tills vidare
och vill han derifrån varda fri, göre han derom anmälan minst två må-
nader före den tid, då han önskar entledigas från förordnandet.

§ 3.

*Tillsättning
och tillträde
af tjensten.*

1. Förste provinsialläkarebefattning tillsättes i den ordning, som
för tillsättning af provinsialläkaretjenst finnes i § 19 bestämd; börande,
vid upprättande af förslag till förste provinsialläkarebefattning, gälla i
främsta rummet aflagda kunskapsprof eller eljest ådagalagd skicklighet
och dernäst tjenstårens antal samt arten af föregående tjenstgöring och
det sätt, hvarpå densamma bestrids. Bland de sökande eger medicinal-
styrelsen förordna den, som anses till tjensten bäst egnad.

2. I fråga om tjenstens tillträdande gäller hvad derom för provinsial-
läkare är i § 20 stadgadt.

§ 4.

Förste provinsialläkare har att i frågor angående allmän helso- och sjukvård till medicinalstyrelsen afgifva infordrade förslag och utlåtanden, och, om anledning dertill förekommer, sjelfmant göra framställning; att fullgöra hvad i öfrigt af medicinalstyrelsen åt honom i tjensten uppdrages; samt att till medicinalstyrelsen afgifva rapporter, anmälningar och berättelser i enlighet med hvad i denna instruktion föreskrifves.

*Förhållande
till medicinal-
styrelsen.*

§ 5.

1. Förste provinsialläkare skall i rådgifvande egenskap biträda Konungens befallningshafvande vid handläggning af länets helsovårdsangelägenheter och i sådant afseende dels på anmodan afgifva yttrande i mål och ärenden, som angå sundhetsförhållandena inom länet, och dels bringa till denna myndighets kännedom sanitära missförhållanden, hvarom han erhållit vetskap, samt föreslå sättet för deras afhjelpande; och åligger det i öfrigt förste provinsialläkare att öfvervaka iakttagandet af hvad i afseende å helsovården af Konungens befallningshafvande föreskrifves samt att utan dröjsmål verkställa de förrättningar, hvartill förordnande af samma myndighet meddelats honom. Har Konungens befallningshafvande utan särskildt förordnande uppdragit åt förste provinsialläkare viss undersökning eller förrättning, skall han upptaga densamma i den reseplan, hvilken, enligt hvad i § 14 sägs, bör af honom årligen upprättas.

*Förhållande
till Konungens
befallnings-
hafvande.*

2. Vill förste provinsialläkare för tjenstresa inom länet lemna sitt hemvist utöfver tre dagar, skall han, der resan ej är föranledd af meddeladt förordnande eller godkänd reseplan, före afresan hos Konungens befallningshafvande anmäla, hvarest han under tiden må kunna träffas, och, om resan beräknas kräfva längre tid än en vecka, afvakta Konungens befallningshafvandes medgifvande till resans företagande.

§ 6.

1. Förste provinsialläkare tillkommer att utöfva inseende öfver de vid civila medicinalväsendet inom länet anstälde läkares äfvensom läns- och distriktsveterinärers tjenstverksamhet; att årligen inspektera de till provinsial-, extra provinsial-, stads- och lasarettsläkare- samt länsveterinärstjenster hörande arkiv och granska deröfver upprättade inventarieförteckningar; att tillse att de, som inom länet enskildt utöfva läkare- eller

*Förhållande
till medicinal-
personalen
inom länet.*

veterinärkonsten, behörigen iakttaga hvad enligt gällande instruktioner och författningar dem åligger, samt att jemväl, då sådant lämpligen kan ske, egna tillsyn åt den verksamhet, som utöfvas af den öfriga medicinalpersonalen inom länet, såsom apoteksföreståndare och deras medhjelpare, tandläkare, fältskärer, vaccinatörer och barnmorskor; skolande förste provinsialläkare, der han finner anledning till anmärkning, söka åstadkomma rättelse, och; om så erfordras, anmäla förhållandet hos medicinalstyrelsen.

2. Vid inspektion af arkiv, hvarom ofvan förmäles, må förste provinsialläkare bestämma, hvilka af de inkomna och mer än tio år i arkivet förvarade handlingarna kunna såsom värdelösa derifrån skiljas och förstöras.

3. Från läkare inom länet, som äro anstälde i civil tjänst, eger förste provinsialläkare infordra de utlåtanden, rapporter och uppgifter, som äro behöfliga för hans embetsutöfning.

4. Den i gällande författning föreskrifna pröfning för erhållande af rättighet till fältskärsyrkets utöfning skall på anmälan af ämnessven, som har sitt hemvist inom länet, anställas af förste provinsialläkare och en af honom tillkallad fältskärmästare i närvaro af stadsläkare eller annan läkare och en magistratsperson.

5. Förste provinsialläkare skall föra förteckning ej mindre öfver enskildt praktiserande läkare och veterinärer än äfven öfver apotekare, apoteksföreståndare och deras medhjelpare, tandläkare, fältskärer, vaccinatörer och barnmorskor inom länet.

§ 7.

*Förhållande
till helsovårds-
och kommunal-
nämnder.*

1. Förste provinsialläkare eger äska sammanträde med helsovårds- eller kommunalnämnd för behandling af ärende angående allmän helso- eller sjukvård; och skall sådant sammanträde skyndsamt ega rum och förste provinsialläkaren i god tid erhålla underrättelse om tiden och stället för detsamma. Har viss tid för sammanträdet blifvit af förste provinsialläkaren föreslagen, bör sammanträdet hållas å denna tid eller, om hinder därför möter, å närmast följande för sammanträde lediga, efter öfverenskommelse med förste provinsialläkaren bestämda dag.

2. Finner förste provinsialläkare, på grund af skedd anmälan eller eljest, att helsovårds- eller kommunalnämnd underlåter fullgöra sina åligganden i afseende å allmänna helso- och sjukvården, och kan rättelse icke af honom åstadkommas, eger han att hos Konungens befallningshafvande anmäla förhållandet.

3. Anlitas förste provinsialläkare af menighet för undersökning eller för afgifvande af utlåtande och förslag rörande allmän helso- eller sjukvård, eger han med vederbörande helsovårds- eller kommunalnämnd öfverenskomma om förrättningens utförande. Kan ej sådan öfverenskommelse träffas, må menigheten göra framställning i ärendet hos Konungens befallningshafvande, som eger att, om med hänsyn till allmän helsovård så pröfvas skäligt, uppdraga förrättningen åt förste provinsialläkaren för upptagande i den årliga reseplanen eller, derest Konungens befallningshafvande finner med förrättningens utförande icke kunna så länge anstå, förordna honom att utan dröjsmål verkställa densamma.

§ 8.

Förste provinsialläkare skall inom länet egna tillsyn åt de af kommu-
ner, föreningar eller enskilda personer upprättade sjukvårdsinrättningar och
andra anstalter, såsom lasarett och kurhus, sjukhus, sjukstugor, sjukhem, vård-
och kuranstalter för sinnessjuke och idioter samt uppfostringsanstalter för
blinde och döfstunme; åt de vid brunns-, bad- och andra dylika kuran-
stalter för helso- och sjukvården vidtagna anordningar; samt åt fattighus,
fattiggårdar, arbetshus, stads- och häradshäkten, skolor, barnhem, barn-
krubbor, räddningshem, bostäder för ett större antal arbetare m. m.; och
eger han, när han finner besigtning å stället nödig, upptaga sådan förrätt-
ning i den reseplan, honom åligger årligen upprätta.

*Tillsyn öfver
sjukvårds-
och andra
anstalter.*

§ 9.

1. Förste provinsialläkare skall med oafslätlig uppmärksamhet vaka
öfver iakttagandet af de för allmänna helso- och sjukvården meddelade
stadganden och jemväl i öfrigt egna tillsyn åt sundhetsförhållandena i
allmänhet, synnerligen i städer, köpingar, uthamnar, fiskelägen eller å andra
ställen med större sammanträngd befolkning äfvensom vid industriela an-
läggningar med större arbetsstyrka; börande han vinnlägga sig om att ut-
röna de orsaker, som nedsätta befolkningens lifskraft, och söka motarbeta
för helsan skadliga vanor och fördomar.

*Åtgärder för
allmän helso-
vård.*

2. Då missväxt, otjenligt bergningsväder, vattuflöden eller andra
ogynsamma omständigheter inom länet inträffa, hvaraf farsot eller all-
männe sjuklighet kan befaras uppkomma, skall förste provinsialläkaren
hos Konungens befallningshafvande, för kungörande inom länet, anmäla
hvad han anser böra iakttagas till bevarande af befolkningens helsa.

3. För att vinna noggrann kännedom om förhållandena angående den allmänna helso- och sjukvården inom länet bör förste provinsialläkare, då tjänstresa af honom företages, söka att inom de kommuner, som ligga i hans väg eller utan resans oskäligen förlängande kunna af honom besökas, sammanträffa och samråda med ordförande i helsovårds- och kommunalnämnder, läkare, presterskap eller andra personer, som må kunna lemna tillförlitliga upplysningar i nämnda hänseende.

§ 10.

Åtgärder för
allmän sjuk-
vård.

1. Är smittosam sjukdom gängse inom länet, skall förste provinsialläkare, med ledning af de till honom inkomna rapporter och uppgifter om sjukdomsfall af smittosam art, söka, der sådant finnes nödigt, inhemta närmare upplysning om de åtgärder, som vidtagits till förekommande af smittans utbredning. Har vidtagande af sådana åtgärder uraktlåtits eller förekommer eljest dertill anledning, har förste provinsialläkaren att skriftligen meddela nödiga råd och anvisningar samt, der så erfordras, hos Konungens befallningshafvande göra anmälan om förhållandet och hemställa om förordnande för sig eller ortens provinsialläkare att verkställa undersökning och anordna lämpliga åtgärder.

2. Kommer förste provinsialläkare under tjänstresa i närheten af ort, der svårare farsot utbrutit, eller der farsot vunnit större utbredning eller varaktighet, eller der han befarar att sådan sjukdom icke rätteligen bekämpas, eger förste provinsialläkare, ändå att förordnande dertill icke meddelats honom, på statens bekostnad utan uppskof besöka orten för att i samråd med vederbörande läkare och kommunalmyndighet tillse, att de åtgärder vidtagas, hvartill omständigheterna kunna föranleda.

3. Efter tagen kännedom af inkomna rapporter angående tjänstförrättningar skall förste provinsialläkare utan dröjsmål öfverlemna samma rapporter med dervid fogade räkningar och andra handlingar till Konungens befallningshafvande.

4. Förste provinsialläkare åligger att i början och medlet af hvarje månad upprätta och till medicinalstyrelsen insända sammandrag af de till honom från vederbörande läkare inkomna uppgifter om sjukdomsfall af smittosam art.

§ 11.

Apotek.

En gång årligen skall förste provinsialläkare i därför föreskrifven ordning visitera hvarje apoteksinrättning inom länet, der ej sådan visitation

författningsenligt skall af annan verkställas; egande förste provinsialläkare kalla provinsial-, extra provinsial- eller stadsläkare i orten att vid visitationen biträda efter hvad för dem utfärdad instruktion närmare bestämmer.

§ 12.

Förste provinsialläkare skall med uppmärksamhet följa skyddskopp-
ympningen inom länet och medverka till dess behöriga handhafvande; och Skyddskopp-
ympningen. har han att öfver de till honom inkomna, på grund af vaccinationsjournalerna uppgjorda summariska förteckningar, enligt formulär, upprätta och, på sätt i § 16 sägs, till medicinalstyrelsen insända sammandrag med de anmärkningar, hvartill fog må förefinnas.

§ 13.

1. Vid utöfvandet af tillsynen öfver barnmorskeväsendet inom länet Barnmorske-
väsendet. eger förste provinsialläkare att, då han finner anledning dertill vara för handen, anställa pröfning af barnmorskas kunskaper i den ordning gällande reglemente för barnmorskor bestämmer och, om hon dervid befinnes okunig i yrket, anmäla förhållandet hos medicinalstyrelsen.

2. Förste provinsialläkare eger att, på anmälan af provinsial-, extra provinsial- eller stadsläkare att barnmorska gjort sig skyldig till stor försumlighet eller svårare förseelse, till förhör inför sig kalla barnmorskan samt, efter omständigheterna, meddela henne tillrättavisning eller om förhållandet göra anmälan hos medicinalstyrelsen. Kan förseelsen anses hafva förorsakat moder eller barn svårare sjukdom eller död, skall sådant jemväl hos Konungens befallningshafvande anmälas.

3. Till förste provinsialläkare inkommen berättelse om verkställd instrumentalförlossning skall af honom, efter skedd granskning, till medicinalstyrelsen insändas.

§ 14.

1. De genom denna instruktion förste provinsialläkare ålagda inspektioner och apoteksvisitationer äfvensom de tjenstresor, hvilka erfordras för verkställande af dels de förrättningar, som af medicinalstyrelsen anbefalts eller af Konungens befallningshafvande utan särskildt förordnande åt honom uppdragits, och dels de undersökningar i öfrigt, hvilka förste provinsialläkaren på grund af meddelanden från läkare inom länet eller eljest vunna upplysningar anser behöfliga, böra så ordnas, att, till undvikande Årliga resor
enligt rese-
plan.

af tidsspillan och onödig kostnad, särskilda förrättningsställen kunna, i den mån deras inbördes läge sådant medgifver, under en resetur besökas.

2. I enlighet härmed har förste provinsialläkare att upprätta och inom april månads utgång till medicinalstyrelsen för granskning och godkännande insända förslag till reseplan för året; skolande i denna reseplan, så vidt ske kan, angifvas den tid, som å hvarje förrättningsställe äfvensom för resan mellan de särskilda förrättningsställena beräknas komma att åtgå.

3. Efter fullbordad resa skall förste provinsialläkare till Konungens befallningshafvande aflemna till medicinalstyrelsen stäld rapport öfver hvad under resan hufvudsakligen förekommit äfvensom reseräkning och protokoll öfver verkställda apoteksvisitationer, hvilka handlingar derefter af Konungens befallningshafvande insändas till medicinalstyrelsen.

4. Förste provinsialläkare må icke under resa, som i denna § omförmäles, eller under tjänstresor, hvilka på grund af förordnande af honom verkställas, mot ersättning meddela enskild sjukvård utom det honom anförtrordda provinsialläkaredistrikt.

§ 15.

Till tjänstarkivet hörande böcker och handlingar.

1. Af förste provinsialläkare skola föras:
diarium öfver inkommande handlingar efter stadgadt formulär samt *konceptbok* öfver utlåtanden, tjänstrapporter, berättelser, till myndigheter afgifna intyg och andra till hans tjänstverksamhet hörande expeditioner.

2. Det åligger förste provinsialläkare att förteckna alla till honom i tjänsten ankommande cirkulär och författningar, hvilka jemte ofvannämnda *diarium* och *konceptbok* äfvensom den i § 6 mom. 5 omförmälda förteckning samt från myndigheter inkomna skrivelser skola af förste provinsialläkare behörigen förvaras och vårdas såsom ett till tjänsten hörande arkiv samt vid afgang från tjänsten till efterträdaren öfverlemnas.

§ 16.

Årsberättelse.

1. Inom april månads utgång hvarje år skall förste provinsialläkare till medicinalstyrelsen afgifva berättelse, enligt af medicinalstyrelsen fastställt formulär, om sin verksamhet under det förflutna året; och skola vid denna berättelse fogas såväl de från länets i civil tjänst anstälde läkare inkomna årsberättelser samt årsberättelse för förste provinsialläkarens eget provinsialläkaredistrikt som ock från helsovårdsnämnder inkomna

årsberättelser äfvensom sammandrag af de på grund af vaccinationsjournalerna upprättade, till honom inkomna summariska förteckningar.

2. Förste provinsialläkare skall af sin till medicinalstyrelsen ställda årsberättelse, så fort ske kan, gifva Konungens befallningshafvande och länets landsting del medelst afskrifter af densamma.

§ 17.

1. Åtnjuter förste provinsialläkare semester såsom provinsialläkare, *Tjenstledighet och afgång från befattningen.* vare han under samma tid, under förutsättning att hinder icke möter för befattningens behöriga uppehållande under ledigheten, berättigad till semester såsom förste provinsialläkare.

2. I fråga om annan tjenstledighet gäller för förste provinsialläkare hvad för provinsialläkare i sådant hänseende är i § 40 stadgadt, dock att under beviljad ledighet vikarie för förste provinsialläkare alltid bör vara förordnad.

3. Önskar förste provinsialläkare att på grund af framskriden ålder eller försvagad helsa eller af annan anledning varda fri från sin befattning såsom förste provinsialläkare, men vill fortfarande bestrida sin provinsialläkaretjenst, må han derom hos Kongl. Maj:t göra ansökning; och eger, derest ansökningen bifalles, medicinalstyrelsen förordna annan legitimerad läkare att uppehålla förste provinsialläkarebefattningen.

II.

Provinsialläkare.

§ 18.

Provinsialläkare åligger att inom det honom anvisade tjenstgöringsdistrikt utöfva närmaste inseendet öfver den allmänna helso- och sjukvår- *Tjenstlīg- ganden i all- mänhet.* den, verkställa rättsmedicinska undersökningar och andra tjenstförrättningar samt mot ersättning efter fastställd taxa, der ej annorlunda öfverenskommes, meddela enskild sjukvård och utfärda tjenstintyg; varande pro-

provinsialläkare pliktig att efter förordnande af medicinalstyrelsen eller Konungens befallningshafvande verkställa extra tjänstförrättning jemväl inom annan del af länet.

§ 19.

Tillsättning.

1. Provinsialläkare utnämnes af Kongl. Maj:t på förslag af medicinalstyrelsen.

2. Ledighet af provinsialläkaretjänst kungöres af medicinalstyrelsen i post- och inrikes tidningar; och ega kompetente sökande, att inom trettio dagar från den, då kungörelse varit första gången i tidningarna införd, till medicinalstyrelsen ingifva eller med allmänna posten insända sina ansökningar jemte kunskapsbetyg och behörigen styrkta meritförteckningar. Medicinalstyrelsen uppför på förslaget efter tjänstaldern tre bland de sökande, der så många anmält sig, och tilldelar sitt förord åt den bland de sökande, som med afseende på aflagda kunskapsprof eller eljest ådagalagd skicklighet äfvensom föregående tjänstgöring och lämplighet för tjensten anses böra vid tillsättningen komma i åtanke; hvarefter samtliga handlingar till Kongl. Maj:t öfverlemnas.

3. Provinsialläkaretjänst, som i brist på kompetente sökande icke kunnat tillsättas, kungöres hvarje år under maj månad å nyo till ansökning ledig, der ej särskild anledning förekommer till sådant kungörande å annan tid af året.

§ 20.

Tjänstens tillträdande.

Utnämnd provinsialläkare tillträder tjänst och lön med månaden näst efter den, då utnämningen skedde. Innehar han redan vid utnämmandet sådan tjänst, qvarstår han i densamma, till dess han tillträder den nya tjensten. Så snart utnämnd provinsialläkare inträdt i tjänstgöring, skall han ofördröjligen derom hos Konungens befallningshafvande och medicinalstyrelsen göra anmälan.

§ 21.

Tjänstgöringsdistrikt och station.

1. Provinsialläkaredistrikt omfattar det område, som derför af Kongl. Maj:t blifvit bestämdt eller kan komma att bestämmas.

2. Inom provinsialläkaredistrikt belägen stad, der stadsläkaretjänst är inrättad, anses, äfven om tjensten är ledig, icke tillhöra distriktet, derest icke Kongl. Maj:t annorlunda bestämmer. Stad, der stadsläkaretjänst icke är inrättad, räknas deremot till det provinsialläkaredistrikt, inom hvilket han är belägen.

3. Är för någon del af provinsialläkaredistrikt extra provinsialläkare anställd, besörjer denne derstädes de provinsialläkaren tillkommande göromål. Dock åligger det provinsialläkaren att, då extra provinsialläkaretjänst är ledig eller eljest vid förefallande behof, bestrida helso- och sjukvård äfven inom denna del af provinsialläkaredistriktet; skolande provinsialläkaren genom Konungens befallningshafvande underrättas om extra provinsialläkares tillträde till och afgång från tjensten.

4. Provinsialläkare skall hafva sin bostad å den af Kongl. Maj:t för distriktet bestämda station. Vid provinsialläkares frånvaro från sitt hemvist skall han hafva fogat anstalt derom, att i hans bostad underrättelse må kunna erhållas om så väl stället, dit han rest, som tiden, då han kan antagas återkomma.

§ 22.

1. Är till följd af svårare eller mera utbredd farsot inom distriktet Biträde i tjensten. provinsialläkare i behof af biträde i sjukvården, skall han hos Konungens befallningshafvande göra hemställan om åtgärd för extra läkares förordnande.

2. Till biträde i provinsialläkares göromål må Konungens befallningshafvande för särskild förrättning förordna inom orten boende, vid indelta armén anställd bataljonsläkare, då denne icke är till militärtjenstgöring beordrad.

§ 23.

1. Provinsialläkare vare pliktig att ställa sig de af Konungens befallningshafvande och medicinalstyrelsen honom meddelade förordnanden Förhållande till öfverordnade myndigheter. och gifna ålägganden till noggrann efterrättelse; äfvensom att, derest förste provinsialläkaren från honom inforrdar utlåtande, rapport eller uppgift i tjensten, dermed skyndsamt inkomma; och vare det provinsialläkare obehaget att till förste provinsialläkaren, Konungens befallningshafvande eller medicinalstyrelsen ingå med de framställningar och förslag i helso- eller sjukvårdsärende rörande distriktet, hvartill fog må förefinnas.

2. Rapport, utlåtande eller annan handling, som genom Konungens befallningshafvande blifvit inforrdad från provinsialläkare, skall denne till Konungens befallningshafvande insända för att genom samma myndighets försorg till vederbörande befordras.

3. Har uppgift, rapport eller annan handling, som enligt gällande föreskrift skall till provinsialläkare insändas, icke i behörig tid inkommit, eger provinsialläkare hos Konungens befallningshafvande begära handräckning för bekommandet af handlingen.

§ 24.

*Förhållande
till helsovårds-
och kommunal-
nämnder.*

1. Provinsialläkare, som har sin station inom samhälle å landsbygden, för hvilket helsovårdsstadgan i hvad den rörer stad är i tillämpliga delar gällande, skall vara ledamot af helsovårdsnämnden på stället.

2. Finner provinsialläkare sammanträde med helsovårds- eller kommunalnämnd, hvaraf han ej är ledamot, vara för behandling af ärende angående allmän helso- och sjukvård af behof påkalladt, eger han derom hos nämnden göra framställning; och skall sådant sammanträde skyndsamt ega rum och provinsialläkaren i god tid erhålla underrättelse om tiden och stället för detsamma. Vill han för inställelse vid sådant sammanträde eller vid sammanträde, hvartill han af kommunalnämnd blifvit kallad, åtnjuta ersättning af allmänna medel, skall han anmäla ärendet till Konungens befallningshafvandes pröfning för erhållande af dess förordnande att öfvervara sammanträdet.

§ 25.

*Mottagningar
utom stationen.*

Provinsialläkare skall söka träffa öfverenskommelse med aflägsne belägna kommuner inom distriktet om anordnande på lämpliga ställen af regelbundet återkommande mottagningar för meddelande af läkarevård. Önskar kommun anordnande af dylika mottagningar, men har öfverenskommelse med provinsialläkaren derom icke kunnat bringas till stånd, må kommunen före den 1 oktober göra framställning i ämnet hos Konungens befallningshafvande, som, efter det vederbörande blifvit hörde, före årets utgång till medicinalstyrelsen insänder samtliga under året från länet inkomna sådana framställningar med dertill hörande handlingar jemte eget utlåtande. Vid framställning, hvarom nu är nämndt, skall, såvida afseende derå må kunna fästas, vara fogadt vederbörande kommuns eller kommuners i behörig ordning gjorda åtagande att besörja eller bekosta läkarens fortskaffning till och från mottagningsstället och att kostnadsfritt tillhandahålla honom lämplig och under kall årstid eller väderlek uppvärmd mottagningslokal, hvarjemte tillika bör uppgifvas om och i sådant fall hvilka ytterligare förmåner af kommun erbjudas läkaren för hans inställelse. Medicinalstyrelsen eger derefter afgöra, om sådan mottagning, som i denna paragraf afses, skall ega rum eller icke, och må medicinalstyrelsen jemväl, på derom af vederbörande kommun eller provinsialläkare genom Konungens befallningshafvande gjord framställning, bestämma, huruvida påbjuden mottagning skall såsom icke vidare motsvarande sitt ändamål upphöra.

§ 26.

1. Provinsialläkare skall gifva noga akt på de förhållanden, hvilka ^{Åtgärder för} kunna inverka på befolkningens helsa, och vid alla lämpliga tillfällen här- ^{allmän helso-} utinnan meddela upplysningar och råd. ^{vård.}

2. För sådant ändamål bör provinsialläkare bereda sig kännedom om distriktets naturbeskaffenhet; befolkningens lefnadssätt, vanor och fördomar; beskaffenheten af bostäder, vatten, som till dryck eller matlagning användes, födoämnen och njutningsmedel; barnens vård och fysiska uppfostran m. m.; samt om deraf härflytande helsofiendtliga förhållanden.

3. För främjande af hvad till allmän sundhet hörer skall provinsialläkare söka medverkan af Konungens befallningshafvande och förste provinsialläkaren samt kommunalmyndighet och presterskap i distriktet.

4. Provinsialläkare har att egna tillsyn åt efterlefnaden af de för allmänna helso- och sjukvården meddelade stadganden och föreskrifter; och bör han, der försunlighet i sådant afseende eller eljest sanitära missförhållanden af honom iakttagas, efter sakens beskaffenhet söka bereda rättelse derutinnan eller ock anmäla förhållandet hos förste provinsialläkaren.

5. Under sina tjänstresor inom distriktet bör provinsialläkare, när tid och omständigheter medgifva, undersöka sundhetsförhållandena i de anstalter och lägenheter, som omförmälas i § 8, samt dervid fästa vederbörandes uppmärksamhet å de för helsotillståndet skadliga missförhållanden, som af honom iakttagas.

6. Har provinsialläkare under en tid af ett år icke genom tjänstresa eller annorledes kommit i tillfälle att besöka viss del af distriktet, och anser han undersökning med hänsyn till den allmänna helsovården vara derstädes nödig, eger han anmäla förhållandet hos Konungens befallningshafvande, som, efter förste provinsialläkarens hörande och derest omständigheterna dertill föranleda, förordnar om sådan undersökning.

§ 27.

1. Uppkommer inom provinsialläkaredistrikt allmännare sjuklighet ^{Åtgärder för} eller utbryter derstädes farsot eller smittosam sjukdom, har provinsialläka- ^{allmän sjuk-} ren att ställa sig till noggrann efterrättelse hvad honom i sådant afseende ^{vård.} enligt särskilda författningar angående allmänna helso- och sjukvården åligger.

2. Varder provinsialläkare vid inträffadt eller misstänkt fall af sådan smittosam sjukdom, som omförmäles i § 20 mom. 1 af kongl. förordningen angående åtgärder mot införande och utbredning af smittosamma sjuk-

domar bland rikets invånare den 19 mars 1875, af vederbörande kommunalnämnds ordförande skriftligen anmodad att besöka orten, och har tillika upplysning lemnats om sjukdomens beskaffenhet samt den insjuknades namn, ålder och bostad, skall provinsialläkaren, derest han finner sådan smittosam sjukdom, som nu afses, antagligen vara för handen, så fort ske kan besöka orten samt meddela, jemte föreskrifter om den eller de sjukes vård, anvisning om de åtgärder, hvilka böra vidtagas till förekommande af sjukdomens utbredning. Kostnad för sådan resa, som nu är sagd, bestrides af staten och vederbörande kommun till hälften hvardera.

3. Finner provinsialläkaren sjukdomen icke vara af den beskaffenhet, att resa bör efter bestämmelserna i näst föregående moment företagas, skall han derom skriftligen underrätta kommunalnämnden och, der sjukdomen är af smittosam art, tillika meddela nödiga råd och anvisningar.

4. Antager smittosam sjukdom sådan utbredning, att densamma kan anses hafva öfvergått till farsot, skall provinsialläkare, på anmodan af ordförande i kommunalnämnd, som vill hos Konungens befallningshafvande anhålla om förordnande för provinsialläkaren att ensamt på statens bekostnad besöka orten, i ärendet till nämnden afgifva yttrande att biläggas dess hemställan hos Konungens befallningshafvande.

5. Har provinsialläkare erhållit kännedom derom, att sjukdomsfall af kolera, smittkoppor eller fläckfeber inom distriktet inträffat, eger han att på statens bekostnad till stället företaga resa jemväl utan särskild kallelse af ordförande i kommunalnämnd eller förordnande af Konungens befallningshafvande.

6. Sedan tjänstresa enligt mom. 2, 4 och 5 eller sådan resa för smittosam sjukdom, hvartill Konungens befallningshafvande utan föregående hemställan af kommunalnämnd meddelat förordnande, verkstälts, skall provinsialläkare ofördröjligen till förste provinsialläkaren insända sin till medicinalstyrelsen ställda rapport derom, med angifvande af tid och ort för resan, sjukdomens art och de omständigheter, under hvilka den uppträder, antalet insjuknade inom hvarje hushåll, förefunna sanitära missförhållanden samt i afseende derå vidtagna åtgärder; och bör vid rapporten fogas reseräkning äfvensom ordförandens i kommunalnämnden skriftliga anmodan eller Konungens befallningshafvandes förordnande, om resan deraf varit föranledd.

7. Provinsialläkare skall, då farsot eller smittosam sjukdom inom distriktet är gängse, söka inhemta upplysning om sjukdomens fortgång och antalet insjuknade och döde. Finner provinsialläkaren dervid ytterligare tjänstbesök på stället erforderligt, skall han anmäla sådant hos Konungens befallningshafvande; och bör vid svårare farsot provinsialläkaren utöfver

de uppgifter om sjukdomsfall, som det enligt § 59 punkten 5 åligger honom att afgifva, hvar eller hvarannan vecka till förste provinsialläkaren insända särskild rapport angående sjukdomsförhållandet.

§ 28.

1. Har, efter Konungens befallningshafvandes förordnande, provinsialläkare besigtigat personer, misstänkta för venerisk sjukdom, skall han till kommunalnämndens ordförande skriftligen uppgifva, till namn och vistelseort, de af sjukdomen angripna, hvilka icke inom viss, af läkaren utsatt kort tid tillförlitligen styrkt, att de betjena sig af ändamålsenlig sjukvård; börande provinsialläkaren tillika förständiga kommunalnämnden att dels draga försorg derom att de sålunda antecknade varda skyndsamt intagna till vård å kurhus eller kurhusafdelning vid länets lasarett och dels, då sådant skett, derom underrätta provinsialläkaren. Värgrar någon för sjukdomen skäligen misstänkt person att låta besigtiga sig, anmäles sådant hos Konungens befallningshafvande för den åtgärd, som af omständigheterna påkallas.

*Åtgärder mot
venerisk sjuk-
dom.*

2. Till förekommande af venerisk sjukdoms spridning bör provinsialläkare i allmänhet vid anträffadt sjukdomsfall söka utröna, huru smittan tillkommit, samt på lämpligt sätt verka för den sjukes intagande till vård å sjukhus; hvarjente provinsialläkaren, der den sjuke undandraget sig behandling eller icke följer dervid gifna föreskrifter, och synnerlig fara för smittans utbredning förefinnes, bör om förhållandet underrätta helsovårds- eller kommunalnämnden.

§ 29.

1. Provinsialläkare skall söka förmå kommunalnämnd i socken, som är belägen aflägs från apotek eller medikamentsförråd, eller der smittosam sjukdom utbrutit eller allmännare sjuklighet är gängse, att anskaffa och mot inköpspris, der ej betalningen till större eller mindre del af kommunen efterskänkes, tillhandahålla kommunens medlemmar nödiga läke- och desinfektionsmedel, deribland dock icke må ingå sådana, som i gällande farmakopéer och medicinaltaxor äro betecknade med giftmärke; och skall provinsialläkaren för medlens inköp å apotek, på begäran af kommunalnämnden, meddela requisition å desamma jemte skriftlig anvisning huru medlen böra användas samt, såvidt möjligt, tillse ej mindre att andra medel icke i sådant förråd förvaras eller derifrån utlemnas, än de som äro

*Förråd af
läke- och des-
infektionsme-
del å landsbyg-
den m. m.*

tjenliga för de med förrådet afsedda ändamål, än ock att medlen varda genom kunnig sjuksköterska eller annan pålitlig person utdelade.

2. Provinsialläkare skall, der så finnes behöfligt, söka främja aftal mellan apotekare och kommunalnämnd om expedition af läkemedel medelst s. k. medikamentslåda eller på annat lämpligt sätt.

3. Vid reqvission, hvarom i mom. 1 sägs, äfvensom vid föreskrifvande i allmänhet af läkemedel, särskildt sådana som skola af kommun eller mindre bemedlade betalas, bör provinsialläkare, synnerligen i fråga om valet af läkemedel, formen för tillredningen och sättet för utlemnandet deraf, iakttaga all den sparsamhet, som är förenlig med ändamålets vinnande.

§ 30.

Apotek.

1. Provinsialläkare tillhör att hafva närmaste uppsigt öfver de inom distriktet befintliga apoteksinrättningar samt för detta ändamål genom besök på stället öfvertyga sig om apotekets ordentliga skötsel och egna uppmärksamhet åt beskaffenheten och taxeringen af utlemnade läkemedel.

2. Vid den årliga visitation, som af förste provinsialläkare å apoteksinrättning hålles, skall provinsialläkare på kallelse af förste provinsialläkaren biträda. Har vid sådan visitation apotekaren förelagts att inom viss utsatt tid hafva rättat befunna felaktigheter, skall provinsialläkaren tillse, att detta föreläggande behörigen fullgöres, och, om han derom af förste provinsialläkaren anmodas, efter den föresatta tidens utgång till denne anmäla hvad af apotekaren blifvit i anmärkta hänseendet åtgjordt.

3. Inom distriktet bosatt apoteksföreståndares frånfälle, iråkade obestånd eller annat förfall för apotekets behöriga skötande skall provinsialläkare hos medicinalstyrelsen och förste provinsialläkaren anmäla, så snart han derom erhållit kännedom.

4. Får provinsialläkare vetskap om bedrifven olaga försäljning af läkemedel eller om qvacksalveri, som idkats till allmänhetens men eller hvaraf uppkommit skadliga följder för enskildes helsotillstånd, skall han derom göra anmälan hos Konungens befallningshafvande.

§ 31.

*Skyddskopp-
ympningen.*

1. Provinsialläkare åligger att utföra noggrann tillsyn öfver skyddskoppympningen inom distriktet samt meddela undervisning i ympningens verkställande åt dem, som kunna vara i fråga att till vaccinatorer antagas.

2. Sedan vaccinationsjournalerna för distriktet genom Konungens

befallningshafvandes försorg kommit provinsialläkare till handa, tillkommer det honom: att granska desamma och tillse, att de äro behörigen affattade och styrkta; att, om journal befinnes i ofullständigt skick, förelägga den försumlige att ofördröjligen fullgöra hvad i förevarande hänseende uraktlåtits och, der rättelse ej sker inom utsatt tid, anmäla förhållandet hos Konungens befallningshafvande för dess åtgärd; att, efter verkställd granskning, öfver journalerna upprätta en summarisk förteckning med uppgifter enligt fastställt formulär, hvilken förteckning jemte journalerna bifogas den årsberättelse, som enligt § 39 skall till förste provinsialläkaren insändas.

3. Finner provinsialläkare skyddskoppypningen i någon kommun vara försummad eller derom gifna föreskrifter eljest åsidosatta, skall han söka deri åstadkomma rättelse eller, der så erfordras, anmäla förhållandet hos Konungens befallningshafvande för vidtagande af nödiga åtgärder.

4. Vid yppad farsot af smittkoppor skall provinsialläkare tillse, att vaccination och revaccination företagas, och i sådant afseende söka helsovårds- eller kommunalnämnds medverkan.

§ 32.

1. Öfver barnmorskor inom distriktet utöfvar provinsialläkare när- *Barnmorske- väsendet.* maste tillsyn i enlighet med hvad i särskildt reglemente finnes föreskrifvet; och skall han, då barnmorska efter sin bosättning inom distriktet hos honom anmäler sig, derom göra anteckning å barnmorskebrevet och införa henne å förteckningen öfver distriktets barnmorskor.

2. Vid öfvervakandet af det sätt, hvarpå barnmorska fullgör sina skyldigheter, skall provinsialläkare, då barnmorska beträdes med mindre förseelse, meddela henne tillrättavisning och erinran om hennes åligganden, men, i händelse hon gjort sig skyldig till stor försumlighet eller svårare förseelse, derom göra anmälan hos förste provinsialläkaren.

3. Får provinsialläkare kännedom derom att af barnmorska vårdad kvinna blifvit angripen af barnsängsfeber, skall han erinra barnmorskan om hennes skyldighet att under minst en veckas tid efter sjukdomsfallet afhålla sig från all praktik och att jemväl i öfrigt noga iakttaga de till förekommande af barnsängsfebers spridning för barnmorska föreskrifna försigtighetsmått. Har provinsialläkare anledning misstänka, att barnmorska genom uraktlåtet iakttagande af dessa försigtighetsmått spridit smitta till annan barnsängsqvinna, eger han att för viss tid, högst fjorton dagar, förbjuda barnmorskan att utöfva yrket och om hennes försumlighet göra anmälan hos förste provinsialläkaren.

4. Af barnmorska till provinsialläkare insänd berättelse om verkställd instrumentalförlossning skall af honom utan dröjsmål granskas och, sedan föreskrifna upplysningar inkommit, till förste provinsialläkaren insändas, åtföljd af provinsialläkarens utlåtande, hvori äfven böra omnämnas de åtgärder, hvilka han med anledning af berättelsen må hafva vidtagit.

5. Vid afgifvande af det i gällande reglemente för barnmorskor omnämnda intyg, huruvida den, som ämnar söka inträde såsom lärling vid statens läroanstalter för undervisning i barnmorskekonsten, är frisk, har stadig helsa och är fri från kroppsslyten, skall provinsialläkare, efter tagen kännedom om qvinnans kunskapsbetyg, söka utröna hennes fattningsegäfvande samt på grund af den föregångna undersökningen och pröfningen äfvensom med ledning jemväl af öfriga för ansökningen nödiga intyg, angifva huruvida hon synes vara lämplig, mindre lämplig eller synnerligen lämplig till barnmorska.

6. Provinsialläkare bör söka medverka dertill, att behörigen examinerade barnmorskor af kommunerna antagas samt att oexamineradt förlossningsbiträde icke anlitas, der barnmorska är att tillgå. Finner provinsialläkare, att oexamineradt förlossningsbiträde genom okunnighet eller vårdslöshet vid förlossningen vållat modrens eller barnets död, bör han sådant hos Konungens befallningshafvande anmäla för anställande af åtal.

§ 33.

*Tillsyn öfver
sinnessjuka och
öfver utackor-
derade barn.*

1. I enlighet med gifna föreskrifter har provinsialläkare att tillse, huruvida behörig vård egnas inom distriktet befintlige sinnessjuka, hvilka icke äro intagne å offentlig eller med Kongl. Maj:ts tillstånd inrättad enskild anstalt för sådane sjuke.

2. Äfvenledes bör provinsialläkare under tjenstresor inom distriktet söka inhemta upplysningar om det sätt, hvarpå utackorderade barn, i synnerhet späda sådana, vårdas, och, när tid och omständigheter det medgifva, deråt egna tillsyn.

§ 34.

*Biträde vid in-
skrifningsre-
vision angående
de värnplig-
tige.*

Provinsialläkare är skyldig att efter förordnande biträda den revision, som har att pröfva frågor angående värnpligtiges inskrifning till vapen-tjenst.

§ 35.

1. Provinsialläkare tillkommer att på förordnande af Konungens befallningshafvande, domare eller i stad, som tillhör distriktet, polismyndighet utföra rättsmedicinsk undersökning af död människas kropp i enlighet med gällande bestämmelser angående hvad vid sådan undersökning bör iakttagas. Det utlåtande, som på grund af undersökningen skall af provinsialläkaren eller, i händelse af laga förfall för honom, af annan dertill förordnad läkare afgifvas, bör vara så affattadt, att vid hvarje deri förekommande slutledning hänvisas till de i obduktionsprotokollet eller i protokollet öfver rättskemisk eller annan undersökning, derest sådan egt rum, anförda omständigheter, hvarpå slutledningen stödjer sig. Protokoll jemte utlåtande eller behörigen styrkta afskrifter af desamma skola till den myndighet, som förordnat om undersökningen, af provinsialläkaren öfverlemnas inom en vecka efter förrättningens afslutande eller, om undersökning af rättskemisten egt rum, inom samma tid efter det dennes protokoll kommit provinsialläkaren tillhanda. Behörigen styrkt afskrift af handlingarna skall derjemte ofördröjligen af provinsialläkaren genom Konungens befallningshafvande insändas till medicinalstyrelsen.

Rättsmedicinska undersökningar.

2. Likaledes skall provinsialläkare utan dröjsmål å lefvande person verkställa undersökning, hvartill han af Konungens befallningshafvande, domare eller i stad, som tillhör distriktet, polismyndighet förordnas. Sådan förrättning må utföras utan vittnen, sedan nödig bevisning förebragts för bestyrkande af personens identitet. De vid undersökningen gjorda iakttagelser, hvilkas affattande i särskildt protokoll icke erfordras, skola efter förda minnesanteckningar intagas i utlåtande, som derefter öfverlemnas till den myndighet, som förordnat om undersökningen. Derjemte skall afskrift af utlåtandet, jemte förordnandet och räkning å ersättning för förrättningen, ofördröjligen insändas till Konungens befallningshafvande för att till medicinalstyrelsen befordras.

3. Utlåtande eller intyg, som på grund af rättsmedicinsk undersökning till myndighet afgifves, skall af provinsialläkare bestyrkas med orden: »hvilket härmed på heder och samvete intygas»; och bör afskrifts enlighet med hufvudskriften af provinsialläkare styrkas med orden: »å tjenstens vägnar».

§ 36.

Utlåtande, intyg eller upplysningar, hvilka provinsialläkare af medicinalstyrelsen, Konungens befallningshafvande, förste provinsialläkaren, do-

Utlåtande och intyg till myndigheter.

mare eller i stad, som tillhör distriktet, polismyndighet anmodas lemna, skall han, sedan de i sammanhang dermed föreskrifna besigtningar eller eljest nödiga undersökningar blifvit utförda, skyndsamt afgifva så fullständigt och i så bestämda ordalag affattade, som låter sig göra, samt med angifvande af de grunder, hvarpå uttalade åsigter stödjas; och bör provinsialläkare för sådant ändamål ega tillgång till alla de ransaknings- eller andra handlingar, hvilka kunna tjena till upplysning i ärendet.

§ 37.

Intyg till en-
skilda perso-
ner.

Intyg, som på enskild persons begäran af provinsialläkare utfärdas, skall grunda sig på föregången undersökning samt, med angifvande af dess ändamål, vara i så bestämda och tydliga ordalag affattadt, att läka-rens åsigt med visshet kan af intyget inhemtas. Deri bör ock vara in- tagen uppgift om tiden och stället för undersökningen, och skall intyget, om det är afsedt att åberopas inför domstol eller annan offentlig myn- dighet, vara bestyrkt på sätt i § 35 sägs.

§ 38.

Till tjänstarki-
vet hörande
böcker och
handlingar.

1. Af provinsialläkare skola föras:
diarium öfver inkommande handlingar efter stadgadt formulär;
konceptbok öfver tjänstrapporter, utlåtanden, berättelser, obduktions-
protokoll, till myndigheter afgifna intyg och andra till hans tjänstverk-
samhet hörande expeditioner; samt
journal öfver den sjukvård, som af honom utöfvas.

2. Till provinsialläkare i tjänsten ankommande cirkulär och författ-
ningar skola af honom förtecknas och, jemte ofvan nämnda diarium och
konceptbok äfvensom de från kommunalnämnder och presterskap årligen
inkommande uppgifter, barnmorskornas dagböcker och från myndigheter
inkomna skrivelser, såsom ett till tjänsten hörande arkiv behörigen för-
varas. Af inkomna handlingar, som mer än tio år i arkivet förvarats,
må dock sådana förstöras, som af förste provinsialläkaren vid inspektion
af arkivet dertill bestämmas.

3. Arkivet skall i enlighet med deröfver upprättad inventarieförteck-
ning vid provinsialläkares afgång från tjänsten öfverlemnas till efterträ-
daren, som har att, efter det han inträdt i tjänstutöfning, ofördröjligen till
förste provinsialläkaren insända en afskrift af inventarieförteckningen. Till
efterträdares ledning vid affattandet af årsberättelsen skall jemväl till

honom aflemnas utdrag af journalen för den tid, hvaröfver berättelse ännu icke blifvit uppsatt.

§ 39.

1. Inom mars månads utgång hvarje år skall provinsialläkare till *Årsberättelse*. förste provinsialläkaren insända till medicinalstyrelsen stäld berättelse för det sistförflutna året rörande helso- och sjukdomsförhållandena inom distriktet, verkställda tjänstförrättningar m. m., i enlighet med det för sådan berättelse fastställda formulär.

2. Till grund för denna berättelse skola läggas:

a) provinsialläkares diarium, konceptbok och sjukjournal för den tid, som är i fråga;

b) de skriftliga uppgifter, hvilka skola inom januari månads utgång aflemnas till provinsialläkaren af kommunalnämnder inom distriktet;

c) de från presterskapet till Konungens befallningshafvande före januari månads utgång inkomna och derefter till provinsialläkaren öfverlemnade vaccinationsjournaler; samt

d) de förteckningar å sinnessjuke och idioter, hvilka presterskapet har att före utgången af januari månad årligen öfversända till provinsialläkaren.

3. Möter hinder för provinsialläkare att vid föreskrifven tid aflemna sin årsberättelse, skall han inom samma tid derom göra anmälan hos förste provinsialläkaren med uppgift om orsaken till dröjsmålet och tiden, då aflemnandet antagligen kan ske.

§ 40.

1. Provinsialläkare må utan särskildt tillstånd begifva sig utom sitt *Tjenstledighet*. distrikt på högst ett dygn i sänder, dock att sådan tjänstledighet icke får åtnjutas för längre tid än sammanlagdt femton dygn om året.

2. Provinsialläkare, som tjenstgjort tio år såsom sådan, eger efter derom hos medicinalstyrelsen gjord framställning att, när medicinalstyrelsen pröfvar sådant kunna ske utan hinder för tjenstens behöriga uppehållande, åtnjuta semester antingen årligen en månad eller hvartannat år två månader, med skyldighet för provinsialläkaren att till handa hålla eller bekosta bostad under tiden åt vikarien.

3. Annan tjänstledighet må af Konungens befallningshafvande beviljas provinsialläkare för högst en månad, derest ledigheten icke för statsverket medför utgift till vikaries aflönande. Anses särskild vikarie under

ledigheten icke behöflig, uppdrager Konungens befallningshafvande förekommande tjänstförrättningar åt annan provinsialläkare inom länet. Finnes åter vikarie i anseende till distriktets behof af läkarevård icke kunna undvaras, eger Konungens befallningshafvande att, på förslag af provinsialläkaren, till vikarie förordna en legitimerad läkare och derom underrätta medicinalstyrelsen.

4. Är legitimerad läkare för förordnande icke att tillgå, eller skulle tjänstledighet under tid, som i mom. 3 är nämnd, föranleda utgift för statsverket, eller är provinsialläkare i behof af längre ledighet, skall ansökning om ledighet ingifvas till Konungens befallningshafvande för att af denna myndighet, jemte eget yttrande, öfversändas till medicinalstyrelsen, som, då ledigheten icke afser längre tid än sex månader, eger bevilja densamma men i annat fall öfverlemnar ansökningen, jemte eget utlåtande, till Kongl. Maj:t.

5. Vid tjänstledighet, som af Kongl. Maj:t eller medicinalstyrelsen beviljas, äfvensom när Konungens befallningshafvande vid ledighet af tjensten eller eljest anmäler behof af vikarie, eger medicinalstyrelsen förordna om tjenstens bestridande under ledigheten.

III.

Extra provinsialläkare.

§ 41.

*Tillkomst af
extra provin-
sialläkare-
tjänst och till-
sättning deraf
m. m.*

1. Uppstår å landet fråga att för sjukvården inom en eller flera kommuner få anställd extra provinsialläkare med rätt att vid befordran räkna tjänstår lika med civile läkare i statens tjänst, och önskas bidrag af staten till dylik läkares aflöning, ankommer det på länets landsting, derest bidrag till aflöningen äfven af landstinget beviljas, men eljest på vederbörande kommun eller kommuner, att i ärendet till Kongl. Maj:t göra underdånig framställning; börande denna åtföljas af dels förslag rörande station och tjänstgöringsområde för läkaren, dels ock vederbörande kommuns eller kommuners laga kraft egande beslut att med visst belopp bidraga till läkares aflöning under minst fem år. Varder statsbidrag till ifrågavarande ändamål beviljad, har landstinget att för hvarje af staten

sålunda understödd extra provinsialläkaretjenst inom länet utse en styrelse af i orten boende män för handhafvande af ärenden angående tjensten.

2. På anmälan af den i näst föregående mom. omförmälda styrelse eger medicinalstyrelsen att om tjenstens tillsättande för tid, som af styrelsen föreslagits, utfärda kungörelse i enlighet med hvad i § 19 mom. 2 finnes stadgadt. Sedan ansökningstiden tilländagått, skola de inkomna ansökningshandlingarna af medicinalstyrelsen, med bifogande af dess yttrande om de sökandes kompetens, öfverlemnas till förenämnda af landstinget utsedda styrelse, som har att, med förordande af en bland de sökande, återställa handlingarna, hvarefter medicinalstyrelsen till tjenstens bestridande under den i kungörelsen utsatta tid förordnar den, som på grund af det gifna förordet äfvensom skicklighet och förtjenst anses böra komma i åtanke.

3. Entledigande från extra provinsialläkaretjenst, hvarom i ofvanstående mom. förmäles, meddelas af medicinalstyrelsen.

4. Vill kommun utan anspråk på statsbidrag till aflönande af den läkare, som af kommun för sjukvården anställes, bereda denne, såsom extra provinsialläkare, rätt till tjänstårsberäkning, som i mom. 1 sägs, må kommun derom göra underdånig ansökning med förslag rörande station och tjenstgöringsområde samt sättet för styrelses utseende och läkarens antagande äfvensom uppgift om utfästa löneförmåner; och vill Kongl. Maj:t derefter i ärendet vidare besluta.

5. Är, då denna instruktion träder i kraft, för sjukvården inom en eller flera kommuner eller en del af kommun inrättad distriktsläkaretjenst med rätt till tjänstårsberäkning, gäller i fråga om innehafvare af sådan tjänst hvad i denna instruktion om extra provinsialläkare sägs. Blifver tjensten ledig under längre tid än ett år, upphör rätten till tjänstårsberäkning för samma tjenst, och skola för återvinnande af sådan rätt äfvensom för tjenstens tillsättning tillämpas de i mom. 1 och 2 eller mom. 4 gifna bestämmelser.

§ 42.

Extra provinsialläkare åligger att inom det honom anvisade tjenstgöringsområde besörja de provinsialläkaren tillkommande göromål och dervid ställa sig till efterrättelse hvad i denna instruktion finnes för provinsialläkare föreskrifvet; dock att skyldighet att mot ersättning efter fastställd taxa, der ej annorlunda öfverenskommes, bestrida enskild sjukvård gäller endast för sådan extra provinsialläkare, till hvilkens aflönande staten bidrager. För tjenstförrättning, som jemlikt § 27 eller i öfrigt på grund af myndighets förordnande af extra provinsialläkare utföres, eger denne åtnjuta ersättning lika med provinsialläkare. *Åligganden.*

§ 43.

Tjenstledighet. Extra provinsialläkare, till hvars aflöning staten bidrager, må beviljas tjenstledighet af den af landstinget utsedda styrelse, åliggande dervid extra provinsialläkaren, att, såvida styrelsen ej annorlunda bestämt, till tjenstens uppehållande under ledigheten föreslå en legitimerad läkare, med hvilken extra provinsialläkaren i sådant afseende träffat öfverenskommelse. Afser tjenstledighet ej längre tid än en månad, må styrelsen förordna den föreslagne vikarien, men vid ledighet för längre tid, äfvensom då legitimerad läkare icke är att tillgå, skola framställning och förslag angående förordnandet af styrelsen göras hos medicinalstyrelsen. Beviljad tjenstledighet må icke i något fall medföra utgift för statsverket.

§ 44.

Anmälan om tillträde till och afgang från tjensten Extra provinsialläkares tillträde till och afgang från tjensten skall af den utsedda styrelsen utan dröjsmål anmälas hos medicinalstyrelsen och Konungens befallningshafvande; och skall anmälan på enahanda sätt göras, *äfvensom om viss tjenstledighet.* då extra provinsialläkare erhåller ledighet från tjensten utöfver en vecka.

IV.

Stads- och stadsdistriktsläkare.

§ 45.

Tjenstårsberäkning.

1. Rätt att vid befordran räkna tjänstår lika med civile läkare i statens tjenst tillkommer, utan särskildt tillstånd, i hvarje stad allenast *en* af staden antagen och aflönad läkare.

2. Önskar stad bereda rätt till sådan tjänstårsberäkning jemväl åt en andre stadsläkare eller derutöfver åt en eller flere stadsdistriktsläkare, ankommer på stadsfullmäktige att derom göra ansökning hos Kongl Maj:t, som efter pröfning af vidden af de göromål, hvilka skola tillkomma läkaren, vill i ärendet besluta.

§ 46.

1. Stadsläkaretjenst kungöres af magistraten med ansökningstid af trettio dagar från den, då kungörelsen varit första gången i post- och inrikes tidningar införd. Efter ansökningstidens utgång insänder magistraten inkomna ansökningar till medicinalstyrelsen, för inhemtande af dess utlåtande om de sökandes kompetens, och öfverlemnar efter handlingarnas återbekommande desamma jemte infordradt yttrande från helsovårdsnämnden och eget utlåtande till stadsfullmäktige. Desse ega derefter att bland de kompetente sökande till stadsläkare utse en, för hvilken magistraten, sedan valet vunnit laga kraft, utfärdar fullmakt eller förordnande.

*Tillsättning
och afsked.*

2. Stadsdistriktsläkare utses i nyss nämnda ordning likaledes af stadsfullmäktige. Har i stad förvaltningen af den allmänna sjukvården uppdragits åt helsovårdsnämnden, kunna stadsfullmäktige jemväl åt nämnden öfverlåta antagandet af stadsdistriktsläkare.

3. Då utsedd stads- eller stadsdistriktsläkare sin tjenst tillträder eller derifrån afgår, skall magistraten derom göra anmälan hos medicinalstyrelsen och Konungens befallningshafvande samt tillika, der flere stadsläkare finnas, hos nämnda myndigheter vid tillträdet till sådan tjenst tillkännagifva, hvilken af läkarne åligger verkställa rättsmedicinska undersökningar.

4. Afsked eller entledigande från stadsläkaretjenst meddelas af magistraten.

§ 47.

Hemsökes stad af så svår eller utbredd farsot, att der anstälde läkare behöfva biträde i läkarevården, eger magistraten att om extra läkares förordnande på statens bekostnad göra framställning hos Konungens befallningshafvande, som, med bifogande af eget yttrande, anmäler förhållandet hos medicinalstyrelsen.

*Biträde i lä-
karevården
under farsot.*

§ 48.

1. Stadsläkare tillkommer att egna sorgfällig uppmärksamhet åt den allmänna helso- och sjukvården inom staden och dess område, att derstädes efter förordnande verkställa rättsmedicinska besigtningar och undersökningar samt att åt stadens invånare lemna läkarevård; och har stadsläkaren att i utöfning af sin befattning ställa sig till efterrättelse ej mindre gällande författningar angående allmänna helso- och sjukvården än äfven för stadens läkare i vederbörlig ordning utfärdad särskild instruktion samt i tillämpliga delar de för provinsialläkares tjenstutöfning gifna stadganden.

Åligganden.

2. I öfverensstämmelse härmed åligger stadsläkare:

1:o att såsom ledamot af stadens helsovårdsnämnd hos densamma anmäla sanitära missförhållanden inom staden och föreslå åtgärder deremot; att på anmodan af nämnden afgifva utlåtande i sanitära frågor och deltaga i beslutade besigtningar; att vid hotande eller utbruten farsot föreslå de med anledning deraf erforderliga åtgärder och vid deras utförande biträda och dem öfvervaka; att taga kännedom om de till nämnden inkomna anmälningar om fall af smittosam sjukdom och deröfver den 1 och 16 i hvarje månad upprätta sammandrag och ofördröjligen insända detsamma till förste provinsialläkaren; samt att biträda vid affattandet af den berättelse om helsotillståndet i staden under sist förflutna året, som det åligger nämnden att inom februari månads utgång hvarje år till förste provinsialläkaren afgifva;

2:o att i stad, der vaccindepot icke finnes inrättad, ansvara för skyddskoppympningens behöriga handhafvande och, der biträde af vaccinator erfordras, efter anmälan hos magistraten antaga sådan för att under stadsläkarens inseende biträda vid ympningen; att öfver vaccinationsjournalerna upprätta en summarisk förteckning, hvilken jemte journalerna bifogas den årsberättelse, som skall af honom till förste provinsialläkaren afgifvas; samt att i öfrigt fullgöra hvad enligt författningarna angående skyddskoppympningen åligger stadsläkare;

3:o att utöfva närmaste tillsyn öfver de inom staden praktiserande barnmorskor och, då de hos honom anmäla sin bosättning i staden, derom å barnmorskebrevet göra anteckning samt att vid öfvervakandet af det sätt, hvarpå barnmorska fullgör sina skyldigheter, iakttaga hvad i sådant afseende för provinsialläkare blifvit föreskrifvet;

4:o att hafva närmaste uppsigt öfver de i staden befintliga apotek, för detta ändamål tid efter annan besöka dem, egna uppmärksamhet åt derifrån utlemnade läkemedels beskaffenhet och taxering samt, på kallelse af förste provinsialläkaren, biträda vid de apoteksvisitationer, som af denne verkställas, äfvensom i fråga om tillsyn å afhjelpandet af anmärkta felaktigheter iakttaga hvad i § 30 mom. 2 blifvit för provinsialläkare föreskrifvet; börande stadsläkare, der till hans vetskap kommer, att i staden bedrifves sådan försäljning af läkemedel eller qvacksalfteri, hvarom i § 30 mom. 4 sägs, derom göra anmälan hos magistraten;

5:o att hafva inseende öfver de i staden befintliga tandläkare och fält-skärer samt, då de för sitt yrkes utöfvande bosatt sig inom staden eller derstädes sig uppehålla, mottaga deras anmälningar derom och taga kännedom om deras tillståndsbref, äfvensom att jemlikt särskilda föreskrifter närvara vid förhör med lärling i yrket;

6:o att, på förordnande af Konungens befallningshafvande, rådstufvurätt eller polismyndighet, inom staden och dess område verkställa besigtning å lefvande person eller undersökning af död människas kropp, dervid stadsläkare har att ställa sig till efterrättelse hvad för provinsialläkare angående dylika förrättningar är föreskrifvet; och eger stadsläkare att för dessa förrättningar åtnjuta ersättning af statsmedel lika med provinsialläkare i de fall, der förättningen påkallats i rättsligt ändamål. Har besigtning å personer, misstänkta för venerisk smitta, af stadsläkare förrättats, skall han tillse, att de med sådan sjukdom behäftade varda befordrade till nödig vård, der de icke sjelfva förskaffa sig sådan;

7:o att beträffande medikamentsräkningar, hvilka skola med stadens medel betalas och för granskning insändas till medicinalstyrelsen, attestera deras öfverensstämmelse med utfärdade recept;

8:o att i afseende på den enskilda sjukvården ställa sig utfärdad särskild instruktion till efterrättelse;

9:o att på begäran lemna biträde åt presterskapet till dödsorsakernas bestämmande för anteckning i dödboken samt hålla hand deröfver att dödbewis varda hos helsovårdsnämnden behörigen förvarade; samt

10:o att, i likhet med hvad för provinsialläkare i § 38 stadgas, föra diarium, konceptbok och sjukjournal samt förvara arkivhandlingar och enligt inventarieförteckning öfverlemla desamma jemte utdrag af sjukjournalen till efterträdaren; skolande rapport, utlåtande eller annan handling, som genom magistraten blifvit infordrad från stadsläkaren, af denne insändas till magistraten för att till vederbörande befordras.

§ 49.

Förslag till särskild instruktion för stadsläkare skall, der sådan instruktion saknas eller innehåller bestämmelse, stridande mot hvad i denna instruktion finnes om stadsläkare stadgadt, af stadsfullmäktige efter helsovårdsnämndens hörande upprättas, hvarefter magistraten har att med bifogande af dess utlåtande underställa förslaget medicinalstyrelsens pröfning och godkännande. Finnas i staden två stadsläkare anstälde, böra i instruktionen bestämmas såväl fördelningen mellan dem af de allmänna förrättningarna som ock omfånget af den läkarevård, som det åligger hvar och en af dem eller endera att inom staden meddela. Likaledes skall i dylik instruktion fördelning af läkarevården ske mellan stadsdistriktsläkare, om sådane finnas, samt föreskrift meddelas om deras tjänstförhållande till förste stadsläkaren. Särskildt böra i instruktionen stadgas villkoren för åtnjutande af läkarevård eller medikamenter på stadens bekostnad.

Särskild instruktion.

§ 50.

Årsberättelse.

1. Inom februari månads utgång hvarje år skall stadsläkare till förste provinsialläkaren afgifva berättelse för det sist förflutna året rörande helso- och sjukdomsförhållandena inom staden, verkställda förrättningar m. m., i enlighet med det för sådan berättelse fastställda formulär.

2. Denna berättelse bör grundas på stadsläkarens diarium, konceptbok och sjukjournal, de anmälningar om fall af smittosam sjukdom, som till helsovårdsnämnden inkommit, samt från presterskapet inkomna vaccinationsjournaler och förteckningar å sinnessjuka och idioter.

3. Finnas i stad flere läkare anstälde, tillkommer det förste stadsläkaren att, med ledning af de särskilda årsberättelser, hvilka det skall åligga andre stadsläkaren äfvensom stadsdistriktsläkare att före januari månads utgång aflemla till förste stadsläkaren, sammanfatta årsberättelsen angående helso- och sjukdomsförhållanden inom staden och vid insändandet till förste provinsialläkaren af samma berättelse bifoga förenämnda särskilda årsberättelser.

4. Möter hinder för stadsläkare att inom föreskrifven tid insända sin årsberättelse till förste provinsialläkaren, skall han inom samma tid hos denne derom göra anmälan med uppgift om dröjsmålet och om tiden, då aflemnandet antagligen kan ske.

§ 51.

Tjenstledighet.

1. Tjenstledighet för tid inom en vecka kan af magistratens ordförande meddelas stadsläkare, då denne med annan legitimerad läkare af talat om göromålens bestridande under tiden. Längre tjenstledighet må af magistraten efter helsovårdsnämndens hörande beviljas, åliggande dervid stadsläkaren, såvida ej i särskild instruktion finnes annorlunda bestämdt, att till tjänstens uppehållande under ledigheten föreslå en legitimerad läkare, med hvilken stadsläkaren i sådant afseende träffat öfverenskomelse; och må, derest ledigheten ej afser längre tid än en månad, magistraten förordna den föreslagne vikarien att under tiden bestrida tjänsten, men skall i annat fall magistraten hos medicinalstyrelsen göra framställning och förslag angående förordnandet.

2. Om stadsläkares tjenstledighet utöfver en vecka och förordnande af annan läkare under ledigheten skall underrättelse af magistraten meddelas såväl Konungens befallningshafvande som helsovårdsnämnden.

3. Angående ledighet för stadsdistriktsläkare må föreskrift meddelas

i den särskilda instruktion, som för sådan läkare bör af stadsfullmäktige utfärdas på sätt i § 49 närmare bestämmes.

§ 52.

I stad, der stadsfullmäktige ej finnas, har allmänna rådstugan att fullgöra hvad enligt denna instruktion eljest tillkommer stadsfullmäktige. Bestämmelse för vissa städer.

§ 53.

I fråga om tillsättning af stads- och stadsdistriktsläkare i Stockholm samt deras tjenstledighet gäller hvad derom särskildt finnes stadgadt. Undantag för Stockholm.

V.

Militär-, hospitals- m. fl. läkare.

§ 54.

Vid armén och flottan anstälde läkare äfvensom hospitals-, fängelse-, jernvägs-, lasarets- samt bad- och brunnsläkare hafva att iakttaga hvad i gällande författningar och för dem utfärdade särskilda instruktioner finnes föreskrifvet. Militär-, hospitals- m. fl. läkare.

VI.

Allmänna bestämmelser.

§ 55.

Behörighet att utöfva läkarekonsten och från apotek förskrifva jemväl häftigt verkande eller giftiga läkemedel tillkommer endast den, som inom Behörighet att utöfva läkarekonsten.

riket aflagt medicinsk licentiatexamen eller, utan att hafva aflagt sådan examen, antingen af Kongl. Maj:t erhållit särskild tillåtelse att inom riket utöfva läkarekonsten eller blifvit af Kongl. Maj:t utnämnd till läkaretjenst eller ock af medicinalstyrelsen förordnats att tjenstgöra såsom vikarie eller extra läkare vid armén, flottan eller den civila sjukvården; dock gäller för sålunda förordnad vikarie eller extra läkare hans behörighet endast för den tid, det för honom utfärdade förordnande bestämmer.

§ 56.

*Förhållande
till medicinal-
styrelsen.*

Hvarje innehafvare af läkare-tjenst eller befattning, äfvensom alla de, hvilka eljest utöfva läkarekonsten, äro beträffande utöfningen deraf stälde under medicinalstyrelsens inseende och pligtige att efterkomma hvad styrelsen i kraft af gällande författningar och instruktioner föreskrifver dem; derifrån likväl undantagne lärare vid de medicinska läroverken samt de vid serafimerlasarettet i Stockholm anstälde läkare i hvad en hvar af dem i sådan egenskap åligger.

§ 57.

*Behörighet till
befordran och
tjänstårs-
beräkning.*

1. Endast legitimerade läkare kunna på underdånigt förslag till läkaretjenst uppföras eller af myndigheter, kommuner eller enskilde antagas till läkaretjenst, med hvars innehafvande tjänstårsberäkning är förenad.

2. Innehafvare af de i nästföregående moment omförmälda läkare-tjenster, äfvensom de vid sjukvårdsinrättningar och medicinska läroverk vederbörligen anstälde och hos medicinalstyrelsen anmälde underläkare och amanuenser, med hvilkas befattningar förmån af tjänstårsberäkning är förenad, samt de af medicinalstyrelsen förordnade biträdande provinsialläkare, vikarier och extra läkare, hvilka äro medicine licentiatier eller efter aflagd medicinsk kandidatexamen fullgjort den för licentiatexamen föreskrifna tjenstgöring vid universitet, ega åtnjuta tjänstårsberäkning för den tid, de tjensten eller befattningen innehaft eller förestått.

3. Beträffande tjänstårsberäkning för docenter inom medicinska fakulteterna vid universiteten och vid karolinska medikokirurgiska institutet gäller hvad derom särskildt är föreskrifvet.

§ 58.

*Behörighet att
verkställa
rättsmedicinsk
undersökning
af död men-
niskas kropp,
m. m.*

I fråga om behörighet att verkställa rättsmedicinsk undersökning af död menniskas kropp samt om hvad iakttagas bör vid meddelande af intyg för sinnessjuks intagande å hospital eller asyl och af tillstånd till liks balsamering gäller hvad derom särskildt är stadgad.

§ 59.

Hvarje läkare, antingen han är i tjänst anställd eller enskildt med-^{Äligganden i allmänhet.} delar läkarevård, åligger:

1:o att åt sjuk, som af honom vårdas, meddela de råd och, så vidt möjligt är, egna den behandling, som den sjukes tillstånd fordrar och som med vetenskap och bepröfvad erfarenhet öfverensstämmer;

2:o att vid hvarje under hans behandling kommande fall af kolera, smittkoppor, fläckfeber (tyfus), nervfeber (tyfoidfeber), skarlakansfeber, elakartad halssjukdom (difteri), rödsot (dysenteri) eller barnsängsfeber föreskrifva och, så vidt ske kan, anordna tjenliga åtgärder mot smittans spridande samt, der gällande författning sådant föreskrifver, hos helsovårdsnämnd göra skriftlig anmälan om inträffadt sjukdomsfall eller till ordförande i kommunalnämnd lemna skriftlig underrättelse om förhållandet jemte anvisning om de åtgärder, hvilka böra vidtagas till förekommande af sjukdomens utbredning.

3:o att vid läkemedels föreskrifvande iakttaga hvad angående receptets innehåll och form finnes särskildt stadgadt;

4:o att, när någon affidit, hvilken läkaren vårdat närmast före dödsfallet, ofördröjligen och kostnadsfritt meddela ett efter stadgadt formulär affattadt intyg öfver dödsorsaken;

5:o att till vederbörande förste provinsialläkare den 1 och 16 i hvarje månad insända uppgift, enligt formulär, å de fall af de i § 20 mom. 1 af kongl. förordningen den 19 mars 1875 omförmälda smittosamma sjukdomar, hvilka å landet eller i stad, der stadsläkare ej finnes, under näst föregående halfva månad kommit under hans behandling;

6:o att till medicinalstyrelsen skyndsamt inkomma med de upplysningar, förklaringar eller underrättelser, medicinalstyrelsen kan i särskilda fall finna anledning begära;

7:o att vid afgifvande af infordrade upplysningar och förklaringar, äfvensom vid utfärdande af intyg, afsedt att företes inför domstol eller annan offentlig myndighet, iakttaga hvad i §§ 36 och 37 eller i särskildt författning är i sådant afseende föreskrifvet; samt

8:o att, då läkarens boningsort icke är bestämd genom hans tjänst, hos medicinalstyrelsen och förste provinsialläkaren i länet anmäla den ort, der han bosätter sig eller dit han flyttar.

§ 60.

*Läkares tyst-
låtenhet.*

Ej må läkare yppa hvad honom i denna hans egenskap blifvit i förtroende meddeladt, ej heller i oträngdt mål uppenbara hvad han angående sjukdom eller dess uppkomst sjelf funnit; dock att genom denna läkarens pligt någon inskränkning icke får ega rum i hans skyldighet att verkställa för rättning och afgifva utlåtande eller intyg samt dervid förfara enligt gällande författningar och instruktioner.

Förslag

till

TAXA

på arfvode åt visse i civil tjänst anställda läkare för enskild sjukvård och för intyg, meddelade på enskild begäran, äfvensom för tjänstförrättningar, verkställda enligt gällande instruktion eller myndighets uppdrag.

A. För enskild sjukvård och på enskild begäran meddelade intyg:

§ 1.

Förste provinsialläkare, provinsial-, extra provinsial- eller biträdande provinsialläkare, eller vikarie för sådan läkare eger att för enskild sjukvård, som inom distriktet lemnas, äfvensom för intyg, som på enskild begäran meddelas, erhålla arfvode och i särskilda fall reseersättning enligt här nedan gifna bestämmelser, der ej annorlunda öfverenskommes.

Allmän bestämmelse.

§ 2.

1. Rådfrågas läkaren i sin bostad eller annorstädes, utgår arfvodet för rådfrågningen, vare sig recept af läkaren meddelas eller icke, med 1 krona. För förnyelse af recept utan särskild rådfrågning utgör arfvodet 50 öre.

Arfvode för rådfrågning.

2. Det i mom. 1 bestämda arfvode för rådfrågning utgår icke vid sjukbesök, hvarom här nedan stadgas; och må sådant arfvode ej heller beräknas, derest vid sjukbesök läkaren rådfrågas af någon, som hör till samma hushåll som den sjuke.

§ 3.

Arfvode för
sjukbesök inom
två kilometer.

1. För hvarje besök, som af läkaren på anmodan göres hos sjuk på afstånd ej öfverstigande två kilometer från läkarens bostad eller från annat ställe inom distriktet, der han uppehåller sig, utgår arfvode med 3 kronor.

2. Öfverstiger i fall, som i mom. 1 omförmäles, afståndet från läkarens bostad en kilometer och finnes farbar väg till den sjuke, skall läkaren med tjenlig skjuts befordras till och från sjukbesöket. Sker ej hemtning i sådant fall, vare läkaren berättigad till godtgörelse för utgift, som han haft för sin fortskaffning till och från stället.

§ 4.

Arfvode för
sjukbesök på
afstånd ut-
öfver två kilo-
meter.

Öfverstiger vid sjukbesök väglängden till den sjuke från läkarens bostad eller annat ställe inom distriktet, derifrån resan anträdades, två kilometer, utgår arfvodet, för besök på afstånd ej öfverstigande en half mil, med 5 kronor samt, för besök på längre afstånd, med ytterligare 2 kronor för hvarje öfverskjutande börjad half mil intill fyra mil och derefter med 2 kronor för hvarje öfverskjutande börjad mil af väglängden till den sjuke, utan rätt för läkaren till särskildt arfvode för återfärden.

§ 5.

Befordran till
och från sjuk-
besök på af-
stånd utöfver
två kilometer.

1. Till och från sjukbesök på afstånd öfverstigande två kilometer skall läkaren befordras med tjenlig skjuts, och må dertill användas äfven åkdon efter en häst, såvida åkdonet kan efter ortens sed såsom bekvämligt anses. Vill läkaren i stället för den hemtandes åkdon begagna eget lättare enbetsåkdon, vare han dertill berättigad.

2. Varder läkaren i fall, som i mom. 1 sägs, ej hemtad, har han att sjelf ombesörja sin befordran till och från stället med rätt att därför uppbära ersättning efter skjuts med en häst jemte åkdonslega efter 30 öre för milen.

§ 6.

Ersättning för
sjukbesök, be-
räknad efter
tid.

1. Begagnar läkaren, der han ej med skjuts befordras, för resa vid sjukbesök på afstånd öfverstigande två kilometer, eller för del af sådan resa, jernväg eller ångfartyg, eller måste vid besök på sådant afstånd vägen eller någon del deraf tillryggaläggas på båt, till häst eller till fots, skall arfvodet för besöket beräknas efter den tid, som för färden åtgår,

sålunda att arfvodet utgår med 2 kronor för hvarje börjad timme, intill tio timmar, och för längre tid med ytterligare 1 krona för hvarje börjad timme, dock att arfvodet för sådan resa icke i något fall må understiga 5 kronor; skolande denna beräkningsgrund tillämpas, jemväl om skjuts jemte något af nu nämnda fortskaffningssätt användes. Vid bestämmandet af den tid, som för färden åtgått, inberäknas äfven den tid läkaren måst under färden afvakta jernvägs- eller ångfartygslägenhet, egande dock den betalningsskyldige att, der han vill undgå kostnaden för väntetid under hemfärden, sjelf ombesörja läkarens fortskaffning till hans hem. Deremot inberäknas icke den tid, som åtgår för läkarens besök hos den sjuke.

2. Vid resa, hvarom i denna paragraf förmåles, tillkommer läkaren utom arfvode äfven reseersättning för färd på jernväg efter afgift för plats i första klassens vagn och för färd på ångfartyg efter afgift för enkel hyttplats eller, när hytt ej förekommer, en salongsplats; börande, derest läkaren måste sjelf ombesörja färd med båt, häst eller skjuts, honom ersättas stadgad eller, der taxa icke finnes, betingad lega. Har läkaren under färden haft utgift för transport af reseffekter, skall sådan utgift honom godtgöras.

§ 7.

1. Varder läkaren under resa för ett sjukbesök anmodad att efter <sup>Ersättning för flera sjukbesök under en rese-
tur.</sup> besöket med afvikande från eller fortsättning af vägen besöka annan sjuk, skall för hvarje sådant ytterligare sjukbesök arfvode, efter de i § 3 mom. 1 och § 4 stadgade grunder, utgå såsom för ny resa, beräknad efter väglängden från den nya vägens början till den sjukes bostad; och vare den, som kallat läkaren till det senare besöket, skyldig att vid afvägen, eller der den nya vägen börjar, hemta läkaren samt ombesörja hans hemfärd.

2. Skall, då flera sjukbesök i ett sammanhang företagas, läkarens arfvode, enligt hvad i § 6 sägs, för något eller några af besöken beräknas efter tid, gäller samma beräkningsgrund för hela reseturen; skolande arfvodet mellan de betalningsskyldige fördelas efter den tid, som åtgått för färden till och från hvarje särskildt sjukbesök, och svare hvar för den hemtningsskyldighet eller reseersättning, som efter ofvan stadgade grunder på honom belöper.

§ 8.

För läkarens biträde vid barnförlossning skall, utöfver förut stadgade <sup>Särskildt arfvode för barn-
förlossning.</sup> arfvode och reseersättning, der sådan ifrågakommer, betalas ytterligare

arfvode från och med 5 kronor till och med 25 kronor efter förrättningens mer eller mindre svåra beskaffenhet och den tid, som dertill åtgått, samt den betalningsskyldiges förmåga att utgöra arfvodet.

§ 9.

Särskildt arfvode för besigtning å lefvande person.

För besigtning å lefvande person med deröfver utfärdad attest njute läkaren i arfvode 3 kronor, der ej besigtningen afser utrönande af sinnesbeskaffenhet, i hvilket fall arfvodet utgår med 10 kronor. Har vid besigtning, som nu är sagd, resa erfordrats, åtnjute läkaren dessutom arfvode och reseersättning såsom för sjukbesök är stadgadt.

§ 10.

Förhöjdt arfvode för läkarevård under viss tid.

1. Anlitas läkaren under tiden mellan kl. 10 e. m. och kl. 7 f. m. eller faller resa för sjukbesök eller del af resan inom samma tid, utgår arfvodet för rådfrågning med 50 procent förhöjning och för sjukbesök med förhöjning af 1 krona för hvarje börjad timme, som under ofvan angifna tid för besök eller resa åtgått.

2. Förhöjning, som nu är sagd, eger dock icke runn, då fråga är om biträde vid barnförlossning.

§ 11.

Läkarevård, som af kommun för vissa fattiga eller mindre bemedlade betalas.

1. Har kommun åtagit sig att betala läkarevård för vissa fattiga eller mindre bemedlade medlemmar af kommunen och företes inför läkaren derom utfärdadt behörigt intyg, utgår arfvodet för all sådan läkarevård med endast hälften af här ofvan stadgade arfvodesbelopp.

2. Varder läkaren till sådant sjukbesök, som i mom. 1 afses, ej hemtad, må resa på kommunens bekostnad af läkaren företagas, endast så vida medgifvande dertill af kommunalmyndigheten lemnats.

3. För liquids erhållande i fall, hvarom i denna paragraf sägs, eger läkaren att, med bifogande af lemnade intyg, kvartalsvis till kommunalmyndigheten ingifva räkning å läkaren tillkommande arfvode och reseersättning.

§ 12.

Enskildes betalningsskyldighet enligt denna taxa.

Arfvode och reseersättning enligt denna taxa, hvilka skola af enskild person gäldas, åligger det den sjuke eller den, som för dennes vård och

underhåll ansvarar, eller den, som eljest för annan person anlitat läkaren, att vid anfordran erlägga.

§ 13.

Tredskas den betalningsskyldige att erlägga arfvode eller reseersätt-^{Handräckning för betalningens utbekommande.} ning enligt denna taxa, njute läkaren för utbekommande deraf handräckning hos öfverexekutor, der läkaren styrker, att räkning å beloppet blifvit minst fjorton dagar före ansökningens ingifvande till öfverexekutor tillstöld den betalningsskyldige.

B. För tjänstförrättningar, verkställda enligt gällande instruktion eller myndighets uppdrag.

§ 14.

För tjänstförrättning, som, för allmän helso- eller sjukvård, af de i § 1 omförmälde läkare på grund af gällande instruktion eller myndighets uppdrag utföres å ställe på längre afstånd från läkarens bostad än två kilometer, utgår ersättning efter den klass i gällande resereglemente, som är för provinsialläkare bestämd, men för tjänstförrättning, utförd på afstånd ej öfverstigande två kilometer från hans bostad, utgår, der ej för vissa tjänstförrättningar särskildt arfvode, enligt hvad i § 15 sägs, är bestämdt, ersättning med 5 kronor i dagtraktamente, utan rätt för läkaren att beräkna reseersättning.

§ 15.

1. För nedannämnda tjänstförrättningar tillkommer läkaren, jemte ersättning enligt gällande resereglemente, der sådan jemlikt § 14 ifrågakommer, arfvode med följande belopp:

för rättsmedicinsk undersökning af död menniskas kropp, med protokoll och utlåtande i två utskrifter ..... 20 kronor;
 för undersökning till upptäckande af arseniksyrlighet i fast form, jemte protokoll i två utskrifter..... 5 kronor;
 för undersökning af lefvande person till utrönande af hans sinnesbeskaffenhet, jemte utlåtande i två utskrifter ..... 10 kronor;
 samt för annan undersökning eller besigtning å lefvande person eller personer, jemte utlåtande i två utskrifter ..... 5 kronor;

beroende likväl dessa arfvodens åtnjutande på de till förrättningen hörande handlingars godkännande vid den granskning, de i medicinalstyrelsen äro underkastade.

2. För den i § 3 af kongl. förordningen angående åtgärder mot införande och utbredning af smittosamma sjukdomar bland rikets invånare den 19 mars 1875 föreskrifna undersökning utgår arfvode enligt bestämmelsen i § 16 mom. 1 af samma förordning.

§ 16.

*Betalnings-
skyldighet för
tjänstförrätt-
ningar.*

1. För tjänstförrättning, hvarom i §§ 14 och 15 sägs, utgår, med det undantag som här nedan i mom. 2 omförmäles, ersättning af statsmedel, der ej annorlunda är i särskild författning bestämdt.

2. Har läkaren, enligt § 33 i helsovårdsstadgan för riket, af ordförande i kommunalnämnd anmodats att besöka orten, skall ersättningen för läkarens resa bestridas af staten och vederbörande kommun, till hälften af hvardera, i den ordning, som finnes särskildt föreskrifven.

Förslag

till

L A G

angående skyldighet att anskaffa och underhålla bostad eller lemna
hyresersättning åt provinsialläkare.

§ 1.

Hvarje provinsialläkaredistrikt åligger att anskaffa och underhålla bostad åt provinsialläkaren eller, derest distriktet finner sådant för sig lämpligare, till honom utgöra hyresersättning efter 750 kronor om året.

§ 2.

Kostnad för anskaffande och underhåll af bostad åt provinsialläkare eller hyresersättning skall, i den mån bidrag dertill ej utgår af landstingsmedel, bestridas af provinsialläkaredistriktets samtliga till kommun inom distriktet skattskyldige medlemmar efter de grunder, som gälla för kommunalutskylders utgörande.

§ 3.

Inom provinsialläkaredistrikt, deri stad ingår, fördelas den kostnad för bostad eller den hyresersättning, som skall af distriktet gäldas, mellan staden å ena sidan och landsbygden å den andra i förhållande till den allmänna bevillning, enligt art. II bevillningsstadgan för fast egendom eller för inkomst af kapital eller arbete, som från staden och från lands-

bygden utgår, hvarefter den på landsbygden belöpande andel af samma kostnad eller hyresersättning mellan de särskilda landskommunerna fördelas efter fyrktalet.

§ 4.

Är inom provinsialläkaredistrikt extra provinsialläkare anställd, må derigenom icke någon inskränkning ske i extra provinsialläkaredistriktets skyldighet att deltaga i kostnaden för anskaffande och underhåll af bostad eller i utgörandet af hyresersättning åt provinsialläkaren.

§ 5.

Närmare föreskrifter angående provinsialläkarebostads beskaffenhet samt läkarens rättigheter och skyldigheter i afseende å sådan bostad, äfvensom i fråga om förvaltningen af ärenden angående bostad eller hyresersättning åt provinsialläkare, meddelas af Konungen.

Förslag

till

REGLEMENTE

angående bostad och hyresersättning åt provinsialläkare.

I fråga om beskaffenheten af bostad, hvilken det åligger provinsialläkaredistrikt att anskaffa och underhålla åt provinsialläkaren, samt läkarens rättigheter och skyldigheter i afseende å sådan bostad, äfvensom förvaltningen af ärenden angående bostad eller hyresersättning åt provinsialläkare, stadgas som följer.

§ 1.

1. Till provinsialläkarebostad höra:

1:o boningshus, enligt af Konungens befallningshafvande på förslag af *Bostadens beskaffenhet.* provinsialläkaredistriktet godkänd ritning, inredt till sju rum, kök och handkammare samt två förstugor, börande två af rummen vara så belägna, att de lämpligen kunna användas till mottagnings- och väntrum. Rummen skola vara rymliga och hålla i höjd från golf till tak minst 3 meter 10 centimeter samt vara försedda med kakelugnar, innanfönster och nödiga garderober, hvarjemte i väntrummet böra vara inredda två väggfasta arkivskåp; samt

2:o följande uthus och lägenheter: brygg- och bagarstuga med inmurad panna och bakugn; drängkammare, visthus och vedbod jemte källare, såvida sådan ej blifvit anlagd under boningshuset, stall med spiltrum för två hästar och foderrum samt vagnbod och hemlighus äfvensom, om de byggnadsskyldige så anse nödigt, skjul invid stallet för besökandes hästar.

2. Husen skola vara uppförda å lämpligt belägen, torrlagd, planerad och inhägnad tomt vid den af Kongl. Maj:t för provinsialläkaren bestämda station samt byggda och inredda såsom för ett bättre boställe är i orten brukligt. Tomten bör vara rymlig samt, om den är belägen på landet, försedd med brunn och lemna bostadsinnehafvaren tillfälle till anläggning af en mindre trädgård.

§ 2.

*Bostadens till-
och afträ-
dande samt
läkarens un-
derhållsskyl-
dighet m. m.*

1. Provinsialläkare eger tillträda bostaden med månaden näst efter den, då han till tjensten utnämndes, och sker afträdandet vid näste tjenstinnehafvarens tillträde af tjensten. Läkarens mottagnings- och väntrum skola under ledighet af tjensten ställas till vikariens förfogande och böra jemväl vid läkarens tjenstledighet, så vidt lämpligen ske kan, hållas vikarien tillhanda.

2. Sedan bostaden blifvit vid syn godkänd eller provinsialläkare mottagit bostaden utan att enligt § 6 hafva begärt syn derå, skall provinsialläkaren, under den tid han innehar bostaden, på egen bekostnad iståndsätta å bostaden uppkommande tillfälliga snärre bristfälligheter och ombesörja de reparationer af boningsrum, förstugor och kök till tapeter, inre tak och målning inomhus, hvilka han finner behöfliga; och åligger honom i öfrigt att vid ersättningsskyldighet hålla noga tillsyn derå, att icke genom vanyård eller åverkan skada å bostaden uppkommer.

3. Å bostaden belöpande utskylder skola gäldas af bostadsinnehafvaren, hvaremot brandstodsafgift för åbyggnaderna bestrides af de byggnadsskyldige.

4. Är vid provinsialläkares tillträde till tjensten bostaden i dess helhet eller till större delen deraf under reparation och derigenom för honom obeboelig, eller skulle bostaden genom olyckshändelse blifva förstörd eller väsentligen skadad, vare provinsialläkaren berättigad att för den tid han är i afsaknad af bostad njuta hyresersättning efter särskildt stadgade grunder.

5. Har bostad blifvit till provinsialläkare upplåten, men besluter distriktet att i stället tillhandahålla honom hyresersättning, vare provinsialläkaren pliktig att ett år efter uppsägning från bostaden afflytta vid nästa fardag.

6. Hyresersättning beräknas efter kalendermånad och utgår under ledighet af tjensten till följd af dödsfall till förre tjenstinnehafvarens dödsbo. Såvida annorlunda ej öfverenskommes, utbetalas hyresersättning vid hvarje kvartals slut.

§ 3.

1. För handhafvande af ärenden angående provinsialläkarebostad eller förvaltning af ärenden angående bostad eller hyresersättning skall landstinget för hvarje provinsialläkaredistrikt inom länet bland distriktets medlemmar för en tid af tre år utse en styrelse af tre ledamöter och två suppleanter.

2. Finnes inom distriktet bostad åt provinsialläkaren upplåten, har den utsedda styrelsen att årligen vid ett före den 1 augusti hållet, minst en månad förut i distriktets kyrkor utlyst, sammanträde med de skattskyldige inom distriktet för öfverläggning och afgörande framlägga förslag å de utgifter, som under det nästföljande året för bostaden må anses erforderliga. Vid sådant sammanträde skall ock afgifvas en af två eller flere vid nästföregående sammanträde utsedde revisorer granskad redogörelse för förvaltningen under sistförflutna kalenderår. Finner distriktet sådant lämpligare, må dock sammanträde med de skattskyldige hållas å annan tid eller med längre mellantid än nu är sagdt.

3. De vid sammanträde beslutade och genom styrelsens försorg på distriktets kommuner fördelade utgifter skola för hvarje år genom vederbörande kommunalmyndigheter utdebiteras på dem, som under det löpande året varit till kommunen skattskyldige, samt uppbäras i sammanhang med kommunalutskylderna och redovisas af kommunalmyndigheterna till förenämnda styrelse.

4. Har åter distriktet beslutit lemna provinsialläkaren hyresersättning, eger den af landstinget utsedda styrelse att efter ofvan angifna grunder årligen före oktober månad på distriktets kommuner fördela hyresersättningen, hvarefter beloppet af vederbörande kommunalmyndigheter utdebiteras, uppbäres och redovisas, på sätt här ofvan om kostnad för bostad blifvit bestämdt. I fall, som nu är sagdt, erfordras icke sammanträde af de skattskyldige, men skall redogörelse till landstinget af styrelsen årligen afgifvas. Väckes fråga om anskaffande af bostad åt läkaren, skall för frågans afgörande sammanträde med de skattskyldige inom distriktet af styrelsen utlysas, såsom i mom. 2 sägs.

§ 4.

Har landstinget åtagit sig att antingen till fullo bestrida kostnad för anskaffande och underhåll af bostad åt provinsialläkare eller att till viss del gälda sådan kostnad eller hyresersättning åt provinsialläkare, eger landstinget bestämma, huru den utsedda styrelsen skall inför landstinget förfarande då landsting beviljat anslag till bostad eller hyresersättning.

afgifva redogörelse för sin förvaltning. Bestrides hyresersättningen till fullo af landstinget, erfordras icke någon styrelse.

§ 5.

Besigtning af bostad. För utrönande af de för underhåll af provinsialläkarebostad nödiga reparationer, har den utsedda styrelsen att årligen å bostaden hålla besigtning.

§ 6.

Syn å bostaden. 1. Önskar tillträdare utredning, huruvida bristfälligheter å bostaden förekomma, skall han senast fjorton dagar efter tillträdet hos kronofogden i orten begära syn å bostaden; och bör sådan syn af kronofogden med två af honom tillkallade nämndemän, i närvaro af af- och tillträdares samt den för distriktet utsedda styrelse och på af- och tillträdares äfvensom distriktets bekostnad till en tredjedel hvardera, så fort ske kan, hållas; egande den, som icke åtnöjes med synemännens beslut, deremot föra talan efter stämning till domstol inom tre månader från den dag syneförrättningen afslutats. Begäres ej syn inom tid, som nu är sagd, svare tillträdares för den ersättningsskyldighet, som enligt § 2 mom. 2 eljest ålegat afträdares.

2. I enahanda ordning och med öppen lemnad rätt till klagan, såsom i näst föregående mom. sägs, skola, på derom gjord anmodan, af kronofogden förättas dels afsyning för godkännande af uppförd eller eljest anskaffad bostad eller verkställd ombyggnad af något till bostaden hörande hus och dels syn å bostaden för afgörande å annan tid än vid tillträdet deraf, huruvida derå förekomma bristfälligheter, som böra genom styrelsens eller bostadsinnehafvarens försorg afhjelpas; skoland kostnaden för nu omförmälda syneförrättningar gäldas i först berörda händelse af styrelsen och i senare fallet på sätt af synemännen bestämmes.

§ 7.

Angående redan inrättade bostäder. 1. Har provinsialläkaredistrikt, då detta reglemente träder i kraft, redan inrättat bostad åt provinsialläkaren, må med tillämpningen af de i § 1 gifna bestämmelser anstå, intill dess bostaden skall ombyggas eller eljest dermed skola vidtagas förändringar, som äro jemförliga med ombyggnad, men skall reglementet i öfrigt tjena till efterrättelse.

2. Är provinsialläkarebostad tillkommen på grund af donation och stå de vid donationen bestämda villkor i strid med föreskrifterna i detta reglemente, eller åtnjuter provinsialläkare ett med jordbruk förenadt boställe, eger i dessa fall tills vidare annan tillämpning af detta reglemente icke rum än att, der särskild styrelse för förvaltning af ärenden angående bostaden ej finnes, sådan styrelse skall af landstinget utses. Styrelsen åligger att senast inom en tid af två år från det detta reglemente trädte i kraft eller, om tjensten inom denna tid varder ledig, vid sådan ledighet underställa Kongl. Maj:ts pröfning om, och i sådant fall, i hvilken utsträckning reglementet skall inom provinsialläkaredistriktet tillämpas.

Förslag

till

ändringar i Kongl. Maj:ts nådiga helsovårdsstadga för riket.

§ 1.

1. Närmaste — — — — — helsovårdsnämnd.
2. Denna nämnd — — — — — lämplig person.
3. De valde — — — — — innehafva.
4. Den som — — — — — i helsovårdsnämnden.
5. Den som — — — — — godkännes.

6. Förste provinsialläkaren i länet eger, äfven om han icke är ledamot af nämnden, vara tillstädes vid nämndens sammanträden samt i öfverläggningarna men ej i besluten deltaga; skolande sammanträde med nämnden skyndsamt ega rum, då det af förste provinsialläkaren äskas, och denne i god tid erhålla underrättelse om tiden och stället för det samma. Har viss tid för sammanträdet blifvit af förste provinsialläkaren föreslagen, skall sammanträdet hållas å denna tid eller, om hinder därför möter, å närmast följande för sammanträdet lediga, efter öfverenskommelse med förste provinsialläkaren bestämda dag.

7. I fall behof — — — — — besluten.

§ 11.

Helsovårdsnämnden har att årligen inom februari månads utgång till förste provinsialläkaren aflemna en till medicinalstyrelsen stäld berättelse om — — — — förvaras.

§ 26.

Hvad — — derstädes. Har provinsial- eller extra provinsialläkare sin station inom samhälle, hvarom nu är sagdt, skall han vara ledamot af helsovårdsnämnden på stället.

§ 27.

1. Närmaste — — ega vederbörande förste provinsial-, provinsial- och extra provinsialläkare, oafsedt att de icke äro ledamöter af nämnden, vara — — då det af någon af bemälda läkare äskas — — sammanträdet. Har viss tid för sammanträdet blifvit af förste provinsialläkaren föreslagen, gälle hvad i § 1 mom. 6 för sådant fall stadgas om helsovårdsnämnd jemväl om kommunalnämnd.

2. Kommunalnämnder — — — — — befogenhet.

3. För erhållande — — — — — stadgadt.

4. Till ledning för de berättelser, som årligen skola af provinsial- och extra provinsialläkare till förste provinsialläkaren aflemnas, åligger det — — till provinsialläkaren eller, der särskild extra provinsialläkare finnes, till denne — — — åtgjordt.

§ 33.

1. På landet skall, då flera personer i samma hus eller by hastigt insjukna eller aflida eller eljest sådant sjukdomsfall yppas, som gifver anledning antaga att kolera, snittkoppor, fläckfeber (tyfus), nervfeber (tyfoidfeber), skarlakansfeber, elakartad halssjukdom (difteri) eller rödsot (dysenteri) är under utbrott, kommunalnämndens ordförande genast, sedan han fått kunskap härom, skriftligen anmoda vederbörande provinsial- eller extra provinsialläkare att besöka orten, skolande vid sådan anmodan tillika, med ledning af de utaf medicinalstyrelsen om nämnda sjukdomar meddelade anvisningar, lemnas upplysning om sjukdomens beskaffenhet äfvensom ock uppgifvas den eller de sjukes namn, ålder och bostad.

2. Får presterskapet tidigare kunskap om sådana sjukdomsfall, hvarom nu är nämndt, bör presterskapet skyndsamt meddela kommunalnämndens ordförande underrättelse härom, jemte så fullständig uppgift om sjukdomens beskaffenhet och den eller de insjuknade, som för läkarens tillkallande, enligt hvad ofvan sägs, erfordras. Enahanda underrättelse och upplysning

skola till kommunalnämndens ordförande ofördröjligen lemnas jemväl af hvarje husfader, i hvars hem sjukdom af ifrågavarande beskaffenhet utbrutit, börande dervid tillika tillkännagifvas, om läkare blifvit tillkallad eller icke.

3. Antager smittosam sjukdom sådan utbredning, att densamma kan anses hafva öfvergått till farsot, och synes den ej kunna hämmas utan förnyade besök af läkaren, må kommunalnämnden hos Konungens befallningshafvande hemställa om förordnande för provinsial- eller extra provinsialläkare att på statens bekostnad besöka orten för meddelande af anvisning om de åtgärder, hvilka med anledning af sjukdomen böra vidtagas. Dylik hemställan skall vara åtföljd af vederbörande provinsial- eller extra provinsialläkares genom kommunalnämndens ordförande inhemtade yttrande i ärendet.

4. I stad — — — — — Kongl. Maj:ts befallningshafvande.

Utdrag af protokollet öfver ecklesiastikärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 31
december 1889.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern friherre ÅKERHIELM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve LEWENHAUPT,
Statsråden: WENNERBERG,
friherre PALMSTIERNA,
friherre VON ESSEN,
friherre ÅKERHIELM,
ÖSTERGREN,
GROLL,
WIKBLAD.

Departementschefen statsrådet Wennerberg föredrog i underdånighet
ej mindre betänkande, afgifvet den 5 april 1887 af den komité, som den
6 november 1885 tillsatts för granskning af uppgjordt förslag till instruk-
tion för provinsialläkare med flere läkare äfvensom för utredande af åt-
skilliga andra i samband dermed stående frågor, än äfven de underdåniga
utlåtanden, som i anledning deraf afgifvits af öfverståthållareembetet och
Kongl. Maj:ts samtliga befallningshafvande äfvensom af kongl. medicinal-
styrelsen.

Efter att hafva redogjort för handlingarnas innehåll yttrade departe-
mentschefen:

»Enligt hvad statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 6 no-
vember 1885 närmare utvisar, erhöll förenämnda komité i uppdrag:

att granska af medicinalstyrelsen uppgjordt förslag till instruktion för
provinsialläkare med flere läkare och deri föreslå nödiga förändringar;

att taga i öfvervägande, hvilken aflöning borde tillkomma af staten för sjukvården på landsbygden anstälde läkare och i hvad mån kommunerna kunde anses böra till denna aflöning bidra;

att granska landets nuvarande indelning i läkaredistrikt och deri föreslå de förbättringar, som funnes lämpliga;

att föreslå nödiga ändringar i nuvarande bestämmelser angående af statsverket utgående kostnader för sjukvården på landsbygden; samt

att taga i öfvervägande, om lagbestämmelser kunde vara behöfliga angående provinsialläkares ersättande för enskild sjukvård och, om sådana ansåges önskvärda, dertill uppgöra förslag.

Med anledning af dåvarande departementschefens uttalande till statsrådsprotokollet, att det blifvit nödvändigt att undersöka, huruvida den ökade verksamhet af statens medicinska organer för den allmänna helsovårdens behof, som mer och mer funnits oundgänglig, kunde åstadkommas af provinsialläkarne med bibehållande af deras skyldigheter i afseende å den enskilda sjukvården eller om någon annan organisation af det civila medicinalväsendet måste utfinnas för att både den allmänna helsovården och den enskilda sjukvården måtte komma till sin rätt, hafva komiterade, enligt hvad de underdånigst anmält, fattat den dem i första rummet anförtrodda uppgift att granska ofvanberörda instruktionsförslag och deri föreslå nödiga ändringar såsom jemväl innefattande ett bemyndigande för komiterade att, derest de förutsättningar, på hvilka förslaget hvilade, skulle vid granskning deraf finnas i ett eller annat afseende icke längre vara öfverensstämmande med den allmänna eller den enskilda helsovårdens kraf på tillgodoseende från statens sida, utarbета och framlägga de förslag till ändringar i det civila medicinalväsendet i allmänhet, som komiterade funne behöfliga.

De af komiterade utarbetade förslag, som framlagts till Eders Kongl. Maj:ts bepröfvande, äro, såsom komiterades betänkande utvisar, följande, nämligen förslag till

1:o) Instruktion för läkare, som äro för helso- och sjukvården inom visst område anstälde, äfvensom för andre, som utöfva läkarekonsten;

2:o) Taxa på arfvode åt visse i civil tjenst anstälde läkare för enskild sjukvård och för intyg, meddelade på enskild begäran, äfvensom för tjenstförrättningar, verkställda enligt gällande instruktion eller myndighets uppdrag;

3:o) Lag angående skyldighet att anskaffa och underhålla bostad eller lemna hyresersättning åt provinsialläkare;

4:o) Reglemente angående bostad eller hyresersättning åt provinsialläkare; och

5:o) Ändringar i helsovårdsstadgan;

hvarjemte komiterade i sammanhang härmed framställt de underdåniga förslag, som återfinnas å sidd. 20—23 i komiterades betänkande, och hvilka afse, förutom anställandet af 24 förste provinsialläkare inom riket samt inrättandet af en ny provinsialläkaretjenst inom Norrbottens län, ny lönereglering för provinsialläkarestaten, deri inberäknade jemväl förste provinsialläkare, förhöjning samt i vissa hänseenden utsträckt användning af anslaget till farsoters och smittosamma sjukdomars botande, med förändring af anslagets titel, så ock frågan om bidrag af statsmedel till aflönande af extra provinsialläkare.

Dessa af komiterade framlagda förslag torde icke lämpligen böra nu företagas till behandling i vidsträcktare mån än desamma, såvidt de i öfrigt finnas böra vinna afseende, föranleda framställning till Riksdagen om nödiga anslags beviljande eller dermed stå i omedelbart sammanhang.

Ett bland de vigtigaste och under nuvarande förhållanden mest genomgripande af komiterades förslag är det om anställande af 24 s. k. *förste provinsialläkare*. Komiterade hafva funnit en ändring i vårt civila medicinalväsende vara oundgängligen af behovet påkallad för tillgodoseende såvidt möjligt äfven hos oss af de anspråk, som numera i de flesta civiliserade länder i den allmänna helso- och sjukvårdens intresse ställas på staten; och hafva komiterade ansett dessa anspråk kunna, utan alltför dryga kostnader för statsverket, bäst uppfyllas genom anställande af hufvudsakligen för den allmänna helsovårdens besörjande afsedde läkare, en för hvart af rikets län, med station i länets residensstad och med uppgift att icke allenast öfvervaka den allmänna helso- och sjukvården inom hela länet samt med råd och biträde tillhandagå Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i ärenden rörande den allmänna helso- och sjukvården inom länet, utan äfven bestrida provinsialläkaretjenst i det residensstaden närmast angränsande provinsialläkaredistrikt.

*Förste
provinsial-
läkare.*

Komiterade erinra, hurusom sedan lång tid tillbaka frågan om den allmänna helsovårdens ändamålsenliga ordnande varit föremål för framställningar från den högsta medicinska myndigheten i vårt land och att ett liknande förslag, som det af komiterade framlagda, redan år 1844 framställdes af dåvarande sundhetskollegium, hvilket förslag sedermera flera gånger blifvit af nämnda embetsmyndighet förnyadt. I motiven till det af medicinalstyrelsen afgifna instruktionsförslag, hvilket af komiterade granskats, har styrelsen äfven framhållit, att det ej torde dröja länge, förrän den allmänna helsovården och den enskilda sjukvården måste anförtros åt särskilde läkare, samt att många väsentliga fördelar syntes kunna ernås,

om den allmänna helsovårdens öfvervakande uppdroges åt en eller, der så kunde erfordras, två sundhetsinspektörer inom hvarje län, så aflönade att de kunde egna sig uteslutande åt denna sin uppgift.

Med förklarande, att komiterade ansåge mest önskvärdt, att den allmänna helsovårdens öfvervakande uppdroges åt en uteslutande för detta ändamål afsedd medicinaltjensteman för hvarje län, men att komiterade trott sig icke ega utsigt att vinna statsmakternas bifall till ett förslag af den utsträckning, att på en gång skulle tillkomma 24 nya tjänstbefattningar med icke obetydliga löner och pensioner, meddela komiterade, att de varit betänkta på att föreslå förordnande på viss tid af ett mindre antal, förslagsvis sex, sundhetsinspektörer, mellan hvilka riket i vissa särskilda distrikt skulle fördelas och hvilkas verksamhet skulle bestämmas enligt ett inom komitén upprättadt förslag till instruktion. Af skäl, som i motiven till komiterades betänkande närmare angifvas, hafva komiterade emellertid låtit denna tanke falla, och funnit frågan icke kunna lämpligare lösas, än genom upptagandet och utvecklandet af sundhetskolegii ofvänderda förslag om anställande af en förste provinsialläkare i hvarje af rikets län. Men för att ej afsigten med förste provinsialläkarnes anställande skulle helt och hållet eller till största delen förfelas, utan desse, då så behöfdes, kunna odeladt egna sig åt sin hufvuduppgift, den allmänna helsovården, hafva komiterade derjemte föreslagit, att till förste provinsialläkarnes hjälp vid den enskilda sjukvården inom deras distrikt skulle anställas särskildt dertill förordnade medhjelpare eller så kallade biträdande provinsialläkare.

Af en förste provinsialläkare, fullt förtrogen med länets lokala och personella förhållanden samt i öfrigt för sitt kall lämplig och oförhindrad att deråt egna sin tid och sina krafter, anse komiterade långt mera gagn för den allmänna helso- och sjukvården vara att förvänta än af en för ett distrikt af flera län anställd sundhetsinspektör, hvilken hvarken i förhållande till länsstyrelsen eller gent emot befolkningen inom länet komme att intaga den rådgifvande ställning eller vinna den auktoritet, som ensamt sätta en målsman för den allmänna helsovården i stånd att göra sitt inflytande gällande. Någon synnerlig framgång åt sträfvandet att genomföra den allmänna helsovårdens kraf torde icke heller kunna väntas förutan en intresserad medverkan och ett kraftigt understöd af länsstyrelsen, och att dennas öra lättare skall vinnas af en vid dess sida stäld förste provinsialläkare än af en under en stor del af året utaf resor upptagen sundhetsinspektör, anse komiterade kunna med skäl förutsättas.

Genom anställande af en förste provinsialläkare i hvarje län skulle jemväl, enligt komiterades åsigt, vinnas en organisation af medicinalväsen-

det i fråga om den allmänna helsovården, som, på samma gång mäktig af vidare utveckling, till sina grunder vore fast och afslutad. En sådan fast och afslutad organisation hafva komiterade deremot icke kunnat finna i förslaget om anställande af sex sundhetsinspektörer för riket. De allt mera växande anspråken på den allmänna helsovårdens tillgodoseende skulle nämligen, efter komiterades förmenande, icke länge åtnöjas med sex eller ens tio sundhetsinspektörer för riket. I Baden t. ex. finnes redan nu en med en sundhetsinspektör i många afseenden likställd embetsläkare anställd i medeltal för hvarje 30-tusental af landets invånare, under det att ända till 733,000 invånare här i landet skulle i medeltal komma på en hvar af sex sundhetsinspektörer eller nära 440,000 på hvarje sundhetsinspektör, om desse vore tio. Behovvet af ökad antal sundhetsinspektörer skulle därför säkerligen snart leda till förverkligandet af det af medicinalstyrelsen redan, på sätt komiterade förut omnämnt, framhållna önskningsmålet af en och i vissa fall två sundhetsinspektörer i hvarje län. Då nu helt andra grunder kunna och böra uppställas för ett så stort antal sundhetsinspektörers tjänstverksamhet och ställning än för ett fåtal af sex eller tio dylika inspektörer, vore uppenbart, att en organisation, afseende endast sistberörda fåtal, icke kunde blifva annat än öfvergående.

Antoges åter förslaget om förste provinsialläkare, torde någon rubbning af grunderna för provinsialläkareinstitutionen, sådan den genom förslaget komme att framstå, icke för framtiden vara att befara. Institutionen skulle nämligen genom detta tillägg af ett sammanhållande led mellan tjänstläkarne inom länen och den medicinska centralstyrelsen endast utvecklas och kompletteras på ett följdriktigt och för våra förhållanden lämpligt sätt, utan att öfver eller vid dess sida ställes något främmande eller olikartadt element, något som lätt nog kunde inträffa genom anställandet af sundhetsinspektörer med dess ofta mera medicinskt-tekniska än praktiskt-medicinska riktning. Den förändring i institutionen, som i framtiden kunde förväntas, syntes, utom förste provinsialläkarnes skiljande från befattning med enskild sjukvård, vara den att, till följd af ökad tillgång på läkare, provinsialläkarne komme att mindre tagas i anspråk för enskild sjukvård och deremot mera användas för den allmänna helsovården, en förändring, hvilken ingalunda skulle minska behovet och nyttan af en förste provinsialläkare med de uppdrag, som af komiterade gifvits en sådan.

Kostnaderna för förste provinsialläkareinstitutionens genomförande skulle enligt komiténs förslag blifva jämförelsevis föga betydande, då icke några nya löner med åtföljande pensioner behöfde ifrågakomma. Förste provinsialläkaren skulle nemligen åtnjuta lön såsom provinsialläkare inom sitt distrikt och i sin egenskap af förste provinsialläkare erhålla endast

tjänstgöringspenningar. Biträdande provinsialläkaren åter, hvilkens hufvudsakliga inkomst komme att bero på enskild praktik, skulle, med åtnjutande af den nu mera än förr skattade förmånen af tjänstårsberäkning vid befordran i likhet med civile läkare i statens tjänst, af statsverket bekomma endast ett mindre arfvode, lämpadt efter det tillfälle till enskildt förvärf, som inom de särskilda distrikten kunde anses erbjuda sig.

Beloppet af de förste provinsialläkarne tillkommande årliga tjänstgöringspenningar har af komiterade ansetts kunna bestämmas i allmänhet till 1,500 kronor, men i sex län, nemligen Norrbottens, Vesterbottens, Jemtlands, Gotlands, Blekinge och Hallands, i hvilka län komiterade enligt gjorda beräkningar ansett ett mindre drygt arbete för den allmänna helsevården åtminstone för närvarande påkallas än i de öfriga länen, till allenast 1,000 kronor. Arfvodet för de biträdande provinsialläkarne har af komiterade beräknats, med afseende å den större eller mindre utsigten till enskild praktik i de särskilda residensstäderna, för 4 till 1,000 kronor, för 8 till 750 kronor och för de öfrige 12 till 500 kronor om året.

Sammanlagda beloppet af förste provinsialläkarnes tjänstgöringspenningar skulle således uppgå till 33,000 kronor samt af biträdande provinsialläkarnes arfvoden till 16,000 kronor årligen, således tillhopa till 49,000 kronor. Då härtill lägges den utgift, som skulle föranledas af förste provinsialläkarnes tjänstresor, och som af komiterade beräknats till 28,800 kronor om året, då hvarje förste provinsialläkare antagits skola minst 2 månader årligen uppehålla sig på sådana resor, skulle hela kostnaden för den af komiterade föreslagna nya anordningen belöpa sig till 77,800 kronor om året.

Derest komiterades förslag i nu förevarande del blifver godkänt, borde efter komiterades åsigt med tillsättning af förste provinsialläkare anstå till första derefter inträdande ledighet af provinsialläkaretjensten i det distrikt, der länsresidenset vore beläget. Under tiden skulle förste provinsialläkarebefattningen uppehållas på grund af förordnande, dervid kunde användas antingen de nuvarande provinsialläkarne i nämnda distrikt, så vidt de ansåges dertill lämplige och funnes villige att mottaga förordnandet, eller ock andra legitimerade läkare, mot åtnjutande af de till förste provinsialläkaren anslagna tjänstgöringspenningar äfvensom det för biträdande provinsialläkaren beräknade arfvodet, hvarigenom under öfvergångstiden inga särskilda ökade kostnader utöfver de ofvan angifna skulle blifva behöfliga.

Beträffande denna af komiterade föreslagna anordning, efter hvars genomförande den närmaste tillsynen öfver den allmänna helse- och sjukvården dock fortfarande skulle utöfvas af provinsialläkarne, yttrar i sitt i

ämnet afgifna underdåniga utlåtande medicinalstyrelsen, att ju mer den allmänna helsovårdens betydelse kommit till erkännande och fordringarna på dess målsmän ökats, desto tydligare har det visat sig, att den allmänna helsovården fordrar sina särskilde målsmän. Vid valet mellan 6 sundhetsinspektörer med tjenstområde af 4 län för hvarje eller, såsom äfven af en och annan länsstyrelse ifrågasatts, 12 sådana inspektörer med 2 län för hvarje, å ena sidan, och en förste provinsialläkare för hvarje af rikets 24 län, å den andra, förklarar styrelsen sig, lika med komiterade, gifva företrädet åt det senare alternativet, som äfven förordats af det stora flertalet af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande. Styrelsen håller nämligen före, att dessa organer för den allmänna helsovården skola göra största nyttan, om de ställas vid sidan af och närmast under länsstyrelserna, utan hvilkas medverkan några verkliga och varaktiga förbättringar eller framsteg inom den allmänna helsovården i vårt land icke torde kunna ernås, samt om de få vistas och verka i nära och jemn beröring med befolkningen inom deras distrikt och derunder snåningom på öfvertygelsens väg alltmer klargöra den allmänna helsovårdens stora betydelse för hela samhället. Enligt styrelsens åsigt skulle det åsyftade målet på sådant sätt säkrare vinnas än genom tid efter annan upprepade inspektioner af personer, som icke kunde komma i den nära beröring med kommunernas målsmän som de förre, ej heller kunde blifva länsstyrelserna till lika stort gagn, hvarjemte styrelsen framhåller, hurusom i begreppen inspektion och inspektör ligger något fiskaliskt, som snarare skulle väcka motvilja än medkänsla och samverkan. Härjemte erinrar styrelsen, att kostnaden för dylika inspektörers anställande, åtminstone till större antal, torde verka afskräckande vid jämförelse med utgifterna för förste provinsialläkarne, på sätt komitén föreslagit, alldenstund redan befintliga provinsialläkarelöner skulle utgöra dessess hufvudsakliga ersättning.

Med afseende å hvad sålunda ej blott komiterade utan ock medicinalstyrelsen anført, hvori jemväl en stor del af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande instämt, torde den förändring i vårt civila medicinalväsende, som är af behovet påkallad för tillgodoseende af den allmänna helsovårdens kraf, finnas lämpligen böra verkställas medelst antagande af den utaf komiterade föreslagna förste provinsialläkareinstitutionen. Denna institution, som utan alltför stora kostnader låter sig genomföra, synes vara att föredraga framför anställande af ett mindre eller större antal sundhetsinspektörer, särskildt med afseende derå att, såsom komiterade antydte, en organisation, afseende endast ett fåtal sundhetsinspektörer, icke skulle kunna blifva annat än öfvergående. Och äfven om man skulle kunna för en längre tid begränsa antalet sundhetsinspektörer till ett mindre antal, skulle

kostnaderna för inspektörernes aflöning, hvilken icke torde kunna sättas till lägre belopp än 6,000 kronor för hvarje, sålunda för 6 inspektörer 36,000 kronor och för 10 inspektörer 60,000 kronor, med tillägg af rese- och traktamentskostnader samt de för inspektörerne oundgängligen erforderliga pensionsbelopp, hvilka icke erfordras för förste provinsialläkarne såsom sådane, blifva, om endast 6 inspektörer anställdes, nästan lika dryga som för den af komiterade föreslagna förste provinsialläkareinstitutionens genomförande, utan att dermed vunnas den nytta, som af denna institution kan förväntas, och, derest 10 eller 12 inspektörer anställdes, så mycket drygare än kostnaden för förste provinsialläkareinstitutionen, att jag anser de möjliga fördelarna af det fullständiga skiljandet af den allmänna helsevårdens och den enskilda sjukvårdens handhafvande, som derigenom skulle vinnas, icke uppvägas af de ökade utgifter för statsverket, som skulle deraf föranledas eller för framtiden ställas i utsigt.

*Anmärkningar
mot institutionen.*

Då jag således finner mig böra tillstyrka komiterades förslag om anställande af 24 förste provinsialläkare, må det tillåtas mig att något närmare skärskåda de anmärkningar, som i åtskilliga afseenden blifvit framställda mot förslaget.

*Förste provinsialläkares
obligatoriska
enskilda sjukvård.*

På sätt ofvan angifvits, skulle förste provinsialläkaren, förutom de åligganden som i denna hans egenskap tillkomme honom, jemväl bestrida provinsialläkarebefattning inom sitt distrikt. Då det uppenbarligen icke är möjligt för en förste provinsialläkare, om än aldrig så verksam och nitisk, att på samma gång nöjaktigt fullgöra alla de åligganden, hvilka skulle tillkomma honom såsom förste provinsialläkare, och tillika utan någon inskränkning uppfylla alla de skyldigheter, hvilka skulle åligga honom såsom provinsialläkare inom det honom anvisade provinsialläkaredistrikt, måste, såvida det med förste provinsialläkareinstitutionen afsedda ändamål skall vinnas, förste provinsialläkares tjänståligganden såsom provinsialläkare i viss mån stå tillbaka för hans verksamhet såsom förste provinsialläkare, då han ju i främsta rummet är anställd för den allmänna helse- och sjukvården inom länet. För att icke hämmas i denna sin hufvudsakliga verksamhet måste följaktligen förste provinsialläkaren vara befriad från fullgörande af de honom såsom provinsialläkare åliggande skyldigheter, då dessa skulle hindra honom i utöfningen af hans förste provinsialläkarebefattning. Hans rätt att i viss mån vinna befrielse från provinsialläkaregöromålen har af komiterade bestämts sålunda, att förste provinsialläkaren, då han funne sig af hvad honom i sådan egenskap åläge hindrad att inom sitt provinsialläkaredistrikt meddela enskild sjukvård eller att verkställa tjänstresor, hvarom han af ordförande i kommunalnämnd anmodades, skulle vara fri från skyldighet i dessa hänseenden. Enligt detta

förslag, sådant det i motiven närmare utvecklas, skulle förste provinsialläkaren ega att njuta befrielse från provinsialläkaregöromålen i de fall, då hans tid faktiskt vore upptagen af hans verksamhet såsom förste provinsialläkare. Då detta icke vore händelsen, kunde han deremot icke undandraga sig att sjelf utföra sin provinsialläkaretjänst. Han skulle sålunda icke ega rätt tillkännagifva, att han af sin verksamhet såsom förste provinsialläkare vore en gång för alla eller för viss längre utsträckt tid förhindrad att meddela enskild sjukvård inom sitt provinsialläkaredistrikt eller verkställa tjänstresor af omförmälda beskaffenhet, utan allmänheten inom distriktet skulle kunna när som helst påkalla hans biträde i dessa afseenden, och förste provinsialläkaren finge i hvarje särskildt fall, vid hinder för honom, till biträdande provinsialläkaren öfverlåta utförandet af den begärda åtgärden.

Emot förslaget i denna del har anmärkts, att med sådan anordning påräknad erforderlig förmån för den allmänna helsovården inom länet icke skulle ernås, och har fördens skull yrkats, att förste provinsialläkaren borde fritagas från hvarje tvunget arbete i den enskilda sjukvårdens tjänst. Särskildt har medicinalstyrelsen ansett sig icke kunna tillstyrka bifall till förslaget i denna del, med mindre än att, på sätt redan en reservant inom komitén föreslagit, förste provinsialläkaren i sin egenskap af provinsialläkare i det länsresidensstaden angränsande distriktet befriades från obligatorisk enskild sjukvård, hvilken i stället borde åläggas den biträdande provinsialläkaren, och förste provinsialläkaren således å ena sidan icke förbjödes att lemna sådan sjukvård under samma villkor som öfrige provinsialläkare, men å andra sidan ej heller genom instruktion dertill tvingades i vidsträcktare mån, än hvad han sjelf funne sig utan skada för sin förste provinsialläkarebefattning kunna medhinna.

Om det än icke låter sig förneka, att vissa fördelar kunde vara att påräkna för den allmänna helsovården, derest förste provinsialläkaren fritoges från all tvungen enskild sjukvård, så synas dock å andra sidan skäl förefinnas att icke åt hans befrielse från provinsialläkaregöromålen gifva större omfattning än hvad komiterade föreslagit. Man kan förvänta, att åtminstone till en början hans åligganden såsom förste provinsialläkare icke blifva mera omfattande, än att enskild sjukvård kan i betydlig mån af honom medhinnas. Att under sådana omständigheter lemna honom frihet att, om han så för godt finner, fransäga sig allt sysslande med enskild sjukvård, synes icke vara välbetänkt. Den praktiska riktning, läkaren vinner genom besörjandet af enskild sjukvård, är af stor betydelse jemväl för handhafvandet af de åligganden, hvilka tillhöra förste provinsialläkaretjänsten såsom sådan; och förmånen häraf bör icke utan verkligt behof

uppoftas. Härtill kommer det berättigade intresset hos det distrikt, inom hvilket förste provinsialläkaren är anställd, att få för den enskilda sjukvården tillgodogöra sig hans kunskaper och erfarenhet och att icke blifva hänvisadt allenast till biträdande provinsialläkaren. Det är ju möjligt, att i framtiden den allmänna helsovården kan finnas ställa sådana kraf på förste provinsialläkaren, att enskild sjukvård icke bör af honom fordras. Men riktigast är att icke gå en sådan förhållandenas möjliga utveckling i förväg, utan att söka anknyta den nya institutionen så mycket som möjligt till det bestående. I betraktande häraf anser jag mig böra tillstyrka hvad komiterades förslag i denna del innehåller.

*Biträdande
provinsial-
läkares för-
värfseutsigter.*

Mot komiterades förevarande förslag har vidare anmärkts, att äfven om, såsom komiterade i sin motivering till förslaget förklarar, allmänheten inom förste provinsialläkarens provinsialläkaredistrikt skulle ega när som helst påkalla hans biträde för meddelande af enskild sjukvård och verkställande af tienstresor, anledning dock vore att befara, att förste provinsialläkaren komme att sjelf utöfva endast den praktik inom länsresidensstaden och distriktet, som vore mera inbringande och funnes mindre betungande, men deremot öfverlemna åt biträdande provinsialläkaren endast sådan sjukvård, som vore besvärlig eller mindre inbringande, äfvensom honom såsom provinsialläkare åliggande tienstresor. Då härigenom utsigten för biträdande provinsialläkaren, som ju för sin utkomst skulle vara hufvudsakligen hänvisad till enskild praktik, att på denna förvärfva sitt uppehälle blefve ganska ringa, helst i residensstäderna vanligen funnes flere läkare, med hvilka han måste konkurrera, samt arfvodena för biträdande provinsialläkarne vore för 12 af rikets län föreslagna till så lågt belopp som 500 kronor, kunde befaras, att legitimerade läkare icke skulle kunna erhållas till de ifrågaställda biträdande provinsialläkarebefattningarna.

Att denna farhåga saknar grund, anser jag vara af komiterade ådaga-lagdt. Komiterade, som förutsatt, att biträdande provinsialläkaren alltid skulle, för den tid han förestår sådan befattning, åtnjuta rätt till tienstårsberäkning lika med civile läkare i statens tjenst, uttala såsom sin öfvertygelse, att ensamt denna förmån skall förmå många läkare att anmäla sig för erhållande af förordnande såsom biträdande provinsialläkare, synnerligast som med sådan anställning dessutom följa icke oväsentliga fördelar för en läkare, som vill inom ett samhälle bereda sig utkomst. Genom en dylik anställning får nämligen en nykommen läkare likasom fast fot inom ett samhälle och ett stöd för sitt bemödande att inom samhället förskaffa sig praktik. Hans officiella ställning såsom biträdande provinsialläkare tillför honom jemväl praktik från den kringliggande landsbygden och sätter honom i tillfälle att snart nog göra sig känd och eftersökt.

Dessutom skola de förordnanden, som möjligen komma att lemnas honom för uppehållande af förste provinsialläkaretjensten under semester eller annan ledighet, alltid vara att akta såsom synnerligen värdefulla tjänstemener, hvarjemte tillfälle ju kunde för honom yppas att erhålla en bitjänst såsom t. ex. fängelse- eller jernvägsläkare. Men framför allt, och såsom mig synes med rätta, bygga komiterade sin förväntning om god tillgång på sökande till ifrågavarande befattningar på den tillökning i antalet läkare inom vårt land, som synes vara att motse enligt de statistiska uppgifter, som i sådant afseende af komiterade lemnats. Hvad särskildt beträffar antagandet, att biträdande provinsialläkaren blott skulle erhålla den besvärligare eller mindre inbringande praktiken, är att märka, hurusom farhågan härför i väsentlig mån förringas deraf, att, såsom nämnt, förste provinsialläkaren icke blir berättigad att efter godtycke behålla eller från-säga sig praktik.

En annan anmärkning, som deremot synts mig mera beaktansvärd, har framstalts af flere af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande och äfven af medicinalstyrelsen, nämligen att endast ett fåtal af nuvarande provinsialläkare torde kunna anses fullt kompetente för de ifrågasatta förste provinsialläkarebeställningarna. Om det åsyftade gagnet af förste provinsialläkareinstitutionen skall vinnas, måste sådant i väsentlig mån vara beroende på en större insigt i den allmänna helsovårdsläran, än som för närvarande fordras af provinsialläkarne i allmänhet; men någon särskild kompetens för förste provinsialläkaren har ej af komiterade ifrågasatts, utan hafva komiterade hållit före, att utsigten att komma i åtnjutande af denna mera sjelfständiga och öfverordnade befattning skall förmå många provinsialläkare eller andra för den allmänna helsovården intresserade läkare att genom undergående af någon särskild kurs i helsovårdslära inom eller utom landet göra sig till tjensten företrädesvis förtjente och att derigenom, på samma gång hygieniska insigter och ett väsentligt ökad intresse för den allmänna helsovården skola spridas inom provinsialläkarekåren i allmänhet, tillgång på lämpliga ämnen till förste provinsialläkare skall snart nog beredas.

Medicinalstyrelsen anser visserligen ifrågavarande anmärkning icke ega så stor betydelse, enär förste provinsialläkaretjensterna enligt komiterades förslag skola först efter hand tillsättas, nämligen i mån af ledighet i de provinsialläkaredistrikt, som hafva läkarestation i residensstäderna. Styrelsen förväntar sig med den nuvarande ökade tillgången på läkare kunna jemväl under denna öfvergångsperiod finna lämpliga personer, villiga att mottaga förordnande såsom förste provinsialläkare, och anser sig hafva anledning antaga, att förste provinsialläkaretjensterna skola blifva begärliga för mera

*Förste provin-
sialläkares
kompetensvil-
kor.*

framstående yngre läkare. På grund häraf uttalar styrelsen, i likhet med komiterade, den förhoppning, att på grund af det allt mer stegrade intresset för den allmänna helsovården inom en ej allt för aflägsen framtid erforderlig tillgång på fullt lämplige aspiranter till dessa tjänster skall komma att finnas, hvarförutom styrelsen påpekar den utväg, att intill dess sådan tillgång förefinnes och derjemte nöjaktig erfarenhet vunnits om den nya institutionens förmåga att uppfylla dermed afsedt ändamål, förste provinsialläkarebefattningarna till en början tillsättas endast på förordnande tills vidare.

Äfven om erkännas må, att denna utväg för förste provinsialläkarebefattningarnas besättande med lämpliga personer till en början kan finnas ändamålsenlig, finner jag dock dermed icke gifvet, att icke särskilda kompetensvilkor böra uppställas för förste provinsialläkare. Otvifvelaktigt behöfver den läkare, som hufvudsakligen skall egna sig åt allmän helsovård, en särskild utbildning för detta ändamål. Vår svenska läkarekurs är visserligen så vetenskapligt anlagd, att denna särskilda utbildning torde kunna på jemförelsevis kort tid genom studier inom eller utom landet förvärfvas af dem, som vilja egna sig häråt. För utbildande af förste provinsialläkare kommer dock säkerligen att erfordras anordnande af en särskild hygienisk tillämpningskurs, till hvilken hvarje år ett visst antal legitimerade läkare skulle få tillträde, i likhet med hvad för närvarande är medgifvet militärläkare till den sedan år 1876 bestående militärläkarekursen. Genom anordnande af en sådan hygienisk tillämpningskurs kan inom några få år ett fullt tillräckligt antal läkare förvärfva den särskilda hygieniska kompetens, som måste fordras af en förste provinsialläkare.

Anordnandet af en dylik kurs samt fastställande af vissa kompetensvilkor torde således vara oundgängliga vilkor för förste provinsialläkareinstitutionens fulla genomförande; men om dessa vilkor uppfyllas, förfaller också anmärkningen, att icke förste provinsialläkarebefattningarna skulle kunna besättas med dertill fullt kompetenta personer.

*Inspektion af
lasarett och
kurhus.*

Slutligen hafva mot omfattningen af förste provinsialläkarnes verksamhet i ett särskildt afseende framstälts betänkligheter, som jag icke kunnat undgå att finna befogade. Mot komiterades förslag, att förste provinsialläkare skulle utöfva tillsyn jemväl öfver lasarettsläkarnes tjänstverksamhet och ega inspektera inom länet befintliga lasarett och kurhus, hafva nämligen ej endast flere af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande gjort invändning, utan ock flere lasarettsläkare genom en af särskilde delegerade till medicinalstyrelsen ingifven skrift afgifvit protest; hvarjemte representanter för lasarettsläkarne hos mig gjort framställning i enahanda syfte. I detta afseende har anförts, att det är olämpligt och obehöfligt att ett dylikt öfverinseende öfver lasarettsläkarne uppdrages åt

förste provinsialläkarne, enär lasarettsläkaren har sin närmaste förman i vederbörande direktion, hvaraf förste provinsialläkaren i residensstad äfven skulle vara ledamot, samt nämnda inrättningar dessutom blifva genom medicinalstyrelsens föranstaltande inspekterade af dertill fullt kompetenta personer. Med afseende å dessa förhållanden och då samma skäl, som för-
anledt komiterade att icke föreslå åläggande för förste provinsialläkarne att utöfva tillsyn öfver hospitalsläkare eller att inspektera hospitalsinrättningar, förefinnas äfven beträffande lasarett och kurhus samt vid den anstälde läkare, torde det icke böra åläggas förste provinsialläkare att utöfva tillsyn öfver lasarettsläkare eller att inspektera inom länet befintliga lasarett och kurhus.

Såsom af komiterades betänkande inhemtas, hafva komiterade, utan *Extra provin-*
att ifrågasätta någon hufvudsaklig ändring i omfånget af provinsialläkar- *sialläkare.*
nes hittills varande skyldigheter beträffande den enskilda helso- och sjuk-
vården, sökt att genom föreskrifvande af regelbundet återkommande mot-
tagningar inom aflägsse belägna delar af distriktet för meddelande af läkare-
vård samt genom bestämmelser, på sätt nedan förmåles, angående provin-
sialläkares ersättning för enskild sjukvård, göra denna för allmänheten
både lättare åtkomlig och billigare. Då, enligt komiterades åsigt, staten
har att tillgodose i främsta rummet den allmänna helso- och sjukvårdens
kraf och då denna statens uppgift kunde anses vara i väsentlig mån fylld
genom anställande af förste provinsialläkare och användande af provinsial-
läkarne till nu förefintligt antal, hafva komiterade, med fullt erkännande
af behovet och önskvärdheten deraf, att för bestridande af den enskilda
sjukvården på landsbygden ökade krafter måtte blifva för allmänheten till-
gängliga, icke kunnat finna, att en vidare utveckling af den hittills varande
provinsialläkareinstitutionen vore för statens ändamål nödvändig. Med
denna uppfattning hafva komiterade ansett sig icke böra föreslå annan till-
ökning i de nuvarande 137 provinsialläkarnes antal, än att derutöfver en
provinsialläkare måtte anställas i Luleå, med kringliggande landsbygd så-
som distrikt, för att möjliggöra bildandet af en förste provinsialläkare-
befattning jemväl för Norrbottens län.

Komiterade hafva likväl icke ansett, att staten skulle helt och hållet
undandraga sig att medverka till afhjelpande af det synnerligen beaktans-
värda behof af ökade läkarekrafter för den enskilda sjukvården, som fler-
städes på landsbygden förefinnes, men komiterade hafva trott det böra i
hvarje särskildt fall bero på befolkningen i dessa orter att taga initiativet
i sådana frågor. Likasom komiterade ansett detta vara ur principiell syn-
punkt riktigast, hafva komiterade äfven funnit det vara förenadt med stora

praktiska svårigheter för staten att anordna nya läkaredistrikt i olika delar af landet, med läkare uteslutande eller till största delen aflönade af statsmedel, utan att derigenom gifva anledning till berättigad klagan från andra orter, hvarest behovet af ökade läkarekrafter gjort sig kanske i lika hög grad känbart.

Enligt komiterades uppfattning skulle den enskilda sjukvårdens anspråk på statens ytterligare medverkan blifva lämpligast och fullt tillfredsställande tillgodosedda, derest en sådan ordning blefve införd, att då hos Eders Kongl. Maj:t gjordes framställning om erhållande af statsunderstöd till aflöning för en inom orten anställd läkare — för hvilken komiterade föreslagit benämningen extra provinsialläkare — ett lika belopp, som af det tillärnade extra provinsialläkaredistriktet utfästs såsom bidrag till läkarens aflöning, skulle, derest den ifrågasatta befattningen ansåges nödig, utgå af statsmedel, dock icke utöfver 1,500 kronor. Skulle i vissa glest befolkade delar af landet befolkningens fattigdom eller andra särskilda omständigheter gifva anledning till statsbidragets bestämmande antingen i annat förhållande till distriktets bidrag eller till högre belopp än nu är sagdt, borde ärendet underställas Eders Kongl. Maj:ts och Riksdagens pröfning. I det bidrag till läkarens aflöning, som sålunda utfästs af distriktet, skulle ej inräknas förmånen af fri bostad, der sådan komme att af läkaren åtnjutas.

Extra provinsialläkarebefattning skulle ock kunna inrättas, der kommun utan anspråk på statsbidrag till aflöning af läkare, som af kommunen anställdes, ville bereda denne såsom extra provinsialläkare rätt till tjänstårsberäkning och Eders Kongl. Maj:t, på derom gjord ansökan, medgäfve sådan rätt och gillade framställt förslag om station och tjänstgöringsområde samt om sättet för styrelses utseende och läkarens antagande.

Desse extra provinsialläkare skulle, antingen staten bidroge till deras aflöning eller icke, vara pliktige att, såsom vederlag för den tjänstårsberäkning de åtnjöte, på vederbörligt förordnande inom sitt distrikt verkställa epidemiresor, rättsmedicinska undersökningar och andra tjänstförrättningar mot enahanda ersättning, som tillkommer provinsialläkare, hvarjemte de skulle ställa sig till efterrättelse den för provinsialläkare utfärdade instruktion och, om de åtnjöte statsbidrag till sin aflöning, jemväl den för provinsialläkare fastställda taxa.

De nuvarande distriktsläkarne skulle, när de bibehölles för en ort eller en industriell anläggning, hvilken vore i stånd att fortfarande såsom hittills ensam bära kostnaden för läkarens aflöning, jemväl benämnas extra provinsialläkare och ställas lika med nyssberörde, af staten icke aflönade extra provinsialläkare. Önskade distriktet komma i åtnjutande af stats-

bidrag, egde det att derom göra ansökning i enahanda ordning, som för nybildadt extra provinsialläkaredistrikt i sådant hänseende vore stadgad. Äfvenledes skulle, derest tjensten stått obesatt öfver ett år, rätt till tjänst-årsberäkning å nyo sökas, på sätt om extra provinsialläkaredistrikt i allmänhet blifvit af komiterade föreslaget.

Förhållandet mellan extra provinsialläkaredistrikt och det provinsialläkaredistrikt, hvarinom detsamma vore beläget, skulle förblifva lika med nuvarande förhållandet mellan distriktsläkaredistrikt och det provinsialläkaredistrikt, hvaraf det utgör en del. Provinsialläkaren skulle sålunda vara skyldig att, då extra provinsialläkaretjenst vore ledig, eller eljest vid förefallande behof, bestrida helso- och sjukvård äfven inom den afskilda delen af distriktet, och extra provinsialläkaredistriktet skulle lika med öfriga delar af provinsialläkaredistrikt deltaga i de kostnader, som från distriktet borde utgå till provinsialläkarens aflöning.

Med fästadt afseende å antalet af framställningar om statsbidrag till extra provinsialläkares aflönande, hvilka kunde under den närmaste framtiden förväntas, hafva komiterade ansett, att för detta ändamål borde till Eders Kongl. Maj:ts disposition ställas ett anslag, som antagits kunna till en början bestämmas till ett belopp af 50,000 kronor.

Mot detta komiterades i många hänseenden genomgripande förslag har af samtliga Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande endast Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Norrbottens län framställt några väsentligare anmärkningar, dessa såväl ur principiell synpunkt, som med särskild hänsyn till behovet af nya läkaredistrikts bildande inom Norrbottens län. Då grundsatsen, att kommunerna böra bidraga till läkarnes aflönande, endast tillämpats på de nya distrikten, skulle enligt Eders Kongl. Maj:ts bemälda befallningshafvandes åsigt förslaget i denna del medföra en orättvis och tung beskattning för de nya extra provinsialläkaredistriktens invånare, hvilka sjelfve skulle få till stor del bekosta enahanda förmåner som det närgränsande provinsialläkaredistriktets bebyggare få åtnjuta kostnadsfritt på statens räkning. En konsekvent tillämpning af komiterades grundsats på rikets alla läkaredistrikt skulle deremot enligt samme befallningshafvandes förmenande medföra en rättvis utjemning af distriktens bidrag samt för målets vinnande på bättre och hastigare sätt ställa erforderliga medel till disposition utan nu utgående anslags väsentliga förhöjning. Skulle ett stadgande om hvarje läkaredistrikts skyldighet att i aflönandet af läkaren deltaga icke anses lämpligt, hemställer nämnde befallningshafvande, att så måtte ordnas att, då fråga uppstode om delning af ett provinsialläkaredistrikt i två eller flere delar, skulle, der statsunderstöd till dessa läkares aflöning önskades och efter pröfning af behovet erhöles, de nybildade distrikten vara pligtiga

att hvart för sig lemna, förutom fri bostad, jemväl ett bidrag till läkarens aflöning med belopp, som i regel borde uppgå till detsamma, som blifvit hvarterdera distriktet af statsmedel tilldeladt.

I likhet med det stora flertalet af Eders Kongl. Maj:ts öfrige befallningshafvande har deremot medicinalstyrelsen förklarat sig icke hafva något att i hufvudsak erinra mot komiterades ifrågavarande förslag, enär enligt styrelsens åsigt staten, äfven om förslaget bifalles, icke lär fransäga sig att, om behovet så skulle kräfva, inrätta nya provinsialläkaredistrikt; i hvilket afseende styrelsen yttrar, att i de nordligaste och mest aflägsna delarna af riket ett eller annat sådant distrikt nog ännu skulle kunna ifrågasättas.

Ehuru jag icke kunnat undgå att finna hvad Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Norrbottens län i förevarande afseende anført vara i mycket befogadt, har jag likväl icke vågat ifrågasätta genomförandet af en så genomgripande omgestaltung af hela vårt civila medicinalväsende, som deraf skulle blifva en följd. Riktigare synes mig vara, att den ökning af läkaretjensternas antal, som må vara erforderlig, kommer till stånd i nära anslutning till den ordning, som under hittills varande förhållanden faktiskt utbildat sig och enligt hvilken, då behovet af nya läkaretjenster gjort sig gällande, de nya distrikten tillkommit hufvudsakligen på initiativ af och medelst bidrag från den ort, der behof af ny läkaretjensts inrättande förelegat. Jag finner mig fördenskull icke kunna annat än erkänna grunden för komiterades förslag vara riktig, att nämligen, då dels genom anställande af 24 förste provinsialläkare, dels genom de nuvarande 137 provinsialläkarne jemte den ifrågasatte nye provinsialläkaren i Luleå är tillräckligt sörjdt för statens egentliga uppgifter, den allmänna helso- och sjukvården, de rättsmedicinska förrättningarna och tillsynen öfver medicinalväsendet med hvad dertill hör, icke några nya provinsialläkaredistrikt, utom, såsom medicinalstyrelsen antyd, i särskilda undantagsfall, böra bildas och ett ytterligare antal provinsialläkaretjenster med tillhörande pensioner inrättas, men att bildandet af nytt läkaredistrikt bör grundas på ett från orten utgående, af vissa åtaganden åtföljdt initiativ, hvarigenom ortens åstundan efter ökad läkarehjelp ådagaläggas, samt att staten först efter en i sammanhang med dylikt initiativ anställd utredning i hvarje särskildt fall bör pröfva det anmälda behovet och derefter bestämma det understöd, staten för inrättandet af det nya distriktet vill lemna.

Men ehuru jag således anser den grund, från hvilken komiterade vid framläggandet af sitt förslag i denna del utgått, vara riktig, finner jag mig icke kunna tillstyrka genomförandet af det af komiterade framlagda förslag i hela den utsträckning, komiterade afsett. Enligt komiterades för-

slag skulle nämligen, då statens bidrag till aflönande af extra provinsialläkare äskades, i hvarje fall, då Eders Kongl. Maj:t efter vederbörandes hörande funne den ifrågasatta läkarebefattningen vara för orten behöflig, distriktet förklaras berättigadt att i årligt statsbidrag åtnjuta ett lika belopp med det af distriktet för en tid af minst 5 år i aflöning åt läkaren utfästa, dock högst 1,500 kr. Undantag härifrån skulle ega rum, endast då Eders Kongl. Maj:t och Riksdagen, för fattiga och glest befolkade distrikt, kunde finna skäl medgifva statsbidrag till högre belopp eller i annat förhållande till distriktets bidrag, än nu nämnts. Således skulle, om komiterades förslag godkändes, utom i nämnda undantagsfall, vid statsbidrags beviljande alldeles ingen hänsyn tagas till distriktets större eller mindre förmåga att lemna bidrag till läkarens aflöning, eller med andra ord till det större eller mindre behof af statsunderstöd, som i följd af befolkningens mer eller mindre gynsamma ekonomiska ställning måste på skilda orter i olika mån förefinnas. Såsom villkor för statsbidragets beviljande skulle erfordras endast, att den ifrågavarande läkarebefattningen funnes för orten behöflig. Då nu behofvet af en läkares anställande å en viss ort, när afseende ej fästes vid befolkningens olika förmåga att aflöna läkaren, väl måste anses i främsta rummet ådagalagdt i de fall, der man redan funnit sig föranlåten att, utan något statsbidrag, anställa och aflöna särskilde läkare, skulle till en början alla eller nästan alla nuvarande distriktsläkaredistrikt, utan afseende å deras större eller mindre behof af statsunderstöd, utan vidare blifva berättigade att åtnjuta statsbidrag till lika belopp, som af distriktet komne att lemnas. Vidare skulle i hvarje fall, då en egare af en industriell anläggning eller af en större bruks- eller landegendom, der ett större antal arbetare eller underlydande vore samladt och behof af särskild läkares anställande således förefunnes, ega rätt att på staten öfverflytta halfva tungan af läkarens aflönande, utan att detta från ekonomisk synpunkt vore af behof påkalladt. Deremot skulle å andra orter, der lika stort behof af särskilde läkares anställande förefunnes, men der befolkningen alldeles icke, eller endast i ringa mån, förmådde bidraga till läkarens aflöning, statsbidrag icke, utom i särskilda undantagsfall, kunna erhållas utöfver det ringa belopp, hvarmed distriktet möjligen kunde bidraga. Ett sådant sakernas ordnande synes mig icke vara med billighet och rättvisa öfverensstämmande.

Men dessutom skulle genomförandet af en dylik anordning medföra ökade kostnader för statsverket, sannolikt vida öfverstigande det af komiterade förslagsvis beräknade beloppet 50,000 kronor. Komiterade säga härom sjelfva, att ehuru komiterade i saknad af därför nödig lokalutredning icke kunnat uppgöra förslag å de kommuner, hvilka framför andra

borde komma i åtnjutande af statsunderstöd för bildande af extra provinsialläkaredistrikt, komiterade dock, för att kunna exempelvis framhålla, huru komiterade tänkt sig dessa distrikt, uppgjort en förteckning å 12 särskilda distrikt, hvilka, på grund af de mest i ögonen fallande oformligheterna i den nuvarande indelningen, kunde antagas komma att under den närmaste framtiden inrättas. Detta antal skulle säkerligen, fortsätta komiterade, på fullt lika beaktansvärda skäl, som legat till grund för det af komiterade gjorda förtecknandet, kunna mångdubblas, och sannolikt komme jemväl åtskilliga af de nuvarande eller indragna äldre distriktsläkaredistriktten att anmäla sig till erhållande af statsunderstöd. Såsom jag ofvan nämnt, torde antagligen alla de nuvarande distriktsläkaredistriktten komma att, om komiterades förslag i hela dess utsträckning genomfördes, påyrka och måste anses berättigade att erhålla statsbidrag till sina läkares aflöning. Säkerligen komme således det belopp af 50,000 kronor, hvilket komiterade, i saknad af erforderlig utredning i ämnet, ansett sig kunna förslagsvis för ändamålet beräkna, att inom kort visa sig alldeles otillräckligt.

Af dessa skäl anser jag mig icke kunna biträda komiterades förslag i den utsträckning, komiterade afsett. Den omständighet, att under de senaste årtiondena antalet distriktsläkarebefattningar, till hvilka staten icke lemnar understöd, befinner sig i stadig och jemn tillväxt, utvisar otvetydigt, att i allmänhet distriktten sjelfva kunna utan statsbidrag erhålla tillgång till enskilde sjukvårdare, der sådana finnas behöflige, och att endast undantagsvis statens mellankomst dertill erfordras. Vid sådant förhållande bör, enligt min tanke, såsom villkor för statens mellankomst uppställas, icke blott att anställande af en särskild läkare (extra provinsialläkare) anses i ett visst fall behöfligt, utan äfven att ett verkligt behof af statsbidrag till läkares aflönande förefinnes. Om efter vederbörandes hörande finnes att dessa villkor äro för handen, bör statsbidrag lemnas, i allmänhet till lika belopp som det från orten för en tid af minst fem år dertill utfästa bidrag i penningar, dock ej utöfver 1,500 kronor, men med rätt för Eders Kongl. Maj:t att, der så finnes lämpligt, bestämma, inom nämnda maximigräns, beloppet af statsbidraget äfven i annat förhållande till det från orten utfästa bidraget. Endast med denna förändring i villkoren och sättet för statsbidrags utgående till aflönande af extra provinsialläkare, finner jag mig kunna tillstyrka genomförandet af komiterades förslag i denna del, mot hvilket jag i öfrigt icke har någon anmärkning att framställa.

Äfven för genomförandet af förslaget med denna begränsning erfordras anslag, ehuru visserligen icke till så stort belopp som det af komi-

terade ifrågasatta. Att af Riksdagen begära uppförande af anslag för detta ändamål i 1891 års stat anser jag emellertid icke vara lämpligt, enär något statsbidrag till extra provinsialläkaredistrikt icke torde böra bestämmas att utgå tidigare än från början af år 1892. Äfven om, såsom komiterade föreslagit, pröfningen af inkomna framställningar om erhållande af statsbidrag till extra provinsialläkares aflönande skulle afse endast, huruvida de ifrågasatta befattningarna vore att anse såsom nödiga för distrikten, skulle säkerligen endast ett fåtal dylika framställningar hinna, efter vederbörandes hörande, blifva färdiga till afgörande under loppet af innevarande år. Det vida öfvervägande antalet distrikt skulle helt visst icke medhinna att få sina ansökningar pröfvade förrän under loppet af år 1891. Detta kommer gifvetvis ännu säkrare att blifva händelsen, då den pröfning, som af dylika framställningar kommer att påkallas, skall i hvarje särskildt fall innefatta en verklig undersökning, huruvida äfven i öfrigt omständigheterna föranleda till statsbidrags utgående. Vid sådant förhållande synes mig det riktigaste vara att icke för något fall ifrågasätta statsbidrags utgående tidigare än från början af år 1892. Härigenom vinnes, att de framställningar, hvilka inkomna under senare delen af innevarande år och början af nästkommande år, kunna blifva på en gång pröfvade, hvilket med afseende å pröfningens noggrannhet och tillfället till rikare jemförelse tvifvelsutän är det lämpligaste. För ett riktigt fastställande af de grundsatser, hvilka vid ett dylikt afgörande böra följas, är nämligen rättast att pröfning företages samtidigt, under jemförelse mellan de särskilda fallen, af största möjliga antal ansökningar. Först sedan sig visat, till hvilken omfattning ansökningar inkomma samt deras närmare innehåll, låter sig för öfrigt med någon grad af noggrannhet beräkna det belopp, till hvilket ett anslag för ifrågavarande ändamål bör bestämmas. Af dessa skäl synes mig något anslag för genomförandet af den ifrågavarande anordningen icke böra för 1891 års statsregleringsperiod äskas, utan allenast Riksdagens godkännande af sjelfva grundsatsen begäras, med förutsatt tillämpning deraf från början af år 1892.

Såsom redan nämnts, hafva komiterade icke ifrågasatt någon hufvudsaklig förändring i omfånget af de förpligtelser beträffande den enskilda sjukvården, som af provinsialläkarne fordras, men deremot ansett bestämmelser angående provinsialläkarnes ersättning för sådan sjukvård vara önskvärda. Komiterade förklara, att sedan de jemväl uppgjort förslag till taxa för provinsialläkare med flere läkare, de, med särskild hänsyn till det in-

Provinsialläkarnes löneförmåner.

flytande dessa taxebestämmelser kunna utöfva på läkarnes inkomster, icke kunnat undgå finna, att en förhöjning af de nuvarande aflöningsbeloppen för provinsialläkarne, hvarom på senare tider, särskildt från provinsialläkarne sjelfve, framkommit upprepade framställningar, icke längre kan uppskjutas. Otvifvelaktigt är, säga komiterade, att provinsialläkarnes nuvarande aflöningsförmåner äro otillräckliga, likasom äfven att sådan skiljaktighet råder i fråga om statens och kommunens bidrag till provinsialläkarnes aflöning inom olika distrikt, att likformiga bestämmelser derutinnan äro af billighet och rättvisa påkallade.

För närvarande åtnjuter en hvar af rikets 137 provinsialläkare en årlig lön af 2,000 kronor, 60 hafva efter tioårig tjenstgöring erhållit ett ålders-tillägg af 500 kronor, 22 åtnjuta fixa tjenstgöringspenningar till olika belopp, tillhopa 17,300 kronor, och 40 hafva fått sig tillagda tillfälliga tjenstgöringspenningar till belopp en hvar af 500 kronor, således tillhopa 20,000 kronor, allt årligen. Sammanlagda kostnaden härför uppgår således för närvarande till 341,300 kronor.

Derjemte erhålla 75 provinsialläkare af sina distrikt fri bostad och 3 provinsialläkare hyresbidrag till vexlande belopp, hvaremot de öfriga 59 äro i saknad af sådan förmån.

För åstadkommande af den välbehöfliga tillökning i provinsialläkarnes löneförmåner, som komiterade funnit icke kunna vidare undanskjutas, i synnerhet om provinsialläkarnes ersättning för lemnad enskild sjukvård skulle blifva bestämd genom taxa, hafva komiterade, under förutsättning att det af komiterade uppgjorda förslag till taxa antages, ansett, att den af staten utgående aflöning till provinsialläkarne borde bestämmas i första lönegraden till 2,500 kronor, deraf $\frac{3}{4}$, eller 1,875 kronor, skulle utgöra lön och $\frac{1}{4}$, eller 625 kronor, tjenstgöringspenningar, samt att provinsialläkare skulle efter tio års tjenstgöring såsom ordinarie provinsialläkare vara berättigad till ett ålderstillägg af 500 kronor och efter ytterligare fem års tjenstgöring till ett andra ålderstillägg af likaledes 500 kronor. Beträffande de för närvarande vid vissa provinsialläkaredistrikt fästade s. k. fixa tjenstgöringspenningar hafva komiterade icke funnit anledning att föreslå någon indragning men ansett önskvärdt, att Eders Kongl. Maj:t ville tillse, huruvida, efter nuvarande tjenstinnehafvarnes afgang och sedan erforderlig utredning i hvarje särskildt fall egt rum, några besparingar skulle i nu ifrågavarande hänseende lämpligen kunna vidtagas.

Jemte dessa från staten utgående löneförmåner skulle samtliga provinsialläkare vara berättigade att åtnjuta fri bostad en hvar inom sitt distrikt eller, der distriktet skulle finna sådant för sig förmånligare, hyresersättning till belopp af 750 kronor, enligt den lag angående skyldighet att bekosta

och underhålla bostad åt provinsialläkaren eller i stället tillhandahålla honom hyresersättning, hvartill förslag af komiterade uppgjorts.

Mot det af komiténs flertal fattade beslut att föreslå den af staten utgående aflöningen för provinsialläkare till allenast 2,500 kronor i första lönegraden har en ledamot af komitén afgifvit reservation och föreslagit, att aflöningsförmånerna för provinsialläkarestaten måtte bestämmas i första lönegraden till 3,000 kronor, deraf $\frac{3}{4}$ eller 2,250 kronor skulle utgöra lön och $\frac{1}{4}$ eller 750 kronor skulle utgöra tjänstgöringspenningar. Flere af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande hafva jemväl ansett den af komiterade föreslagna aflöningen vara alldeles för låg och förklarat sig biträda reservationen.

Medicinalstyrelsen anmärker i denna fråga, att den af komiterade föreslagna löneförbättringen med 500 kronor understiger den af styrelsen vid många tillfällen år efter år i underdanighet föreslagna regleringen af provinsialläkarnes löner; hvarjemte styrelsen vidare anför, att då man tager i betraktande provinsialläkaredistriktens alltjemt fortgående delning, hvarigenom med nödvändighet provinsialläkarnes inkomster af såväl enskild sjukvård som af tjänstförrättningar i statens uppdrag komma att minskas, samt då sjukvård åt medellöse enligt taxeförslaget skulle ersättas med endast hälften af hvad taxan upptager, och då vidare läkarnes långvariga och kostsamma utbildningskurs, korta förvärfstid och medellifslängd tagas i öfvervägande, medicinalstyrelsen för sin del finner sig icke kunna annat än fortfarande tillstyrka nådigt bifall till det af styrelsen förut afgifna underdaniga förslag till reglering och förbättrande af provinsialläkarnes löneförhållanden, nemligen en utgångslön af 3,000 kronor, som dock kunde fördelas uti 2,000 kronor lön och 1,000 kronor tjänstgöringspenningar, samt två ålderstillägg af 500 kronor hvarterda, att utgå det första efter 10, det andra efter 15 års väl vitsordad tjänstgöring såsom ordinarie eller efter legitimation tillförordnad provinsialläkare, hvarigenom provinsialläkarnes slutliga lön skulle uppgå till 4,000 kronor, eller samma belopp, som redan är dem beviljadt såsom pension, och genom hvilken reglering deras kontanta aflöningsförmåner skulle blifva i det närmaste lika med dem Finlands provinsialläkare åtnjuta, nemligen 3,960 kronor i årlig lön.

Visserligen må det erkännas vara önskvärdt, att utgångslönen för provinsialläkarne kunde bestämmas till högre belopp än 2,500 kronor. Men med hänsyn dertill, att ersättning för lönen jemförelsevis låga belopp i viss mån skulle beredas provinsialläkarne dels genom rätten till fri bostad eller 750 kronors hyresersättning äfvensom till ett andra ålderstillägg, dels genom inrättandet af de föreslagna 24 förste provinsialläkaretjänsterna och den utsigt till befordran till sådan befattning, som för en del provinsial-

läkare skulle yppas, *dels* i viss mån genom den af komiterade ifrågasatta taxan, hvartill jag längre fram vill komma och hvarigenom en, om ock låg, ersättning skulle beredas provinsialläkarne för alla göromål, äfven beträffande den s. k. fattigpraktiken, och *dels* slutligen genom rättighet till semester, som af komiterade föreslagits och som synes böra provinsialläkarne medgifvas, finner jag mig, under förutsättning att dessa förslag blifva genomförda, kunna förorda, att utgångslönen för provinsialläkarne bestämmes till allenast 2,500 kronor, deraf $\frac{3}{4}$ eller 1,875 kronor utgörande lön och $\frac{1}{4}$ eller 625 kronor tjänstgöringspenningar, med två ålderstillägg efter 10 och 15 års tjänstgöring såsom ordinarie provinsialläkare, så att slutlönen kommer att utgöra 3,500 kronor. Lämpligheten af att fördela aflöningen i lön och tjänstgöringspenningar, såsom komiterade föreslagit, äfvensom billigheten af att medgifva provinsialläkarne, utöfver det redan nu till dem utgående ålderstillägg å 500 kronor, ett andra ålderstillägg å enahanda belopp efter ytterligare 5 års tjänstgöring, ligger i så öppen dag, att jag icke torde behöfva här upprepa de skäl, som för dessa förslag blifvit af komiterade anförda.

Semester.

Enligt komiterades förslag skulle provinsialläkare ega åtnjuta semester antingen en månad hvarje eller två månader hvart annat år, dock först efter tio års tjänstgöring såsom provinsialläkare. Efter de beräkningar, komiterade uppgjort, skulle, då komiterades betänkande afgafs, 62 provinsialläkare varit berättigade till erhållande af semester och under antagande, att alla dessa skulle kunna begagna sig af denna rätt, skulle årliga kostnaden för vikariers aflöning under semestertiden, en månad, beräknad af komiterade efter arfvode af 6 kronor om dagen och 75 kronor i reseersättning eller för hvarje vikarie till 255 kronor, komma att uppgå för 62 provinsialläkare till sammanlagdt belopp af 15,810 kronor.

Lika med komiterade finner jag behovet för provinsialläkaren af semester för att dels kunna åtnjuta någon tids hvila från ansträngningar och dels ega tillfälle att genom besök å större sjukhus och beivrandet af kliniker vidga sin blick och sina kunskaper så trängande, att denna förman med mindre skäl kan förvägras provinsialläkaren än andre statens embets- och tjänstemän, hvilka numera allmänt åtnjuta semester. Dock torde rätten till semester, som komiterade synas anse böra inträda efter tio års tjänstgöring såsom provinsialläkare, kunna begränsas dertill, att endast de provinsialläkare, som minst tio år innehaft ordinarie provinsialläkarebefattning, må ega att, efter medicinalstyrelsens bepröfvande, deraf komma i åtnjutande, det vill säga att rätten till semester skulle inträda samtidigt med rätten till första ålderstillägget.

Då, såsom ofvan nämnts, för närvarande 60 provinsialläkare efter tio

års tjänstgöring såsom ordinarie provinsialläkare, äro i åtnjutande af ålders-tillägg, skulle efter nuvarande förhållanden och under förutsättning, att alla till åtnjutande af semester berättigade provinsialläkare önskade deraf komma i åtnjutande samt dertill erhöles medicinalstyrelsens medgifvande, kostnaden för vikariers aflöning under semestertiden, enligt den beräkningsgrund därför, som komiterade föreslagit, uppgå till 15,300 kronor.

Mot komiterades förslag att samtliga provinsialläkare skulle vara berättigade att af kommunerna inom sina distrikt erhålla fri bostad eller hyresersättning till belopp af 750 kronor har jag, i likhet med de flesta af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande, äfvensom medicinalstyrelsen, icke funnit något att erinra. Detta förslag fyller ett länge känt och erkänt behof och det måste anses vara både nyttigt och rättvist, att samma skyldigheter och rättigheter åligga och tillkomma kommuner och provinsialläkare gentemot hvarandra inom alla distrikt.

*Fri bostad
eller hyres-
ersättning.*

Beträffande de af statsverket, utom provinsialläkarnes aflöning, utgå-Kostnader för
ende kostnader för den allmänna sjukvården å landsbygden hafva komi-epidemi-resor.
terade ansett förändrade föreskrifter nödiga till förebyggande af den ojämnhet och det missbruk i fråga om anlitaandet af anslaget till bestridande af läkarevård vid inträffade farsoter eller smittosamma sjukdomar, hvartill nu gällande bestämmelser i ämnet gifvit anledning.

Under framhållande, huru utgifterna för läkares resor vid dylika fall vore i ett betänkligt stigande och från år 1876 till 1885 ökats från 30,873^{*} kronor till 61,519^{*} kronor äfvensom att anslaget i vissa fall missbrukades derigenom, att läkarne annodades företaga dylika resor på statens bekostnad äfven i fall, der det endast gälde enskild sjukvårds tillgodoseende, hafva komiterade, för vinnande af rättelse härutinnan och för åstadkommande af besparing å anslaget, föreslagit, dels att resor på statens bekostnad skulle inskränkas till fall af de i kongl. förordningen angående åtgärder mot införande och utbredning af smittosamma sjukdomar bland rikets invånare af den 19 mars 1875 § 20 omförmälda sjukdomarna kolera, smittkoppor, tyfus, tyfoidfeber, skarlakansfeber, difteri och rödsot, och dels att; så länge någon af dessa sjukdomar inom en kommun uppträdde endast i spridda fall, utan att sjukdomen kunde anses hafva öfvergått till farsot, kostnaderna för läkares resor skulle bestridas till hälften af staten och till hälften af vederbörande kommun. Kallelse att företaga ifrågavarande resor skulle utfärdas icke af presterskapet utan endast af kommunalnämnen.

dens ordförande, enär en del af utgifterna skulle drabba kommunen. Sedan sjukdomen öfvergått till farsot, ifall så inträffade, skulle staten deremot ensam bekosta resorna, hvartill förordnande då skulle, på framställning af kommunalnämnden och på grund af bifogadt yttrande af provinsialläkaren, meddelas af länsstyrelsen.

För tre af de såsom farligast ansedda bland ofvannämnda sjukdomar, nemligen kolera, tyfus och smittkoppor, skulle likväl läkaren, då han erhölet kännedom, att fall deraf inom distriktet inträffat, ega att på statens bekostnad företaga tjänstresa på eget initiativ utan förordnande eller kallelse.

De fleste af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande hafva mot dessa förslag, med undantag af det sistnämnda, som förordats och hvars utsträckande till alla de 7 uppräknade sjukdomarne från vissa håll önskats, gjort mycket allvarsamma invändningar, under framhållande dels deraf, att det vore att befara, att kommunalnämndsordförande, som icke hade tjänstemannaansvar, skulle, för att bespara sin kommun utgifter, i det längsta dröja med läkares tillkallande, hvarigenom tillfället att i god tid isolera de första sjukdomsfallen och bekämpa sjukdomens utbredning mången gång skulle gå förloradt och möjligen staten, i stället för den påräknade besparingen, ådragas vida större utgifter, ifall sjukdomen öfverginge till farsot, dels af den tidsutdrägt och de omvägar, som skulle vållas genom föreskriften att, innan länsstyrelsen kunde meddela provinsialläkaren förordnande att företaga tjänstresa för utbruten farsot, anmälan af kommunalnämnd, åtföljd af läkarens utlåtande, som bestyrkte närvaron af en farsot, måste afvaktas, dels ock af de svårigheter, som i synnerhet inom aflägsna kommuner i de nordliga länen, der afstånden till kommunalnämndens ordförande vore stora och postgången långsam, skulle vållas, ifall icke presterskapet vidare skulle få meddela provinsialläkaren kallelse att företaga tjänstresa till ställe inom församling af distriktet, der smittosam sjukdom yppats, hvarför framhållits önskvärdheten af att dylika kallelser borde få utfärdas jemväl af presterskap och ledamot af nämnden.

Medicinalstyrelsen har i detta hänseende anført, att styrelsen, som väl insåge det välmenande och berättigade i försöket att minska de stigande utgifterna för ifrågavarande tjänstresor, men som dock i första rummet ansåge sig skyldig att betrakta frågan ur den allmänna helso- och sjukvårdens synpunkt, måste på de af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande anförda grunder jemväl afstyrka nådigt bifall till detta nya förslag, såvidt detsamma afsåge, att kommunen skulle till hälften deltaga i kostnaden för dessa resor, enär styrelsen befarade, att i många fall det så ytterst vigtiga omhändertagandet af de första sjukdomsfallen skulle fördröjas eller

uteblifva genom detta stadgande och den smittosamma sjukdomen derigenom få tillfälle att utbreda sig och öfvergå till farsot, till följd hvaraf, förutom allt lidande för de enskilde, äfven statens onkostnader skulle, långt ifrån att minskas, mången gång tvärtom betydligt ökas.

Deremot ansåge styrelsen goda skäl föreligga för stadgandet, att ifråga- varande tjänstresor på statens bekostnad måtte inskränkas till de sju uppräknade sjukdomarna, likasom för ett medgifvande, att läkaren måtte utan särskildt förordnande eller kallelse få företaga tjänstresa för bekämpandet af de tre farligaste bland dem, kolera, tyfus och smittkoppor.

Äfvenledes ansåge styrelsen det nu gällande stadgandet böra bibehållas, hvarigenom rättighet medgäfvos jemväl för vederbörande presterskap att, om utbrott af smittosam sjukdom tidigare komme till dess än till kommunalnämndsordförandens kunskap, tillkalla läkaren, äfvensom för Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande att på anmälan af kommunal- och hälsovårdsnämnds ordförande, presterskap eller vederbörande läkare utfärda förordnande för denne att företaga tjänstresa, hvilket i synnerhet vore af vigt, då förnyade besök inom samma kommun under gängse farsot vore erforderliga, helst dylika upprepade resor i regeln borde företagas endast på länsstyrelses förordnande, hvarigenom det öfverklagade missbruket af resorna äfven skulle till stor del kunna förekommas.

Då numera på landsbygden finnes flera ställen med större hopad befolkning, för hvilka hälsovårdsstadgan i hvad den afsåge stad vore i tillämpliga delar gällande och hvarest särskild hälsovårdsnämnd finnes tillsatt, borde dennas ordförande erhålla samma rätt att tillkalla vederbörande läkare, som tillkomme ordförande i kommunalnämnd.

Med afseende å hvad sålunda anförts mot komiterades förslag i förevarande del, torde detsamma böra bifallas endast i den mån och på det sätt medicinalstyrelsen tillstyrkt.

Af det under medicinalstyrelsens förvaltning ställda förslagsanslag till farsoters och smittosamma sjukdomars botande utgår bland annat ersättning för medikamenter till visse fattige sjuke. Det allmänna stadgandet derom förekommer i 11 § af kongl. instruktionen för provinsialläkare i riket den 13 juni 1822, hvori bestämmes att af »medicinalfonden» skall ersättas medikamentskostnaden för de fattige, hvilka enligt församlingens på allmän sockenstämma afgifna intygande äro att anse såsom sådane, äfvensom för de fattige sjuke, hvilka enskildt anlita provinsialläkaren och äro försedde med presterskapets intyg om deras fattigdom. Genom sundhetskollegii cirkulär den 25 mars 1861 blef dock, med stöd af den numera upphäfdade kongl. förordningen den 30 december 1857 angående hvad till förekommande och hämmande af farsoter och smittosamma sjukdomar

*Fria
medikamenter
till fattige
sjuke.*

iakttagas bör, till vederbörande läkares efterrättelse erinradt, att kommunen endast vid yppad allmännares sjuklighet och farsoter äfvensom smittosamma sjukdomar egde att för läkemedel, som af provinsialläkaren förordnades åt fattige sjuke, hvilkas oförmåga att dem betala vore å kommunalstämma behörigen intygad, åtnjuta ifrågavarande rätt till godtgörelse. Derjemte påpekades att, enär tjenstehjonsstadgan bjöde att läkemedel för sjukt tjenstehjon borde af husbonde bekostas, och fattigvårdsstadgan innehölle, att hvarje kommun skulle lemna vård åt sina fattige, vore provinsialläkarens rättighet att lemna fria läkemedel åt fattige sjuke, som enskildt anlita honom, inskränkt, utom vid farsoter och smittosamma sjukdomsfall, egentligen till de fall, då nödställda personer, hvilka icke tillhörde någondera af förenämnda kategorier, anlidade hans hjälp. Genom särskilda kongl. bref, hvilka dock numera äro upphäfd, hafva fria medikamenter på medicinalfondens bekostnad varit äfven under vanliga sjukdomsförhållanden medgifna åt fattige och medellöse patienter å Öster- och Vester-Rekarnes lasarett i Eskilstuna samt åt fattige sjuke i Uddevalla och i Karlskrona.

I enlighet med förenämnda cirkulär och den praxis, som vid granskningen i medicinalstyrelsen af inkomna räkningar å fria läkemedel utbildat sig, betalas af statsmedel numera i allmänhet endast de läkemedel, som af provinsialläkare förskrifvas för fattige sjuke, hvilka icke åtnjuta fattigunderstöd eller äro i enskild tjenst anstälde.

Då nu fattigvårdssamhälle enligt gällande fattigvårdslagstiftning är pliktigt att ansvara för sina fattiges sjukvård och således äfven för de läkemedel, som dertill erfordras, samt komiterade sökt, enligt deras förslag till taxa för läkare, bereda kommun möjlighet att för sina fattige och mindre bemedlade medlemmar erhålla läkarevård mot ersättning till endast halfva beloppet af hvad komiterade ansett såsom i allmänhet skälig ersättning för läkarens hjälp, hafva komiterade funnit kommunerna på landsbygden icke böra tillerkännas rätt att på statens bekostnad åtnjuta fria läkemedel för sina sjuke fattigunderstödstagare, utan att, i öfverensstämmelse med den praxis, som efter hvad nyss blifvit berördt gjort sig gällande, denna rättighet bör för dem likasom för de stadskommuner, hvilka förut åtnjutit enahanda rätt, upphöra. Likaledes anse komiterade skäl saknas för ett fortfarande bibehållande af rätten för mindre bemedlade, som icke åtnjuta fattigunderstöd, att bekomma fria läkemedel på statens bekostnad. En sådan från statens sida utförd välgörenhet måste, såsom ock visat sig vara förhållandet, utfalla synnerligen ojemnt. Denna hjälp för vissa mindre bemedlade, hvilken möjligen kunde vara på sin plats vid smittosamma sjukdomar och farsoter, lemnas dock nu, efter hvad räkningarna lära utvisa, hufvudsakligen dels i kroniska sjukdomar och dels vid

sådana fall, der läkemedel torde vara af jernförelsevis mindre betydelse. Äfven med erkännande af önskvärdheten att i ömmande fall fria läkemedel skulle kunna, på grund af presterskapets intyg om behovet, beredas andra mindre bemedlade sjuke än fattigunderstödstagare, synes dock, som om denna angelägenhet lämpligare borde tillhöra kommunens än statens omsorg. Någon synnerlig tunga för kommunen att lemna denna hjälp skulle enligt komiterades åsigt icke heller uppkomma, om kommunen, med användande af den utväg komiterade i sådant afseende sökt bereda, låte sig angeläget vara att efter läkarens anvisning hemtaga större förråd af läke- och desinfektionsmedel, deraf mindre bemedlade kunde med ringa kostnad för kommunen fritt erhålla hvad läkaren af sådana medel för dem föreskrefve.

Bibehölles åter rättigheten att å medicinalfonden förskrifva medicamenter till fattige sjuke och komme, såsom troligt vore, denna rättighet att, sedan uppmärksamheten derå blifvit fäst, af provinsialläkare i riket mera allmänt tagas i användande, skulle, såsom det redan visat sig dels i Karlskrona, der denna utgift under ett år stigit till nära 27 procent af hela det till fria läkemedel disponerade anslagsbeloppet, och dels i ett och annat provinsialläkaredistrikt, som bekommit ända till 13 procent deraf, utgifterna härför inom kort uppbringas till ett belopp, som hvarken vore rimligt eller stode tillsammans med de öfriga viktiga ändamål, för hvilka ifrågavarande anslag är afsedt.

Uppenbart torde således vara, säga komiterade, att anslaget till fria medicamenter hittills kunnat utgå endast derigenom, att ett jernförelsevis ringa fåtal enskilde nödstälde deraf kommit i åtnjutande. Rätten att disponera fria läkemedel vore icke heller medgifven distriktsläkarne, hvadan redan nu, och ännu mera efter det nya extra provinsialläkaredistrikt tillkommit, en icke obetydlig del af landet kunde sägas vara utan giltiga skäl helt och hållet utesluten från delaktighet i ifrågavarande anslag. Då komiterade vid dessa förhållanden funnit rättvisa icke kunna med detta anslag öfvas mot alla landets nödstälde, hafva komiterade ansett sig böra hemställa om indragning af detta från statsverket utgående understöd till enskilde sjuke å landsbygden.

Till följd af detta komiterades förslag skulle nämnda anslag till den del deraf, som hittills användts till bekostnad af fria medicamenter åt fattige och mindre bemedlade, kunna indragas och derigenom en besparing för statsverket uppkomma, hvilken komiterade beräknat till minst 15,000 kronor om året. Denna besparing är visserligen ej stor, men den ifrågasatta förändringen skulle dock vara af icke ringa betydelse, enär, på sätt komiterade påpekat, anledning förefinnes till det antagande att, derest de

nuvarande bestämmelserna skulle qvarstå, denna utgift komme att i en framtid högst betydligt ökas.

Detta förslag kan visserligen synas hårdt, men då, såsom medicinalstyrelsen påpekat, nyttan af ifrågavarande medgifvande i många fall synes tvifvelaktig, och medgifvandet i verkligheten dels i åtskilliga fall missbrukats, dels särdeles ojemnt begagnats, anser jag mig böra förorda bifall till förslaget härutinnan, helst komiterades anmärkning, att denna utgift torde, der ej de sjuke kunna bekosta densamma, böra drabba vederbörande kommun, och icke staten, synes fullt befogad.

Enligt komiterades förslag skulle kostnaderna för förste provinsialläkarnes resor och förrättningar, beräknade till 28,800 kronor, kostnaderna för aflöning af provinsialläkarnes vikarier under semestertiden 15,300 kronor samt arfvodena åt de biträdande provinsialläkarne 16,000 kronor, eller tillhopa 60,100 kronor, lämpligen utgå af anslaget till farsoters och smittosamma sjukdomars botande med ändring af dess titel till »anslag för bestridande af kostnader för allmän helso- och sjukvård».

Den besparing å anslaget, som skulle uppstå genom upphörandet af statens åtagande att bekosta läkemedel åt särskilda kommuners fattighjon eller mindre bemedlade medlemmar, kan, enligt hvad nyss nämnts, antagas uppgå till omkring 15,000 kronor om året. Då detta belopp frånräknas den summa 60,100 kronor, hvarmed anslaget borde för ofvan omförmälda ändamål ökas, kommer följaktligen den verkliga förhöjningen i anslaget, som blefve erforderlig, att utgöra 45,100 kronor eller i rundt tal 45,000 kronor om året.

Ifrågavarande anslag för farsoters och smittosamma sjukdomars botande, för närvarande uppgående till belopp af 100,000 kronor, har under de senare åren icke till fulla tagits i anspråk för dermed afsedda ändamål. År 1886 utgingo deraf 94,730 kr. 59 öre, år 1887 95,662 kr. 4 öre och år 1888 86,983 kr. 88 öre. Icke heller innevarande år lär, enligt hvad jag inhemtat, anslaget hafva till sitt hela belopp anlitats. Derest detta förhållande kommer att fortfara och, såsom antagligt är, icke alla till semesters åtnjutande berättigade provinsialläkare komma att begagna sig af denna förmån, torde med nu ifrågasatta förhöjning af 45,000 kronor anslaget blifva fullt tillräckligt för de dermed afsedda ändamål.

Taxa.

Såsom ofvan antydts, hafva komiterade ansett taxebestämmelser angående provinsialläkares ersättning för enskild sjukvård böra, i likhet med hvad i flera andra länder är fallet, äfven hos oss fastställas. Komite-

rade förmåla, att de, med fästadt afseende å den sparsamma tillgång på läkarekrafter för den enskilda sjukvården å landsbygden, som ännu flerstädes inom vårt land förefinnes, icke kunnat undgå att erkänna befogenheten af de så länge och allmänt uttalade önskningarna hos allmänheten, synnerligen hos den mindre bemedlade befolkningen på landsbygden, att erhålla dylika bestämmelser för att kunna på förhand ungefärligen beräkna den ersättning, som, derest ej annan öfverenskommelse träffas, måste för läkarens biträde lemnas; och har förty förslag till taxa för provinsialläkares med flere läkares godtgörelse för enskild sjukvård äfvensom för verkställda tjänstförrättningar blifvit af komiterade upprättadt.

I afseende härå anför medicinalstyrelsen, att, ehuru det skulle kunna synas vara önskvärdt, att frågan om läkarnes ersättande för enskild sjukvård och för på enskildes begäran verkställda undersökningar med deröfver afgifna intyg finge hädanefter som hittills afgöras på den enskilda öfverenskommelsens väg, numera, sedan 1774 års taxa upphäfts genom nådiga brefvet den 5 december 1862, och då inga stadganden finnas, huru läkarnes arfvode skall beräknas, samt då rescireglementets bestämmelser, om de härvid tillämpades, skulle kunna föranleda åtskilliga oegentligheter, en taxa för såväl den enskilda sjukvården, såvidt den af ifrågavarande läkare meddelas, som äfven för tjänstförrättningar torde både vara behöflig och ej gerna längre kunna undvaras, helst önskan derom uttalats ej mindre från provinsialläkarnes sida än äfven inom Riksdagen.

Den af komiterade föreslagna taxan, som enligt flere af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes uttalade åsigter ansetts låg, till och med af somliga alltför låg i förhållande till nu gängse praxis, funne äfven medicinalstyrelsen vara lågt tilltagen, i synnerhet med hänsyn till läkarnes stora omkostnader för deras tidsödande utbildning; och ansåge sig styrelsen kunna tillstyrka bifall till dess antagande endast under den förutsättning, att samtidigt den af styrelsen föreslagna löneförbättring till 3,000 kronor i första lönegraden för provinsialläkarne komme till stånd.

Såväl inom som utom representationen har under de senare åren allt kraftigare framhållits önskvärdheten af taxebestämmelser för provinsialläkarnes godtgörande för enskild sjukvård. Endast genom fastställande af sådana kan, å ena sidan, på förhand beräknas kostnaden för läkarens anlitande och, å den andra, ersättning beredas provinsialläkaren för den s. k. fattigpraktiken. Då provinsialläkaren är en statens tjänsteman, synes ock för honom böra bestämmas ett visst arfvode för hans åtgärder i tjensten, om ock till följd af den egendomliga beskaffenheten af hans tjänst, hvilken i fråga om den enskilda sjukvården i mycket närmar sig det fria af-talet, detta arfvode bör kunna efter öfverenskommelse höjas eller minskas.

Onekligt är, att läkarevården å landsbygden skulle synnerligen af befolkningen å trakter, som äro från läkarens station aflägsna, mera komma att anlitas, om arfvode vore bestämdt genom taxa. Äfven om det belopp, läkaren fordrar i ersättning, icke skulle kunna anses oskäligt, skall dock den mindre bemedlade till följd af ovissheten om detta belopp mången gång sky att påkalla läkarens hjälp. Inom Riksdagen har införandet af en taxa för provinsialläkare framstälts såsom ett af de främsta vilkoren för ett behörigt ordnande af sjukvården å landsbygden, och yrkandet derpå har framträtt med allt mera tilltagande styrka, ända derhän att, såsom komiterade förklarar, de ansett sig icke kunna förvänta framgång åt sina öfriga förslag, derest icke samtidigt framlades bestämmelser om provinsialläkares ersättande för enskild sjukvård.

På grund af dessa af komiterade anförda skäl finner jag mig föranlåten tillstyrka Eders Kongl. Maj:t att, i sammanhang med framställning till Riksdagen om beviljandet af löneförhöjning åt provinsialläkare, på sätt af mig föreslagits, jemväl tillkännagifva för Riksdagen, att Eders Kongl. Maj:t, under förutsättning, att den af mig nu föreslagna löneförhöjningen beviljas, kommer att utfärda en taxa på arfvode åt visse i civil tjänst anstälde läkare för enskild sjukvård och för intyg, meddelade på enskild begäran, äfvensom för tjänstförrättningar, verkställda enligt gällande instruktion eller myndighets uppdrag, i öfverensstämmelse med komiterades förslag, dock med de ändringar vid särskilda paragrafer i förslaget, som föranledas af nedannämnda mot samma paragrafer framställda anmärkningar.

Vid § 6 har af utlåtandet från en utaf Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande visat sig, att missuppfattning egt rum beträffande beräklandet af ersättningen för tid, öfverskjutande 10 timmar. Ordalagen i nämnda paragraf kunna föranleda den uppfattningen, att ersättningen skulle utgå med 3 kronor för hvarje börjad timme utöfver de 10 första timmarne. Då komiterades mening tydligen varit, att ersättningen skulle utgöra icke 3 utan 1 krona för hvarje sådan öfverskjutande timme, kan genom uteslutande af ordet »ytterligare» erforderlig tydlighet i detta afseende åstadkommas.

Vidare har anmärkts, att det syntes obilligt, att i de fall, då ersättning för sjukbesök skulle bestämmas efter tid, sådan ersättning icke finge beräknas för den tid, som åtginge för läkarens besök hos den sjuke. Då emellertid beräkning af ersättning äfven för denna tid stundom skulle kunna leda till stora oegentligheter och framkalla missnöje och tvist, vill jag i enlighet med medicinalstyrelsens derom gjorda framställning föreslå, att ersättning må få beräknas, icke för denna tid, men väl för den tid,

under hvilken läkaren utan eget förvållande onödigtvis uppehålls hos den sjuke, efter det nödiga föreskrifter blifvit lemnade för dennes behandling, äfvensom att vid längre resor, t. ex. öfver fyra mil, läkaren uttryckligen berättigas att åtnjuta ersättning för de utgifter, han kan hafva nödgats vidkännas för nattlogis.

Komiterade hafva under förutsättning, att kommunerna inom alla provinsialläkaredistrikt i riket hädanefter komme att bidraga till provinsialläkarnes aflöning genom att tillhandahålla vare sig fri bostad eller hyresersättning, i 11 § af taxan framställt det förslag, att arfvodet för all läkarevård åt fattige och mindre bemedlade medlemmar af kommunen, för hvilka kommunen åtagit sig att betala läkarevård, skall utgå med endast hälften af i taxan stadgad belopp.

Flere af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande hafva häremot gjort invändningar, framhållande att, då det enligt grunderna för gällande fattigvårdslagstiftning tillkommer kommunen att sörja för sina nödstälda medlemmars sjukvård, denna pligt icke rättvisligen synes böra på provinsialläkarne delvis öfverflyttas.

Då emellertid, såsom nämndt, kommunerna hädanefter skulle inom alla provinsialläkaredistrikt i så måtto bidraga till provinsialläkarens aflöning, att distriktet borde antingen anskaffa och underhålla bostad eller lemna viss hyresersättning åt honom, synes det vara billigt, att någon lättnad beredes kommunerna i fråga om godtgörelsen för berörda sjukvård. Den föreslagna nedsättningen kan väl synas dryg, men då å andra sidan provinsialläkarne vunne förmånen att icke, på sätt hittills i vidsträckt omfattning egt rum, nödgas utan någon ersättning tillhandagå de fattige, synes det i ofvanberörda 11 § innehållna förslag böra godkännas. Dock torde i affattningen af denna paragraf böra vidtagas den förändring, att uttrycket »fattige och mindre bemedlade», såsom alltför obestämdt och lätt ledande till missbruk och oegentligheter, utbytes mot endast ordet »fattige», samt att uttrycket »behörigt intyg», hvarmed enligt komiterades motivering afses »af kommunalnämnds ordförande utfärdadt intyg», för tydlighets skull ersättes med sistnämnda uttryck.

Då, såsom ofvan nämnts, komiterades förslag i fråga om utgörandet af kostnaden för de s. k. epidemiresorna icke torde böra godkännas, lärer, såsom en följd deraf, senare momentet i 16 § af komiterades förslag böra utgå.

Mot innehålllet i öfrigt af det utaf komiterade uppgjorda taxeförslaget har jag ingen anmärkning att framställa.

Den förhöjning i anslag för medicinalväsendets behof, som skulle för-
anledas af en reglering af provinsialläkarnes löneförmåner i enlighet
med de af mig ofvan angifna grunder, framgår af följande öfversigt, dervid
det ifrågasatta andra ålderstillägget, såsom afsedt att, likasom det första,
utgå af allmänna förslagsanslaget under åttonde hufvudtiteln för ålders-
tillägg, icke tagits i beräkning.

Nuvarande aflöning.	Kronor.	Blifvande aflöning.	Kronor.
137 provinsialläkare åtnjuta hvardera i årlig lön 2,000 kronor eller tillsammans	274,000	138 provinsialläkare i årlig lön 1,875 kr.	258,750
22 provinsialläkare åtnjuta fixa tjänstgöringspennin- gar, tillhopa	17,300	och i årliga tjänstgörings- pennningar 625 kr.	86,250
40 provinsialläkare åtnjuta tillfälliga tjänstgörings- pennningar till samman- lagdt belopp af	20,000	Fixa tjänstgöringspennin- gar tills vidare	17,300
Summa kronor	311,300	Summa kronor	332,300
Förhöjningen blifver således	51,000		
<i>Anm.</i> Fri bostad åtnjutes af 75 provin- sialläkare och hyresbidrag af 3.		<i>Anm.</i> Alla provinsialläkare skola af distriktet åtnjuta bostad eller hyres- ersättning af 750 kr. om året.	

Då till förestående föreslagna förhöjning i provinsialläkarnes aflö-
ning..... Kr. 51,000: —
lägges kostnaden för vikariers aflönande under provinsial-
läkare beviljad semester, beräknad till högst ..... » 15,300: —
samt kostnaden för förste provinsialläkareinstitutionen ..... » 77,800: —

blifver den förhöjning i nuvarande anslag för medicinal-
väsendets behof, som skulle föranledas genom de af
mig förordade förslags antagande ..... Kr. 144,100: —

eller i rundt tal ..... kr. 144,000: —
 hvarifrån dock skulle afgå den beräknade minskningen å
 anslaget till farsoters och smittosamma sjukdomars
 botande ..... » 15,000: —

då verkliga förhöjningen blifver ..... kr. 129,000: —

Denna förhöjning utvisas jemväl af följande sammanställning:

A. I fråga om provinsialläkarnes aflöning föreslås:

att densamma skulle i första lönegraden
 i stället för 2,000 kronor utgöra 2,500
 kronor, deraf $\frac{3}{4}$ eller 1,875 kronor lön
 och $\frac{1}{4}$ eller 625 kronor tjänstgörings-
 penningar, således för 137 provinsialläkare
 en förhöjning af ..... kr. 68,500: —

att till aflöning vid en ny provinsialläkare-
 tjänst med distrikt för innehafvaren af
 Neder-Luleå socken skulle anslås ..... » 2,500: —
 samt

att semester skulle medgifvas provinsial-
 läkare under en månad hvarje eller två
 månader hvart annat år, dock först efter
 10 års tjänstgöring. Efter nuvarande
 förhållanden skulle 60 provinsialläkare
 vara berättigade dertill, och skulle kost-
 naden för aflönande af vikarier åt desse,
 efter 6 kronor om dagen jemte 75 kro-
 nor reseersättning, uppgå till ..... » 15,300: — kr. 86,300: —

B. För anställande af 24 förste pro-
 vinsialläkare skulle erfordras

i tjänstgöringspenningar ..... kr. 33,000: —

till arfvoden åt 24 biträdande provinsial-
 läkare ..... » 16,000: —

samt till förste provinsialläkarnes rese-
 och traktamentskostnader ..... » 28,800: — » 77,800: —

Summa ..... — kr. 164,100: —

eller i rundt tal ..... » — » 164,000: —

Derifrån skulle dock afgå

dels de under senare åren utgående på

extra stat upptagna tillfälliga tjänstgöringspenningar till provinsialläkare ...	kr. 20,000: —
dels de från anslaget till farsoters och smittosamma sjukdomars botande nu bestridda utgifter till medikamenter för fattiga och mindre bemedlade sjuke	» 15,000: —
	kr. 35,000: —
Verkliga tillökningen af nu utgående anslag för medicinalväsendets behof blifver alltså.....	kr. 129,000: —

På grund af hvad jag nu anfört vågar jag i underdånighet hemställa, att Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen:

att 24 förste provinsialläkare må anställas, en för hvarje län, med station i länets residensstad och med åliggande tillika att vara provinsialläkare i det kringliggande provinsialläkaredistriktet;

att för möjliggörandet af anställande af en förste provinsialläkare inom Norrbottens län en ny provinsialläkaretjänst må inrättas med distrikt för innehafvaren af Neder-Luleå socken;

att följande grunder för ny lönereglering för provinsialläkarestaten i riket, deri inberäknade jemväl förste provinsialläkare, må fastställas:

1:o) att provinsialläkare skall vara underkastad såväl den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet och jemkning i åligganden, som ock den reglering af tjänstgöringsområde, som kunna varda föreskrifna;

2:o) att med provinsialläkaretjänst icke må förenas annan tjänst å rikets eller Riksdagens stat, ej heller annan tjänstbefattning, med mindre medicinalstyrelsen finner densamma icke vara hinderlig för tjänstgöringen såsom provinsialläkare;

3:o) att de med tjänsten förenade tjänstgöringspenningar få uppbäras för den tid tjänstens innehafvare verkligen tjänstgjort eller begagnat semester eller ock åtnjutit ledighet, utan att vikarie för honom varit förordnad, men skola för den tid, under hvilken han eljest varit från tjänstgöring befriad, utgå till den, som tjänsten förrättat;

4:o) att provinsialläkare, som af sjukdom hindras att förrätta sin tjänst, eger uppbära hela lönen, hvaremot provinsialläkare, som undfår ledighet för svag helsas vårdande, enskilda angelägenheter eller särskilda uppdrag, kan förpligtas att under ledigheten, utöfver sina tjänstgöringspenningar, till vikarien afstå så mycket af lönen, som för tjänstens förrättande erfordras eller eljest pröfvas skäligt;

5:o) att, der förhöjning af lönen efter viss tid fortsatt, väl vitsordadt innehafvande af provinsialläkaretjenst anses böra medgifvas, tidpunkten för första förhöjningen bestämmes att inträda tio år efter utnämningen till provinsialläkare, under villkor att innehafvaren mer än fyra femtedelar af denna tid sjelf bestridt sin egen eller, på grund af förordnande, annan statens tjenst, och för andra förhöjningen efter ytterligare fem år på samma villkor, med rätt för löntagaren att tillgodoräkna sig den tid, under hvilken han åtnjutit semester, under iakttagande, hvad såväl den ena som den andra förhöjningen angår, deraf, att den högre aflöningen ej får tillräddas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, under hvilket den stadgade tjenstaldern blifvit uppnådd; börande löntagaren dervid tillgodoräknas den tid, som före den nya statens utfärdande förflutit från det han till provinsialläkaretjenst utnämndes;

6:o) att provinsialläkare skall, vid fyllda 60 år och efter 25 års tjenstgöring i statens tjenst, af hvilka 20 år såsom provinsialläkare, vara förpligtad att med honom beviljad pension å allmänna indragningsstaten från tjensten afgå; Kongl. Maj:t likväl obetaget att låta med afskedet anstå, derest och så länge den pensionsberättigade pröfvas kunna i tjensten på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna och kan finnas villig att i densamma qvarstå; och

7:o) att semester må, när sådant utan hinder för tjenstens behöriga uppehållande kan ske, af medicinalstyrelsen, på derom gjord framställning, beviljas ordinarie provinsialläkare efter tio års tjenstgöring såsom sådan under antingen en månad årligen eller två månader hvart annat år, med skyldighet för provinsialläkare att tillhandahålla eller bekosta fri bostad för vikarien;

att aflöningsförmånerna för provinsialläkarestaten må bestämmas i enlighet med följande förslag till stat:

	Lön.	Tjenstgöringspenningar.	Summa.	
1 förste provinsialläkare...		1,500	1,500	
17 d:o d:o		25,500	25,500	
1 d:o d:o		1,000	1,000	
5 d:o d:o		5,000	5,000	
Kronor		33,000	33,000	
1 provinsialläkare	1,875	625	2,500	Efter 10 år kan lönen höjas med 500 kr. och efter 15 år med ytterligare 500 kr.
137 d:o	256,875	85,625	342,500	
Kronor	258,750	86,250	345,000	

att de för närvarande med vissa provinsialläkaretjenster förenade fixa tjänstgöringspenningar, tillhopa 17,300 kronor, må bibehållas, till dess om dem kan blifva annorlunda bestämdt;

att, då ålderstilläggens belopp icke kan en gång för alla till siffran bestämmas, desamma må, likasom hittills det provinsialläkarne efter tio års tjänstgöring redan tillkommande ålderstillägg, utgå af hufvudtiteln allmänna förslagsanslag för ålderstillägg;

att, till tjänstgöringspenningar åt 24 förste provinsialläkare, till aflöning vid en ny provinsialläkaretjänst med distrikt för innehafvaren af Neder-Luleå socken samt för beredande af löneförbättring åt samtliga provinsialläkare i riket, det å ordinarie stat under åttonde hufvudtiteln uppförda anslag till medicinalstyrelsen med dertill hörande stater, för närvarande uppgående till 389,675 kronor må höjas med 104,000 kronor eller till 493,675 kronor, vid hvilket förhållande de under senare år utgående å extra stat uppförda tillfälliga tjänstgöringspenningar åt provinsialläkare, 20,000 kronor, icke vidare skulle blifva erforderliga;

att, till förste provinsialläkarnes rese- och traktamentskostnader, till arfvoden åt 24 biträdande provinsialläkare samt till aflönande af vikarier åt provinsialläkare under semester, det å ordinarie stat under åttonde hufvudtiteln uppförda förslagsanslag till farsoters och smittosamma sjukdomars botande, för närvarande utgörande 100,000 kronor, må, med titeln ändring till: *Anslag till bestridande af kostnader för allmän helso- och sjukvård*, höjas med ett belopp af 45,000 kronor eller till 145,000 kronor;

att Riksdagen måtte godkänna den grund för statens bidrag till aflönande af extra provinsialläkare, att distrikt, som utfäst sig att för en tid af minst fem år lemna bidrag till aflöning af dylik läkare, må, derest den ifrågakomna läkarebefattningen finnes nödig, dertill erhålla bidrag af statsmedel till belopp, i allmänhet motsvarande det från orten dertill utfästa bidrag i penningar, men med rätt för Eders Kongl. Maj:t att, med hänsyn till distriktets behof af statsunderstöd bestämma beloppet af statsbidraget äfven i annat förhållande till det från orten utfästa bidraget, dock att dylikt statsbidrag i intet fall må öfverstiga 1,500 kronor;

samt

att Riksdagen måtte antaga följande förslag till

L a g

*angående skyldighet att anskaffa och underhålla bostad eller lemna
hyresersättning åt provinsialläkare.*

§ 1.

Hvarje provinsialläkaredistrikt åligger att anskaffa och underhålla bostad åt provinsialläkaren eller, derest distriktet finner sådant för sig lämpligare, till honom utgöra hyresersättning efter 750 kronor om året.

§ 2.

Kostnad för anskaffande och underhåll af bostad åt provinsialläkare eller hyresersättning skall, i den mån bidrag dertill ej utgår af landstingsmedel, bestridas af provinsialläkaredistriktets samtliga till kommun inom distriktet skattskyldige medlemmar efter de grunder, som gälla för kommunalutskylders utgörande.

§ 3.

Inom provinsialläkaredistrikt, deri stad ingår, fördelas den kostnad för bostad eller den hyresersättning, som skall af distriktet gäldas, mellan staden å ena sidan och landsbygden å den andra i förhållande till den allmänna bevillning för fast egendom eller för inkomst af kapital eller arbete, som från staden och från landsbygden utgår, hvarefter den på landsbygden belöpande andel af samma kostnad eller hyresersättning mellan de särskilda landskommunerna fördelas efter fyrktalet.

§ 4.

Är inom provinsialläkaredistrikt extra provinsialläkare anställd, må derigenom icke någon inskränkning ske i extra provinsialläkaredistriktets skyldighet att deltaga i kostnaden för anskaffande och underhåll af bostad eller i utgörandet af hyresersättning åt provinsialläkaren.

§ 5.

Närmare föreskrifter angående provinsialläkarebostads beskaffenhet samt läkarens rättigheter och skyldigheter i afseende å sådan bostad, äfvensom i fråga om handhafvandet af ärenden angående bostad eller hyresersättning åt provinsialläkare, meddelas af Kongl. Maj:t.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1891.

Vidare får jag i underdånighet hemställa, att Eders Kongl. Maj:t i sammanhang med omförmälda framställningar täcktes meddela Riksdagen:

att Eders Kongl. Maj:t, om desamma varda af Riksdagen bifallna, kommer att framdeles, med upphäfvande eller ändring i erforderliga delar af nu gällande bestämmelser i dessa ämnen, utfärda, att gälla från och med det den nya löneregleringen för provinsialläkarne börjar tillämpas:

dels Instruktion för läkare, som äro för helso- och sjukvården inom visst område anstälde äfvensom för andre, som utöfva läkarekonsten;

dels Reglemente angående bostad eller hyresersättning åt provinsialläkare;

båda dessa författningar i hufvudsaklig öfverensstämmelse med komiterades förslag, med de smärre ändringar deri, som i ofvan omförmälda afseenden eller eljest kunna finnas nödiga;

dels ock Taxa för arfvode åt vissa i civil tjänst anstälde läkare för enskild sjukvård och för intyg, meddelade på enskild begäran, äfvensom för tjänstförrättningar, verkställda enligt gällande instruktion eller myndighets uppdrag, af den lydelse komiterades förslag utvisar, med de ändringar deri, som ofvan angifvits;

äfvensom att erforderlig ändring i 33 § af gällande helsovårdsstadga för att bringa densamma i öfverensstämmelse med motsvarande bestämmelser i instruktionen, kommer att af Eders Kongl. Maj:t vidtagas;

samt att Eders Kongl. Maj:t vill framdeles, sedan af inkommande ansökningar om statsbidrag till aflönande af extra provinsialläkare sig visat,

i hvilken omfattning statens medverkan härutinnan må varda tagen i anspråk, hos Riksdagen göra framställning om uppförande i riksstaten af det anslag, som för ändamålet kan finnas erforderligt.

På tillstyrkan af statsrådets öfrige ledamöter behagade Hans Maj:t Konungen lemna sitt nådiga bifall till hvad föredragande departementschefen sålunda hemställt; och skulle i öfverensstämmelse härmed proposition till Riksdagen aflåtas.

Ex protocollo

Gustaf Norström.
